

ING België
Jaarverslag
2015

thinkforward

ING België nv
Jaarverslag
2015

1. Inhoudsopgave

1.	INHOUDSOPGAVE.....	3
2.	RAPPORT VAN DE RAAD VAN BESTUUR OVER DE GECONSOLIDEERDE REKENINGEN VAN ING BELGIË NV	5
2.1.	COMMENTAREN OP DE FINANCIËLE STATEN	5
2.1.1.	Veranderingen in 2015	5
2.1.2.	Kerncijfers.....	5
2.1.3.	Geconsolideerde balans.....	6
2.1.4.	Geconsolideerde resultatenrekening	8
2.2.	PROFIEL: ING IN BELGIË	9
2.3.	SOCIALE BALANS	10
2.4.	RISICOBEBEER	10
2.5.	EVENEMENTEN SINDE AFSLUITING VAN HET BOEKJAAR	10
2.6.	INFORMATIE AANGAANDE BIJKANTOREN.....	10
2.7.	ONDERZOEK EN ONTWIKKELING	10
2.8.	INFORMATIE AANGAANDE HET GEBRUIK VAN FINANCIËLE INSTRUMENTEN	10
2.9.	VOORUITZICHTEN.....	11
2.10.	WETTELIJKE BEPALINGEN SAMENSTELLING AUDITCOMITÉ.....	11
3.	ING BELGIË NV EN DE REGELS VAN CORPORATE GOVERNANCE.....	12
3.1.	HUIDIGE STAND VAN ZAKEN.....	12
3.2.	POSITIE VAN ING BELGIË INZAKE DE BELGISCHE CORPORATE GOVERNANCE CODE.....	12
3.3.	RAAD VAN BESTUUR	13
3.4.	DIRECTIECOMITÉ.....	15
3.5.	SPECIALE COMITÉS.....	16
4.	BESTUURS-, TOEZICHTS- EN EXTERNE AUDITOR ORGANEN VAN ING BELGIË.....	17
4.1.	RAAD VAN BESTUUR	17
4.2.	STATUTAIRE COMMISSARIS.....	18
4.3.	DIRECTIECOMITÉ (VERANTWOORDELIJKHEDEN OP 1 JANUARI 2016).....	18
5.	INFORMATIE OVER DE VENNOOTSCHAP OP 31 DECEMBER 2015.....	19
6.	DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING	21
6.1.	GECONSOLIDEERDE BALANS.....	21
6.2.	GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING.....	22
6.3.	GECONSOLIDEERDE NIET-GEREALISEERDE RESULTATEN	23
6.4.	GECONSOLIDEERD KASSTROMENOVERZICHT	24
6.5.	MUTATIEOVERZICHT - GECONSOLIDEERD EIGEN VERMOGEN	26
6.6.	INFORMATIE BIJ DE GECONSOLIDEERDE REKENINGEN	27
6.6.1.	Naleving van IFRS	27
6.6.2.	Informatie over de vennootschap	27
6.6.3.	Waarderingsgrondslag voor presentatie	27
6.6.4.	Grondslagen voor financiële verslaggeving.....	34
6.6.5.	Risicobeheer.....	50
6.6.6.	Beheer van het kapitaal.....	68

6.7	TOELICHTING BIJ DE GECONSOLIDEERDE STATEN	77
6.7.1	Toelichting bij de Geconsolideerde Balans	77
	Toelichting 1: Geldmiddelen en tegoeden bij centrale banken.....	77
	Toelichting 2: Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden.....	77
	Toelichting 3: Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening	77
	Toelichting 4: Financiële activa beschikbaar voor verkoop en aangehouden tot einde looptijd.....	78
	Toelichting 5: Leningen en vorderingen.....	79
	Toelichting 6: Ter afdekking gebruikte afgeleide producten (activa)	79
	Toelichting 7: Materiële vaste activa.....	80
	Toelichting 8: Vastgoedbeleggingen.....	81
	Toelichting 9: Goodwill en andere immateriële vaste activa	81
	Toelichting 10: Uitgestelde belastingvorderingen.....	82
	Toelichting 11: Ondernemingen met deelnemingsverhouding, joint ventures en dochterondernemingen	83
	Toelichting 12: Overige activa	84
	Toelichting 13: Financiële verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden.....	84
	Toelichting 14: Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van de waarde- veranderingen in de winst- en verliesrekening.....	85
	Toelichting 15: Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen afgeschreven kostprijs.....	85
	Toelichting 16: Ter indekking gebruikte afgeleide producten (passiva)	86
	Toelichting 17: Voorzieningen	86
	Toelichting 18: Uitgestelde belastingschulden.....	90
	Toelichting 19: Overige passiva	91
	Toelichting 20: Direct opvraagbaar aandelenkapitaal.....	91
	Toelichting 21: Eigen vermogen toerekenbaar aan houders van eigen vermogensinstrumenten van de onderneming	91
6.7.2	Toelichting bij de winst- en verliesrekening	93
	Toelichting 22: Netto rentebaten	93
	Toelichting 23: Netto baten uit provisies en vergoedingen	93
	Toelichting 24: Gerealiseerde winsten/verliezen op financiële activa/passiva die niet tegen reële waarde worden gewaardeerd in de winst/verliesrekening.....	94
	Toelichting 25: Nettowinsten of verliezen op financiële activa en verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden.....	94
	Toelichting 26: Nettowinsten/verliezen op financiële activa/passiva gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst/verliesrekening.....	94
	Toelichting 27: Aanpassingen van de reële waarde bij de administrat. verwerking van afdekkingstransacties.....	95
	Toelichting 28: Herwaarderingen van valutakoersverschillen	95
	Toelichting 29: Winsten en verliezen op het niet langer opnemen van andere dan voor verkoop aangehouden activa	95
	Toelichting 30: Andere netto bedrijfsinkomsten	96
	Toelichting 31: Personeelskosten	96
	Toelichting 32: Algemene en administratieve kosten	97
	Toelichting 33: Bankheffingen.....	97
	Toelichting 34: Waardeverminderingen	97
	Toelichting 35: Belastinglasten verbonden met winst/verlies uit voortgezette bedrijfsactiviteiten.....	98
6.7.3	Aanvullende informatie	99
6.7.4	Bezoldiging van de leden van de Raad van Bestuur en van het Directiecomité.....	120
7.	VERSLAG VAN DE COMMISSARIS AAN DE ALGEMENE VERGADERING DER AANDEELHOUDERS VAN ING BELGIË NV OVER DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING OVER HET BOEKJAAR AFGESLOTEN OP 31 DECEMBER 2015	123

2. Rapport van de Raad van Bestuur over de geconsolideerde rekeningen van ING België nv

Brussel
18 maart 2016
Financieel rapport 2015

2.1. Commentaren op de Financiële Staten

2.1.1. Veranderingen in 2015

In 2015 werden de activiteiten van zowel de Lissabon als de Breda branch van ING België nv getransfereerd naar ING Bank NV (cfr infra 2.2.6 "Informatie aangaande bijkantoren).

2.1.2. Kerncijfers

"Think Forward"-strategie leidt tot stabiele resultaten in uitdagende context

- De winst na belastingen van ING België nv (geconsolideerd) bedraagt in 2015 EUR **956 miljoen** (waarmee de recordwinst van 2014 wordt benaderd);
- De klantendeposito's groeien met **EUR 6 miljard** (+5%);
- De kredietportefeuille groeit met **EUR 4 miljard** (+5%);
- **95.000** ING Lion Accounts geopend;
- We verwelkomen **170.000 nieuwe klanten**;
- **Matige groei van de kosten** ondanks een aanzienlijke groei in regelgevende kosten (+21%).

Kerncijfers 2015		
	2015	2014
Inkomsten na belastingen	EUR 956 miljoen	EUR 1.066 miljoen
Klantendeposito's	EUR 116 miljard	EUR 110 miljard
Leningen aan klanten	EUR 105 miljard	EUR 101 miljard
Tier 1 (Basel II)	14,5%	15,2%
Totaal capital ratio	16,9%	16,7%
Leverage ratio (fully phased)	4,9%	5,2%

De reële economie ondersteunen

ING België nv handhaaft zijn sterke prestatie jaar-op-jaar, met een solide winst na belastingen van 956 miljoen euro. Net zoals de voorbije jaren, blijft ING België de economie werkelijk ondersteunen.

De inkomsten uit Retail Banking (inclusief Private Banking, Midcorporates & Institutionals) daalde qua met 3% in 2015. Hoewel de kredietportefeuille met 1,4 miljard euro groeide, hoofdzakelijk dankzij de toegenomen vraag naar hypotheekleningen, daalden de inkomsten uit hypotheekleningen door de lagere marges en vooruitbetalingsvergoedingen. Bovendien kwamen de spaarmarges onder druk te staan gelet op de momenteel lage rentevoeten. Dit werd evenwel gecompenseerd door een aanzienlijke stijging van de activa in beleggingsproducten.

Private Banking: de activa onder beheer in België stegen met 7,5% of 1,4 miljard euro in vergelijking met eind 2014 tot 20,6 miljard euro.

De inkomsten uit het Midcorporates & Institutionals segment vertoonden een stijging van 3%, vooral dankzij een stijging in de kredietverlening aan bedrijven.

In Wholesale Banking stegen de inkomsten met 16% in vergelijking met 2014, dankzij de goede resultaten die werden behaald binnen Industry Lending (Energy, Transport & Infrastructure), Working Capital Solutions en Financial Markets.

Solvabiliteit

ING België nv behoudt een sterke kapitaalbasis:

- de solvabiliteitsratio blijft zeer solide met een Tier 1-ratio van 14,5% (Basel III-definitie) en een total capital ratio van 16,9%;
- een comfortabele leverage ratio op 4,9%;
- een solide liquiditeitspositie, ondersteund door een goede balans tussen activa en passiva.

2.1.3. Geconsolideerde balans

ING België nv - Geconsolideerde Activa			
In miljoenen EUR	2015	2014	%
Cash en contant geld bij centrale banken	4.267	1.995	+113,89%
Financiële activa voor handelsdoeleinden en aan reële waarde via RR	14.614	19.944	-26,73%
Financiële activa beschikbaar voor verkoop	18.809	19.653	-4,29%
Leningen en vorderingen	105.194	101.175	+3,97%
Deelnemingen aangehouden tot einde looptijd	959		
Derivaten hedge accounting	4.405	5.397	-18,39%
Andere activa	3.741	3.644	+2,67%
TOTAAL GECONSOLIDEERDE ACTIVA	151.989	151.809	+0,12%

De totale activa van ING België nv stegen met 180 miljoen euro, ofwel 0,12% tot 152 miljard euro.

De voor verkoop beschikbare financiële activa (voornamelijk de obligatieportefeuille van de bank) daalden met 4% tot 18,8 miljard euro, hoofdzakelijk door een herclassificatie van obligaties naar “deelnemingen aangehouden tot einde looptijd”.

De portefeuille “Activa aangehouden voor handelsdoeleinden” en de “Financiële activa gewaardeerd aan reële waarde via Resultatenrekening” daalden met 27% tot 14,6 miljard euro wegens markt- en intrestevolutes.

De derivaten gebruikt in afdekkingsrelaties daalden met 18% tot 4,4 miljard euro wegens intrestevolutes die de reële waarde beïnvloeden.

ING België nv - Leningen en vorderingen			
In miljoenen EUR	2015	2014	%
Aan banken	8.641	8.685	-0,50%
Voorschotten op vaste termijn en roll-over	44.582	42.200	+5,64%
Hypothecaire kredieten	34.048	32.145	+5,92%
Waardepapieren	2.062	2.239	-7,92%
Andere kredieten	15.862	15.906	-0,28%
TOTAAL LENINGEN EN VORDERINGEN	105.194	101.175	+3,97%

De kredietportefeuille van de bank groeide in 2015 met 4 miljard euro. De toename is voornamelijk gerealiseerd in België en toont aan dat ING België nv sterk blijft bijdragen tot de economie.

De toename van de activa wordt vooral gerealiseerd in de portefeuilles:

- vaste voorschotten en roll-overs (+2,4 miljard euro of +6%), voornamelijk toegestaan aan grote en middelgrote bedrijven en institutionele klanten;
- hypothecaire kredieten (+1,9 miljard euro of +6%) toegestaan aan particuliere klanten.

Het totaal van de passiva en het eigen vermogen steeg met 180 miljoen euro, ofwel 0,12% tot 152 miljard euro.

ING België nv - Geconsolideerde Passiva en Eigen vermogen			
In miljoenen EUR	2015	2014	%
Deposito's van centrale banken	1.615	1.622	-0,44%
Financiële passiva voor handelsdoeleinden en aan reële waarde via RR	15.592	21.361	-27,01%
Financiële passiva tegen afgeschreven kostprijs	115.844	108.862	+6,41%
Derivaten voor afdekkingsrelaties	5.978	6.986	-14,43%
Overige passiva	3.168	2.981	+6,25%
Eigen vermogen	9.792	9.996	-2,04%
TOTAAL GECONSOLIDEERDE PASSIVA EN EIGEN VERMOGEN	151.989	151.809	+0,12%

Het eigen vermogen bedraagt 9,7 miljard euro en bleef stabiel in vergelijking met eind 2014.

De portefeuille "Passiva aangehouden voor handelsdoeleinden" en de "Financiële passiva gewaardeerd aan reële waarde via Resultatenrekening" daalden met 27,0% tot 15,6 miljard euro, voornamelijk door markt- en intrestevoluties.

De derivaten gebruikt in afdekkingsrelaties daalden met 14,4% tot om en bij de 1,0 miljard euro als gevolg van de intrestevoluties die de reële waarde beïnvloeden.

ING België nv - Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen afgeschreven kostprijs			
In miljoenen EUR	2015	2014	%
Deposito's van kredietinstellingen	7.162	8.013	-10,62%
Spaarrekeningen	43.586	40.738	+6,99%
Zichtrekeningen	45.829	37.294	+22,89%
Termijndeposito's	9.337	10.183	-8,31%
Overige deposito's	4	5.116	-99,93%
Schuldinstrumenten en achtergestelde schulden	9.926	7.518	+32,03%
TOTAAL FINANCIËLE VERPLICHTINGEN AAN AFGESCHR KOSTPRIJS	115.844	108.862	+6,41%

De ontvangen deposito's groeiden in 2015 met 5,3 miljard euro. Bijna de volledige stijging van de deposito's wordt gerealiseerd in de zichtrekeningen. Alle klantensegmenten (retail, middelgrote en grote bedrijven) droegen bij aan deze stijging.

Ondanks de dalende rente op spaarrekeningen, realiseerde ING België nv nog een stijging van +2,8 miljard euro (+7%) in de uitstaande kapitalen. De termijndeposito's daarentegen daalden met -0,8 miljard euro.

2.1.4. Geconsolideerde resultatenrekening

ING België nv - Geconsolideerde resultatenrekening			
In miljoenen EUR	2015	2014	%
Totaal opbrengsten	3.497	3.503	-0,16%
<i>waarvan: netto rentebaten</i>	2.645	2.752	-3,89%
<i>waarvan: commissies en vergoedingen</i>	560	576	-2,80%
<i>waarvan: andere inkomsten</i>	293	175	+67,68%
Totaal kosten	1.822	1.834	-0,64%
<i>waarvan: personeelskosten</i>	1.094	1.139	-3,96%
<i>waarvan: administratiekosten</i>	550	547	+0,46%
<i>waarvan: bankheffingen</i>	178	147	+21,03%
Afschrijvingen	115	111	+3,42%
Voorzieningen en waardeverminderingen	228	86	+164,54%
Aandeel van entiteiten via vermogensmutatiemethode	7	2	+246,92%
Winst voor belastingen	1.340	1.474	-9,11%
Belastingen	-384	-408	-6,00%
Winst na belastingen	956	1.066	-10,30%
<i>Minderheidsbelangen</i>	-6	-2	+206,26%
GECONSOLIDEERDE NETTOWINST	950	1.064	-10,69%

ING België nv realiseerde in 2015 een winst na belastingen van 956 miljoen euro. Dit resultaat vertegenwoordigt een daling van -10,30% in vergelijking met vorig jaar.

In 2015 bleven de totale inkomsten met een bedrag van 3.497 miljoen euro stabiel ten opzichte van het vorig boekjaar. Het renteresultaat daalde met -3,96% tegenover 2014 en dit in een omgeving waarin de marktrente verder verlaagde, wat leidde tot een daling in zowel de intrest inkomsten and kosten, ondanks hogere volumes:

- De renteopbrengsten uit de beleggingsportefeuille daalden met 75 miljoen euro;
- De hogere volumes in de kredietportefeuille beperkten de daling van de rente-inkomsten tot -186 miljoen euro;
- Aanzienlijk lagere tarieven op klantendeposito's deden de rentelasten dalen met 280 miljoen euro ondanks hogere volumes.

De totale uitgaven daalden met 12 miljoen euro (-0,64%) tot 1.822 miljoen euro:

- Gedreven door een vermindering van het aantal personeelsleden, daalden de personeelskosten met 45 miljoen euro;
- De administratiekosten stegen met +3 miljoen euro. De kostenbesparingen in verschillende activiteiten (bv. verblijfskosten) werden volledig teniet gedaan door de impact van de hogere bankheffingen in België (+31 miljoen euro).
- De afschrijvingen stegen met +4 miljoen euro.

Tenslotte is de afname van de belastingen met -24 miljoen euro (-6%) in overeenstemming met de afname van de winst voor belastingen met -134 miljoen euro (-9%). De effectieve belastingdruk steeg van 27,7% naar 28,6%.

2.2. Profiel: ING in België

ING Groep is een wereldwijd opererende financiële instelling van Nederlandse origine die bankdiensten aanbiedt via haar werkmaatschappij ING Bank. Meer dan 52.000 medewerkers van ING Bank bieden Retail en commercial banking diensten aan klanten in meer dan 40 landen. ING staat op de 9de plaats in de Top 20 van Europese financiële instellingen volgens marktkapitalisatie. (Bron: MSCI , Bloomberg 30 September 2015).

ING België nv/sa is een financiële instelling die haar kernactiviteiten richt op Retail & Private Banking en Wholesale Banking. De bank bedient meer dan 2,4 miljoen klanten in België met een breed scala aan financiële producten via het distributiekanaal van hun keuze. ING België won voor het 3de opeenvolgende jaar de award "Bank of the year 2015 - Belgium" (The Banker magazine). De jury lauwerde ING België voor zijn focus op innovatie in haar streven om de klant een optimale waaier aan producten en diensten te bieden.

Record Bank –een dochteronderneming van ING België nv- richt zich op de massa handelszaken (0,8 miljoen klanten). Het biedt basis financiële producten, veilig, eenvoudig en transparant. Belangrijke producten zijn spaargeld, obligaties, hypotheek, consumptief krediet en beleggingsfondsen. Record heeft een netwerk van onafhankelijke agenten, kredietmakelaars, verkopers verstrekken door online diensten.

ING Luxemburg –eveneens dochteronderneming van ING België nv-is een universele bank met meer dan 100.000 klanten en kantoren die specifieke diensten voor kleine, middelgrote en fiduciaire bedrijven aanbiedt. Het is een belangrijke uitdager op de markt (gratis online zichtrekeningen, Oranje Boekje) en een internationaal "Wealth Management" center.

2.3. Sociale balans

Tijdens het jaar 2015 is het totale personeelsbestand (in voltijdse equivalenten uitgedrukt) in ING België nv (geconsolideerd) gedaald met 3%, van 10.736 tot 10.434.

Hoewel het totale personeelsbestand daalde in 2015, heeft de bank 444 voltijdse nieuwe medewerkers aangeworven om haar strategische doelstellingen te bereiken.

2.4. Risicobeheer

Zie het betreffende hoofdstuk in de geconsolideerde rekeningen (hoofdstuk 6.6.5).

2.5. Evenementen sinds de afsluiting van het boekjaar

Er zijn geen financiële significante gebeurtenissen sinds het afsluiting van het financiële jaar en het moment van het opstellen van dit verslag.

2.6. Informatie aangaande bijkantoren

ING België nv heeft een bijkantoor in Zwitserland: Genève, dat zelf een commerciële vertegenwoordiging heeft in Zurich.

De buitenlandse vestiging van ING België nv in Madrid werd verkocht aan ING Bank NV op datum van 1 januari 2015. De overdracht van de buitenlandse vestigingen van ING België nv in Lissabon gebeurde op 1 oktober 2015. Voor wat het bijkantoor te Breda betreft: tijdens het vierde kwartaal 2015 werd het deel "Clearing & Settlement" getransfereerd terwijl het overige deel geliquideerd werd.

2.7. Onderzoek en Ontwikkeling

Niet van toepassing.

2.8. Informatie aangaande het gebruik van financiële instrumenten

Zie het betreffende hoofdstuk in de geconsolideerde jaarrekeningen (hoofdstuk 6.6.4.2).

2.9. Vooruitzichten

ING België nv sluit zich aan bij de positie van de Raad van Bestuur van ING Groep, die er sinds 2004 in bestaat geen vooruitzichten meer te formuleren.

2.10. Wettelijke bepalingen samenstelling Auditcomité

In navolging van het artikel 526bis van het Vennootschapswetboek, moet minstens 1 lid van het Auditcomité van ING België nv onafhankelijk bestuurder zijn (volgens de definitie van artikel 526ter).

Deze persoon is dhr. Christian Jourquin. Uit zijn curriculum vitae en zijn actieve deelname aan de Raad van Bestuur van ING België nv blijkt duidelijk dat hij over de nodige deskundigheid op het gebied van boekhouding en audit beschikt.

3. ING België nv en de regels van Corporate Governance

3.1 Huidige stand van zaken

In België wordt de materie van deugdelijk bestuur gedeeltelijk geregeld door de wet van 25 april 2014 (hierna: de Bankenwet) en gedeeltelijk door de circulaire PPB-2007-6CPB-CPA van de Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen (CBFA) over de prudentiële verwachtingen van de toezichthouder inzake het deugdelijk bestuur van financiële instellingen.

Daarnaast is ook de 'Belgische Corporate Governance Code' sinds 1 januari 2005 van toepassing op alle beursgenoteerde vennootschappen. Overeenkomstig de Angelsaksische 'comply or explain'-aanpak bevat die code aanbevelingen en geen verplichtingen, maar zijn ondernemingen verplicht om afwijkingen met argumenten te staven.

3.2 Positie van ING België inzake de Belgische Corporate Governance Code

De aandelen die het maatschappelijk kapitaal van ING België vertegenwoordigen, zijn sinds 1 juli 1998 niet meer op de Brusselse beurs genoteerd. Sinds 2004 zijn ze volledig in het bezit van ING Groep. ING België blijft echter alle activiteiten uitoefenen die toegestaan zijn voor kredietinstellingen die in België gevestigd zijn. Zij blijft met name een openbaar beroep doen op het spaarwezen. De bank is eveneens verantwoordelijk voor het bestuur van haar Belgische en buitenlandse dochterondernemingen. Daarom blijft de bank voldoen aan de vereisten voor beursgenoteerde vennootschappen inzake communicatie en deugdelijk bestuur.

De Raad van Bestuur heeft op 20 november 2015 het Governance memorandum goedgekeurd evenals het Charter van de Raad van Bestuur, het Directiecomité, het Auditcomité, het Risicocomité, het Remuneratiecomité en het Benoemingscomité.

ING België voldoet momenteel aan de belangrijkste aanbevelingen van de Belgische Corporate Governance Code. De bank wijkt op de volgende punten van de Code af:

1. Het interne governance handvest is voornamelijk gebaseerd op artikel 21 van de Bankenwet en de circulaire PPB-2007-6CPB-CPA van de CBFA over de prudentiële verwachtingen van de toezichthouder inzake het deugdelijk bestuur van financiële instellingen.
2. De mandaten in de Raad van Bestuur blijven allemaal lopen over een vaste periode van zes jaar, ook voor de onafhankelijke bestuurders. De bank is van mening dat het noodzakelijk is over een onafhankelijke derde te beschikken die zich, van op voldoende afstand, een algemeen beeld van de activiteiten kan vormen.
3. De bank acht het tot slot niet wenselijk om informatie over de bezoldiging van haar leidinggevenden te individualiseren. Een analyse van de specificatie van de bezoldiging betaald aan uitvoerende en niet-uitvoerende leden van de Raad van Bestuur, alsook de algemene cijfers over elk van de items in het budget, is beschikbaar in hoofdstuk 6.

3.3 Raad van Bestuur

Samenstelling

Overeenkomstig artikel 12 van de statuten moet de Raad van Bestuur van ING België minstens zeven leden tellen. Op 18 maart 2016 heeft de Raad van Bestuur in totaal vijftien leden.

Bevoegdheden

De Raad van Bestuur heeft tot hoofdtaak het algemene beleid van de bank vast te leggen en toezicht te houden op het Directiecomité. De Raad benoemt en ontslaat de Voorzitter van de bank en de leden van het Directiecomité, na het Directiecomité te hebben geraadpleegd en de goedkeuring te hebben gekregen van de Nationale Bank van België.

De Raad draagt het dagelijkse bestuur over aan het Directiecomité, ziet toe op de uitoefening van die taak en controleert de gang van zaken. De Raad van Bestuur roept Algemene Vergaderingen bijeen en beslist over de agenda hiervan. Hij stelt de datum voor de uitkering van dividenden vast.

De Raad van Bestuur kan beslissen om tussentijdse dividenden uit te keren voor de lopende periode, afhankelijk van de voorwaarden die door de wetgeving vastgesteld zijn. Hij bepaalt ook het bedrag en de betalingsdatum ervan.

Statutaire bepalingen inzake de uitoefening van de mandaten

De bestuurders worden door de Algemene Vergadering van aandeelhouders benoemd. De algemene vergadering kan hen te allen tijde ontslaan. Krachtens artikel 12 van de statuten eindigen de mandaten van de aftredende bestuurders onmiddellijk na de jaarlijkse Algemene Vergadering. De aftredende bestuurders zijn herbenoembaar, tenzij als gevolg van een herbenoeming van een niet-uitvoerend bestuurder de totale looptijd van zijn mandaat een termijn van 12 jaar zou overschrijden¹.

De volgorde van aftreding uit mandaten wordt door de Raad zodanig geregeld dat geen enkel mandaat langer dan zes jaar duurt en dat elk jaar ten minste één bestuurder (her)verkozen moet worden.

Zoals vermeld in artikel 14 van de statuten kiest de Raad van Bestuur een voorzitter uit de bestuurders die geen lid zijn van het Directiecomité (niet - uitvoerende bestuurders), na de toezichthouder NBB te hebben geraadpleegd en haar goedkeuring te hebben bekomen.

Leeftijdsgrens

Artikel 12 van de statuten bepaalt dat het mandaat van de bestuurders eindigt na afloop van de gewone Algemene Vergadering van het kalenderjaar dat volgt op dat waarin de betrokkenen de leeftijd van zeventig jaar bereiken.

Op voorstel van de voorzitter van de Raad kan een gewone of een buitengewone Algemene Vergadering het mandaat van een bestuurder die de leeftijdsgrens heeft bereikt eenmaal verlengen of vernieuwen voor een termijn van niet meer dan twee jaar.

¹ Deze maximumduur van 12 jaar heeft enkel uitwerking op de niet - uitvoerende bestuurders die vanaf 30 maart 2015 worden benoemd.

Beslissingsbevoegdheid

Deze materie wordt geregeld door artikel 15 van de statuten.

Behoudens gevallen van overmacht ten gevolge van oorlog, sociale onlusten of rampen die het openbare leven aantasten kan de Raad van Bestuur slechts geldig beraadslagen en beslissen als ten minste de meerderheid van de leden aanwezig of vertegenwoordigd is, met dien verstande dat een aanwezige bestuurder niet meer dan twee mandaten bij volmacht mag uitoefenen.

Indien de Raad tijdens een vergadering niet het vereiste aantal aanwezigen haalt, kan hij evenwel op een tweede vergadering, die uiterlijk binnen 15 dagen gehouden wordt, geldig beraadslagen en beslissen over de punten die op de agenda van de voorgaande zitting voorkwamen, ongeacht het aantal aanwezige of vertegenwoordigde leden.

De beslissingen van de Raad worden bij gewone meerderheid van stemmen genomen.

Indien een of meer bestuurders zich dienen te onthouden krachtens de artikelen 523 van het Wetboek der Vennootschappen, wordt geldig beslist bij gewone meerderheid van de aanwezige of vertegenwoordigde leden van de Raad die aan de stemming mogen deelnemen.

Bij staking van stemmen is de stem van de bestuurder die de vergadering voorzit beslissend.

Bezoldiging

Overeenkomstig artikel 13 van de statuten bepaalt de algemene aandeelhoudersvergadering het bedrag van de bezoldiging betaald aan de leden van de Raad van Bestuur en dit tot een nieuwe beslissing genomen wordt door dergelijke vergadering².

Specifieke comités

De Raad van Bestuur heeft vier permanente comités: het Auditcomité, het Risicocomité, het Remuneratiecomité en het Benoemingscomité. Elk comité bestaat uit minstens drie leden van de Raad van bestuur die geen uitvoerend bestuurder zijn en waarvan minstens één lid onafhankelijk is in de zin van artikel 526ter van het Wetboek van Vennootschappen.

Het **Risicocomité** assisteert en adviseert de Raad van Bestuur bij de monitoring van o.a. het risicoprofiel van de onderneming en ook de structuur en de werking van het interne risicomanagement en risicocontrolesysteem. De risico's van de bank moeten binnen de limieten blijven die zijn vastgelegd in het beleid inzake risicostrategie en risicotolerantie (het "risk appetite framework").

De risicolimieten moeten voor de volgende risicocategorieën gedefinieerd worden: markt-, operationeel-, krediet-, compliance-, strategisch-, reputatie- en liquiditeitsrisico.

Het doel van het risicocomité is om de Raad van Bestuur te adviseren in zaken met betrekking tot de risicostrategie en de risicotolerantie, zowel voor de huidige en toekomstige risico's. De risico's van de bank moeten binnen de risicolimieten blijven. Het Risicocomité vond 4 keer plaats in 2015.

² Zie het hoofdstuk 'Bezoldiging van de leden van de Raad van Bestuur en van het Directiecomité' voor meer informatie.

Het **Auditcomité** assisteert de Raad van Bestuur bij de monitoring van o.a. het financiële verslaggevingsproces van ING België, het respecteren van de wettelijke en regulatoire vereisten en van de onafhankelijkheid en de prestaties van de interne en externe auditors. De verantwoordelijkheden van het Auditcomité omvatten ING België en haar Belgische en buitenlandse dochterondernemingen. In de loop van 2015 is het Auditcomité 4 keer samengekomen. Het Comité behandelde de jaarrekening van de bank voor 2014 en de tussentijdse resultaten voor 2015.

Het Comité onderzocht ook de rapporten die door de General bank auditor en de Global Compliance Officer voorbereid werden. Het comité evalueert de leningen die onder bijzonder toezicht staan en de juridische geschillen. Het Auditcomité rapporteert aan de Raad van Bestuur in de eerstvolgende vergadering van de Raad van Bestuur die volgt op de vergadering van het Auditcomité.

Het **Remuneratiecomité** adviseert de Raad van Bestuur o.a. over de arbeidsvoorwaarden (inclusief de verloning) van de leden van het Directiecomité en over het beleid en de algemene voorwaarden waarop de arbeidsvoorwaarden voor de leden van het Directiecomité en de senior managers van ING België en haar dochterondernemingen zijn gebaseerd. Het Remuneratiecomité kwam 3 keer samen in 2015.

Het **Benoemingscomité** adviseert de Raad van Bestuur o.a. over de samenstelling en de werking van de Raad van Bestuur en het Directiecomité. Het Comité stelt ook een streefcijfer vast voor de vertegenwoordiging van het ondervertegenwoordigde geslacht in de Raad van Bestuur en stippelt het een beleid uit om het aantal vertegenwoordigers van dit geslacht in de Raad van Bestuur te vergroten en op die manier het streefcijfer te halen. Het Benoemingscomité kwam 3 keer samen in 2015.

3.4 Directiecomité

Samenstelling en bevoegdheden

Het Directiecomité telt thans zeven leden. Het is bevoegd voor het dagelijks bestuur van de bank volgens de algemene beleidslijnen die de Raad van Bestuur vastlegt. De leden van het Directiecomité dragen de titel van gedelegeerd of uitvoerend bestuurder en de voorzitter de titel van Voorzitter van de bank of Chief Executive Director (CEO).

Taakverdeling en beslissingsbevoegdheid

Elk lid van het Directiecomité is rechtstreeks bevoegd voor een aantal entiteiten van de bank. Die taakverdeling wordt nader toegelicht in het deel 'Bestuurs-, toezichts- en externe auditor organen' in het volgende hoofdstuk. De beslissingen van het Directiecomité blijven evenwel collegiaal: elke beslissing verbindt dus alle leden van het comité.

Op zijn beurt draagt het Directiecomité het bestuur van een gedeelte van de werkzaamheden van de vennootschap over aan een bepaald aantal personen van wie het de titel, de bevoegdheden, de volmachten en de vergoeding vastlegt.

Zoals eerder vermeld worden de activiteiten van het Directiecomité sinds 9 maart 2006 geregeld door een charter, herzien op 20 november 2015.

Bezoldiging

Artikel 13 van de statuten bepaalt dat de Raad van Bestuur, na advies van het Remuneratiecomité en in overeenstemming met het beloningsbeleid van de bank, de bezoldiging van de leden van het Directiecomité vastlegt³.

Activiteiten

Het Directiecomité vergadert in principe eenmaal per week. Bijkomende vergaderingen worden samengeroepen telkens als een overvloed aan punten of de dringende aard van de dossiers dat vereisen.

Naast specifieke beslissingen met betrekking tot de dagelijkse gang van zaken in de bank bespreekt het Directiecomité eenmaal per jaar, op grond van een gedetailleerd verslag, de realisaties en de vooruitzichten van alle centrale entiteiten van de bank (profit centers en ondersteunende departementen). Hetzelfde geldt voor de voornaamste Belgische en buitenlandse dochterondernemingen. Elke maand buigt het comité zich over de resultaten van de bank, uitgesplitst per segment⁴.

Het comité bespreekt de periodieke verslagen van de auditeur-generaal.

Samen met de leiding van het departement Kredieten analyseert het comité per 30 juni en 31 december de evolutie van alle kredietdossiers die bijzondere aandacht vergen.

Tot slot buigt het zich regelmatig over kwesties inzake personeelsbeheer.

3.5 Speciale comités

Diverse speciale comités ressorteren rechtstreeks onder het Directiecomité, o.m. het Assets and Liabilities Management Committee (ALCO BeLux), het Bank Treasury Committee (BTC), het Non Financial Risk Committee BeLux (NFRC), het Credit Risk Comité, het Product Comité, het Financial Market Comité.

Het Directiecomité blijft het enige beslissingsorgaan van de bank.

³ Zie het hoofdstuk 'Bezoldiging van de leden van de Raad van Bestuur en van het Directiecomité' voor meer informatie.

⁴ De resultaten worden om de drie maanden grondig bestudeerd.

4. Bestuurs-, toezichts- en externe auditor organen van ING België

4.1 Raad van Bestuur

Samenstelling van de Raad van Bestuur (situatie per 31 december 2015)⁵

Eric Boyer de la Giroday Voorzitter van de Raad van Bestuur	(2018)	Baron Luc Bertrand Niet-uitvoerend bestuurder Voorzitter van het Uitvoerend Comité, Ackermans & van Haaren	(2018)
Rik Vandenberghe Voorzitter van de bank Gedelegeerd bestuurder	(2017)	Baron Philippe de Buck van Overstraeten Niet-uitvoerend bestuurder Bestuurder van vennootschappen en Lid van het Europees Economisch en Sociaal Comité	(2018)
Michael Jonker Gedelegeerd bestuurder	(2016)	Christian Jourquin Onafhankelijk niet-uitvoerend bestuurder Lid van de Koninklijke Academie van België	(2018)
Colette Dierick Gedelegeerd bestuurder	(2020)	Count Diego du Monceau de Bergendal Niet-uitvoerend bestuurder Gedelegeerd bestuurder Rainyve	(2017)
Frank Stockx Gedelegeerd bestuurder	(2019)	Michèle Sioen Niet-uitvoerend bestuurder CEO, Sioen Industries NV	(2017)
Johan Kestens Gedelegeerd bestuurder	(2020)	Paul Mousel Onafhankelijk niet-uitvoerend bestuurder Voorzitter Arendt & Medernach Advocaten	(2020)
Emmanuel Verhoosel Gedelegeerd bestuurder	(2020)	Koos Timmermans ⁶ Niet-uitvoerend bestuurder Vice-voorzitter Raad van Bestuur ING Bank NV	(2017)
Tanate Phutrakul Gedelegeerd bestuurder	(2016)		

Auditcomité (per 1 januari 2016)

Voorzitter

Count Diego du Monceau de Bergendal

Leden

Baron Philippe de Buck van Overstraeten
Christian Jourquin⁷

Remuneratiecomité (per 1 januari 2016)

Voorzitter

Eric Boyer de la Giroday

Leden

Paul Mousel
Koos Timmermans

Risicocomité (per 1 januari 2016)

Voorzitter

Count Diego du Monceau de Bergendal

Leden

Baron Philippe de Buck van Overstraeten
Christian Jourquin

Benoemingscomité (per 1 januari 2016)

Voorzitter

Eric Boyer de la Giroday

Leden

Paul Mousel
Koos Timmermans

⁵ Normale einddatum van het mandaat is vermeld bij de naam van elke bestuurder.

⁶ Niet-uitvoerend bestuurder die de enige aandeelhouder vertegenwoordigt.

⁷ Lid van het auditcomité, onafhankelijk van het wettelijk bestuursorgaan, in de betekenis van artikel 526ter van de bedrijfscode en onafhankelijk voor boekhouding en/of audit.

4.2 Statutaire Commissaris

- **Ernst & Young** **Bedrijfsrevisoren BCVBA (B160)**

Vertegenwoordigd door **Jean-François Hubin**, vennoot
(tot de Statutaire Algemene Vergadering in 2016)

- **KPMG** **Bedrijfsrevisoren BCVB**

Vertegenwoordigd door **Olivier Macq**, vennoot Financial Services
(onder voorbehoud van goedkeuring op de Statutaire Algemene Vergadering in 2016, vanaf 1 januari 2016)

4.3 Directiecomité (verantwoordelijkheden op 1 januari 2016)

Rik Vandenberghe Gedelegeerd bestuurder	Chief Executive Officer
Tanate Phutrakul Gedelegeerd bestuurder	Chief Financial Officer
Michael Jonker Gedelegeerd bestuurder	Chief Risk Officer
Franck Stockx Gedelegeerd bestuurder	Head of Product Management & Client Services
Emmanuel Verhoosel Gedelegeerd bestuurder	Head of Wholesale Banking
Colette Dierick Gedelegeerd bestuurder	Head of Retail & Private Banking
Johan Kestens Gedelegeerd bestuurder	Head of Information Technology Services

5. Informatie over de vennootschap op 31 december 2015

Naam

In het Nederlands, ING België nv; in het Frans, ING Belgique sa; in het Engels, ING Belgium nv/sa; in het Duits, ING Belgien Ag.

Maatschappelijke zetel

Marnixlaan 24
B-1000 Brussel, België

Rechtspersonenregister

De bank is ingeschreven in het rechtspersonenregister van Brussel onder het ondernemingsnummer 0403 200 393.

Rechtsvorm, oprichting, bekendmaking

ING België nv is een naamloze vennootschap naar Belgisch recht, opgericht op 30 januari 1935 onder de naam Bank van Brussel nv, bij akte verleden voor Meester Pierre De Doncker, notaris te Brussel, bekendgemaakt in de bijlagen tot het Belgisch Staatsblad van 17 februari 1935 onder het nr. 1459.

De statuten van de bank werden herhaaldelijk gewijzigd en dit de laatste keer op 30 maart 2015, bij akte verleden voor Meester Stijn Joye, geassocieerd notaris te Brussel, bekendgemaakt in de bijlagen tot het Belgisch Staatsblad van 15 april 2015 onder de nummers 0054382 en 0054383.

ING België nv is een kredietinstelling in de zin van artikel 1 van de wet van 25 april 2014 met betrekking tot het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen.

Duur

De duur van de vennootschap is onbepaald.

Doel van de vennootschap

Volgens artikel 3 van de statuten heeft de vennootschap tot doel, voor zichzelf of voor rekening van derden, in België of in het buitenland, alle verrichtingen uit te voeren die in de ruimste zin tot het bankbedrijf behoren, onder meer alle verrichtingen in verband met deposito's van contanten en van waarden, gelijk welke kredietverrichtingen, alle financiële, beurs-, wissel-, uitgifteverrichtingen, commissie- en makelaarsverrichtingen.

Zij mag eveneens alle andere activiteiten uitoefenen die aan de kredietinstellingen worden of zullen worden toegelaten in België of in het buitenland zoals onder meer, doch zonder enige beperking, alle makelaars- en verzekeringscommissies, alle financieringshuurovereenkomsten en verhuringen onder het even welke vorm van elk roerend of onroerend goed, alle adviezen en studies voor rekening van derden in het kader van haar activiteiten.

Zij kan door middel van inbreng, overdracht, fusie, intekening, het nemen van een deelname of onder elke andere vorm van investering in effecten of roerende rechten, van financiële tussenkomst of onder elke andere vorm, deelnemen in alle zaken, ondernemingen, samenwerkingen of vennootschappen met een zelfde, analoog, gelijkaardig of samenhangend doel of met een doel dat rechtstreeks of onrechtstreeks bijdraagt tot haar eigen realisatie of ontwikkeling.

Zij mag alle verrichtingen doen van welke aard ook, commerciële, industriële, financiële, roerend of onroerend, die rechtstreeks of onrechtstreeks in verband staan met het doel of de verwezenlijking ervan kunnen bevorderen.

Structuur van het maatschappelijk kapitaal

Het maatschappelijk kapitaal van ING België nv bedraagt 2,35 miljard euro. Het is verdeeld in 55.414.550 gewone aandelen zonder vermelding van nominale waarde.

De bank heeft geen andere categorieën van aandelen uitgegeven.

Sinds 1 juli 1998 zijn de aandelen van de bank niet meer op de Brusselse beurs genoteerd.

Sinds 6 augustus 2004 zijn alle aandelen in het bezit van ING Groep.

Externe functies uitgeoefend door bestuurders en directieleden van de bank

De uitoefening van de externe functies door bestuurders en leden van de Directiecomité van de in België gevestigde instellingen is gereguleerd in de circulaire PPB-2006-13-CPB-CPA uitgegeven door de Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen op 13 november 2006.

Elke instelling is verplicht om de details van al deze mandaten bekend te maken op de wijze zoals omschreven in het punt I(4)(e) van de circulaire.

ING België nv heeft beslist om deze informatie openbaar te maken via haar website.

6. De geconsolideerde jaarrekening

6.1 Geconsolideerde balans

Voor het boekjaar eindigend per 31 december 2015

Activa			
In duizenden EUR	Toelichting	2015	2014
Geldmiddelen en tegoeden bij centrale banken	1	4.267.049	1.994.517
Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden (inclusief "reverse repos")	2	14.519.256	19.872.700
Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	3	94.541	71.389
Financiële activa beschikbaar voor verkoop	4	18.809.052	19.652.854
Deelnemingen aangehouden tot einde looptijd	4	958.873	0
Leningen en vorderingen	5	105.194.167	101.175.488
Ter indekking gebruikte derivaten	6	4.404.693	5.397.150
Wijzigingen in de reële waarde van afgedekte posities bij afdekking van het renterisico van een portefeuille		274.639	304.625
Materiële vaste activa		948.715	959.873
<i>waarvan: terreinen, gebouwen, installaties, machines, uitrusting, meubilair en rollend materieel</i>	7	900.903	912.184
<i>waarvan: vastgoedbeleggingen</i>	8	47.812	47.689
Goodwill en andere immateriële vaste activa	9	149.142	136.715
Belastingvorderingen		104.009	186.305
<i>waarvan: actuele belastingen</i>		87.425	55.745
<i>waarvan: uitgestelde belastingen</i>	10	16.583	130.560
Deelnemingen in ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat volgens de equity-methode (inclusief goodwill)	11	78.211	76.484
Overige activa	12	2.186.729	1.980.558
Activa beschikbaar voor verkoop		0	0
TOTAAL ACTIVA		151.989.077	151.808.659
Passiva			
In duizenden EUR	Toelichting	2015	2014
Deposito's van centrale banken		1.615.041	1.622.235
Financiële verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden	13	13.220.845	18.317.525
Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	14	2.371.524	3.043.519
<i>waarvan: achtergestelde schulden</i>		0	12.350
Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen afgeschreven kostprijs	15	115.843.782	108.862.227
<i>waarvan: achtergestelde schulden</i>		1.424.494	866.428
Financiële verplichtingen verbonden aan overgedragen activa		768	3.462
Ter indekking gebruikte derivaten	16	5.978.127	6.986.202
Voorzieningen	17	286.712	357.157
Belastingsschulden		302.517	395.110
<i>waarvan: actuele belastingen</i>		60.824	48.809
<i>waarvan: uitgestelde belastingen</i>	18	241.693	346.301
Overige passiva	19	2.478.668	2.120.814
Passiva beschikbaar voor verkoop		0	0
Direct opvraagbaar aandelenkapitaal	20	99.027	104.813
TOTAAL PASSIVA		142.197.012	141.813.064
Eigen Vermogen			
In duizenden EUR	Toelichting	2015	2014
Eigen vermogen toerekenbaar aan houders van eigen-vermogensinstrumenten van de onderneming	21	9.771.674	9.977.275
Minderheidsbelangen		20.392	18.320
TOTAAL EIGEN VERMOGEN		9.792.065	9.995.595
TOTAAL EIGEN VERMOGEN EN VERPLICHTINGEN		151.989.077	151.808.659

6.2 Geconsolideerde resultatenrekening

Voor het boekjaar eindigend per 31 december 2015

Geconsolideerde Resultatenrekening			
In duizenden EUR	Toelichting	2015	2014
Financiële en bedrijfsinkomsten en -uitgaven		3.497.349	3.502.602
Netto rentebaten	22	2.644.749	2.752.498
Ontvangen dividenden		246	2.184
Kosten in verband met aandelenkapitaal terugbetaalbaar op zicht (-)		-1.988	-2.103
Nettobaten uit provisies en vergoedingen	23	559.898	575.620
Gerealiseerde winsten en verliezen op financiële activa die niet tegen reële waarde worden gewaardeerd in de winst- en verliesrekening	24	-3.025	142.868
Nettowinst/verlies op financiële activa en passiva aangehouden voor handelsdoeleinden	25	62.076	47.027
Nettowinst/verlies op financiële activa en passiva gewaardeerd tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	26	62.094	-69.060
Aanpassingen van de reële waarde van indekkingsinstrumenten	27	41.090	25.433
Herwaarderingen van valutakoersverschillen	28	24.737	24.482
Winsten en verliezen op het niet langer opnemen van andere dan voor verkoop aangehouden activa	29	21.705	15.645
Overige netto bedrijfsinkomsten	30	85.769	-11.992
Administratiekosten		1.822.085	1.833.761
Personeelskosten	31	1.094.347	1.139.495
Algemene en administratieve kosten	32	549.564	547.047
Bankheffingen	33	178.174	147.220
Afschrijvingen	7-9	114.802	111.129
Voorzieningen	17	34.049	-93.823
Waardeverminderingen	34	193.453	179.509
Waardeverminderingen op financiële activa die niet gewaardeerd zijn tegen reële waarde via winst- en verliesrekening		187.041	177.278
Overige bijzondere waardeverminderingen		6.412	2.231
Aandeel in winst en verlies van ondernemingen waarmee een deelnemingshouding bestaat gewaardeerd volgens de equity-methode		6.938	1.966
Belastingkosten (opbrengsten) verbonden met de winst of het verlies uit voortgezette bedrijfsactiviteiten	35	383.507	408.384
Nettowinst (verlies)		956.392	1.065.608
Toerekenbaar aan minderheidsbelangen		6.125	1.536
Toerekenbaar aan meerderheidsbelangen (moedervennootschap)		950.266	1.064.072

6.3 Geconsolideerde niet-gerealiseerde resultaten

Voor het boekjaar eindigend per 31 december 2015

Overzicht van de geconsolideerde niet-gerealiseerde resultaten		
In duizenden EUR	2015	2014
Nettoresultaat van het huidige jaar	956.392	1.065.608
Elementen van het niet-gerealiseerde resultaat:		
Netto beweging van de reserve uit wisselkoerswijzigingen	106.274	18.079
Netto beweging van de indeckingsreserve van netto-investeringen in buitenlandse activiteiten	-107.745	-17.226
Netto beweging van de reserve uit herwaardering van materiële vaste activa	3.622	-17.355
Netto beweging van de reserve uit de herwaardering van de voor verkoop beschikbare financiële activa	-38.960	68.406
Netto beweging van de kasstroomindekkingsreserve	-22.677	215.005
Netto beweging van actuariële winst/verlies op Defined Benefit pensioenplan	38.439	-47.634
TOTAAL RESULTAAT INCLUSIEF NIET-GEREALISEERDE RESULTATEN	935.345	1.284.883

PM: "Netto beweging van actuariële winst/verlies op DB pensioenplan" kan niet worden opgenomen in de resultatenrekening.

De fiscale impact van de niet-gerealiseerde resultaten is beschikbaar in Toelichting 10 en Toelichting 18.

6.4 Geconsolideerd Kasstromenoverzicht

Voor het boekjaar eindigend per 31 december 2015

Kasstroom uit Bedrijfsactiviteiten			
In duizenden EUR	Toelichting	2015	2014
Nettowinst (verlies) toerekenbaar aan de aandeelhouders van de groep		950.266	1.064.072
Aanpassingen om winst af te stemmen op netto kasstromen uit bedrijfsactiviteiten		590.893	692.927
Toerekenbaar aan minderheidsbelangen		6.125	1.536
Actuele en uitgestelde belastingopbrengsten		-147.826	-547.213
Actuele en uitgestelde belastinglasten		531.333	955.597
Niet gerealiseerde nettowinst/verlies		69.517	280.831
<i>waarvan:</i>			
<i>op wisselkoersverschillen</i>		0	0
<i>via winst- en verliesrekening d.w.z. voor vastgoedbeleggingen, materiële vaste activa, immateriële activa etc.</i>		131.154	-2.580
<i>van kasstroomindekkingen</i>	21	-22.676	215.005
<i>op investeringen beschikbaar voor verkoop</i>	21	-38.960	68.406
Netto gerealiseerd verlies (winst) op de verkoop van investeringen		-23.519	-32.299
Afschrijvingen		114.802	111.129
Waardeverminderingen	34	6.412	2.231
Toename (afname) netto voorzieningen		34.049	-93.825
Overige aanpassingen		0	14.940
Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten voor wijzigingen in werkkapitaal		1.541.159	1.756.999
Wijzigingen in vorderingen uit bedrijfsactiviteiten (excl geldmiddelen en kasequivalenten)		-399.028	8.618.352
Netto toename in:			
Tegoeden bij centrale banken	1	2.251.591	172.948
Leningen en vorderingen	5	4.309.759	4.922.733
Activa beschikbaar voor verkoop	4	-843.802	-192.233
Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden	2	-5.353.443	1.452.463
Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	3	23.152	-201.760
Ter indekking gebruikte afgeleide producten	6	-992.456	1.625.901
Ter ontvangen interesten van financiële instrumenten		0	0
Overige activa	12	206.171	838.300
Wijzigingen in verplichtingen uit bedrijfsactiviteiten (excl geldmiddelen en kasequivalenten)		-752.737	8.130.466
Netto toename in:			
Voorschotten van centrale banken	15	-7.194	1.622.040
Deposito van kredietinstellingen	15	1.664.897	-1.995.556
Schulden aan andere instellingen dan kredietinstellingen	15	2.904.962	5.459.943
In schuldbewijzen belichaamde schulden	15	1.100.017	-39.510
Financiële verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden	13	-5.096.680	1.181.132
Financiële schulden gewaardeerd tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	14	-671.995	-238
Ter indekking gebruikte derivaten	16	-1.008.075	2.187.888
Te betalen interesten op financiële instrumenten		0	0
Overige financiële passiva	15	3.476	-4.263
Overige schulden	19	357.854	-280.971
Netto toename in werkkapitaal		353.709	487.886
Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten		1.187.451	1.269.113
Ontvangen (betaalde) belasting		-362.514	-349.808
NETTO KASSTROOM UIT BEDRIJFSACTIVITEITEN		824.936	919.305

Kasstroom uit Investeringsactiviteiten			
In duizenden EUR	Toelichting	2015	2014
Betalingen om materiële activa te verwerven	7-8	-74.180	-96.386
Ontvangsten uit de verkoop van materiële vaste activa	7-8	15.904	43.809
Betalingen om immateriële activa te verwerven	9	-12.528	-6.236
Ontvangsten uit de verkoop van immateriële vaste activa	9	-15	0
Betalingen voor investeringen in joint ventures, verbonden ondernemingen, dochterondernemingen, excl verworven geldmiddelen en kasequivalenten	11	-6.241	-4.114
Ontvangsten uit de overdracht van joint ventures, verbonden ondernemingen, dochterondernemingen, excl verworven geldmiddelen en kasequivalenten	11	29.261	19.088
Andere betalingen in verband met investeringskredieten		0	0
Andere ontvangsten in verband met investeringsactiviteiten		58.718	58.798
NETTO KASSTROOM UIT INVESTERINGSACTIVITEITEN		10.919	14.959

Kasstroom uit Financieringsactiviteiten			
In duizenden EUR	Toelichting	2015	2014
Uitgekeerde dividenden		-1.145.973	-1.192.521
Ontvangsten uit de uitgifte van achtergestelde schulden		0	0
Terugbetalingen van achtergestelde schulden		-91.556	-118.552
Ontvangsten uit de uitgifte van aandelen of andere eigen vermogensinstrumenten		0	0
Betalingen om eigen vermogensinstrumenten te verwerven		0	0
Ontvangsten uit de verkoop van eigen vermogensinstrumenten		0	0
Andere ontvangsten met betrekking tot financieringsactiviteiten		0	0
Andere betalingen met betrekking tot financieringsactiviteiten		0	0
NETTO KASSTROOM UIT FINANCIERINGSACTIVITEITEN		-1.237.529	-1.311.073
Effect van wisselkoerswijzing op geldmiddelen en kasequivalenten		0	0

Beweging in Geldmiddelen en Kasequivalenten			
In duizenden EUR	Toelichting	2015	2014
NETTO BEWEGING IN GELDMIDDELEN EN KASEQUIVALENTEN		2.949.260	-376.808
Geldmiddelen en kasequivalenten op de begindatum van het boekjaar		4.570.176	4.946.984
Geldmiddelen en kasequivalenten op de einddatum van het boekjaar		7.519.436	4.570.176

Geldmiddelen en Kasequivalenten omvatten volgende componenten			
In duizenden EUR	Toelichting	2015	2014
Beschikbare contanten	1	623.772	602.831
Zichtrekeningen bij centrale banken	1	3.643.277	1.391.686
Leningen en vorderingen		3.252.387	3.201.347
Overheidseffecten		0	0
Onmiddellijk opeisbare voorschotten in rekening-courant		0	0
TOTAAL GELDMIDDELEN EN KASEQUIVALENTEN		7.519.436	4.570.176

Aanvullende toelichting mbt de bedrijfskasstroom			
In duizenden EUR	Toelichting	2015	2014
Ontvangen rentebaten	22	6.608.207	7.202.522
Betaalde rentelasten	22	3.963.458	4.450.024
Ontvangen inkomsten uit dividenden		5.127	4.150

PM: abstractie van de impact van pro rata interest baten/lasten wegens beschouwd als zijnde non-materieel

6.5 Mutatieoverzicht - geconsolideerd eigen vermogen

Voor het boekjaar eindigend per 31 december 2015

Mutatie-overzicht Eigen Vermogen - 2015								
In duizenden EUR	Aandelen- kapitaal	Agio	Herwaarde- ringsreserve	Overige reserves	Gereser- veerde winst en verlies	Netto resultaat van het jaar	Minderheids- belang	Totaal
Beginbalans	2.350.000	451.511	313.979	0	5.797.713	1.064.072	18.320	9.995.595
Kapitaalverhoging/vermindering (-)								0
Aankoop / verkoop van eigen aandelen								0
Op aandelen gebaseerde betalingen					8.622			8.622
Netto resultaat overgedracht naar ingehouden winsten					1.064.072	-1.064.072		0
Overdracht tussen reserves								0
Overige mutaties								0
Dividend 2014								0
Interimdividend 2015					-1.145.973			-1.145.973
Netto resultaat van het jaar						950.266	6.126	956.392
Niet-gerealiseerde resultaten (na aftrek van belastingen)								0
Netto beweging van de reserve uit wisselkoerswijzigingen			106.274					106.274
Netto beweging van de in dekkingreserve van netto-investeringen in buitenlandse entiteiten			-107.745					-107.745
Netto beweging van de reserve uit herwaardering van materiële vaste activa			3.622					3.622
Netto beweging van de reserve uit de herwaardering van de voor verkoop beschikbare financiële activa			-38.960					-38.960
Netto beweging in kasstroomin dekkingreserve			-22.677					-22.677
Netto beweging in actuariële winst/verlies op pension defined benefit plan			38.439					38.439
Aandeel in de winst of verlies van geassocieerde deelnemingen en joint ventures die administratief worden verwerkt volgens de vermogensmutatiemethode								0
Overige					2.530		-4.054	-1.524
Eindbalans	2.350.000	451.511	292.932	0	5.726.964	950.266	20.392	9.792.065

Voor het boekjaar eindigend per 31 december 2014

Mutatie-overzicht Eigen Vermogen - 2014								
In duizenden EUR	Aandelen- kapitaal	Agio	Herwaarde- ringsreserve	Overige reserves	Gereserveerd e winst en verlies	Netto resultaat van het jaar	Minderheids- belang	Totaal
Beginbalans	2.350.000	451.511	94.704	0	5.983.957	977.679	16.919	9.874.770
Kapitaalverhoging/vermindering (-)								0
Aankoop / verkoop van eigen aandelen								0
Op aandelen gebaseerde betalingen					9.870			9.870
Netto resultaat overgedracht naar ingehouden winsten					977.678	-977.679		-1
Overdracht tussen reserves								0
Overige mutaties								0
Dividend 2013								0
Interimdividend 2014					-1.192.521			-1.192.521
Netto resultaat van het jaar						1.064.072	1.536	1.065.608
Niet-gerealiseerde resultaten (na aftrek van belastingen)								0
Netto beweging van de reserve uit wisselkoerswijzigingen			18.079					18.079
Netto beweging van de in dekkingreserve van netto-investeringen in buitenlandse entiteiten			-17.226					-17.226
Netto beweging van de reserve uit herwaardering van materiële vaste activa			-17.355					-17.355
Netto beweging van de reserve uit de herwaardering van de voor verkoop beschikbare financiële activa			68.406					68.406
Netto beweging in kasstroomin dekkingreserve			215.005					215.005
Netto beweging in actuariële winst/verlies op pension defined benefit plan			-47.634					-47.634
Aandeel in de winst of verlies van geassocieerde deelnemingen en joint ventures die administratief worden verwerkt volgens de vermogensmutatiemethode								0
Overige					18.728		-135	18.593
Eindbalans	2.350.000	451.511	313.979	0	5.797.712	1.064.072	18.320	9.995.595

6.6 Informatie bij de geconsolideerde rekeningen

6.6.1 Naleving van IFRS

ING België nv heeft haar geconsolideerde jaarrekening opgesteld in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards (IFRS) zoals aangenomen door de Europese Unie (EU). In dit document wordt de term 'IFRS' aangewend om te verwijzen naar de International Financial Reporting Standards zoals aangenomen door de EU met inbegrip van de beslissingen die ING België heeft genomen met betrekking tot de keuzemogelijkheden die geboden worden door IFRS zoals aangenomen door de EU en de aanvullende informatieverschaffing die door de Belgische wetgeving wordt vereist.

De opstelling van de geconsolideerde jaarrekening in overeenstemming met IFRS vereist het gebruik van schattingen en veronderstellingen. Deze schattingen en veronderstellingen hebben een invloed op de gerapporteerde bedragen van de activa en passiva en de bedragen van de voorwaardelijke verplichtingen op balansdatum evenals de gerapporteerde inkomsten en uitgaven voor het boekjaar. De werkelijke resultaten kunnen afwijken van deze schattingen.

De gemaakte veronderstellingen zijn het onderwerp van interne controleprocedures en -goedkeuringen en houden rekening met intern en extern onderzoek, statistieken per sector, omgevingsfactoren en trends en reglementaire vereisten.

6.6.2 Informatie over de vennootschap

ING België nv is een internationale financiële instelling die actief is in bankieren, verzekeringen en vermogensbeheer en is een dochtermaatschappij van ING Bank NV. ING België heeft haar commerciële netwerk in twee bedrijfsonderdelen opgesplitst, Retail & Private Banking enerzijds en Wholesale Banking anderzijds, die functionele verantwoording afleggen aan de equivalente bedrijfsonderdelen bij de ING Groep. ING België is een naamloze vennootschap die 10.434 mensen tewerkstelt. Het adres van de maatschappelijke zetel is: Marnixlaan 24. B-1000 Brussel.

Deze geconsolideerde rekeningen werden voor publicatie vrijgegeven door de Raad van Bestuur op 18 maart 2016. Tenzij anders aangegeven worden de bedragen in de toelichtingen bij de rekeningen uitgedrukt in duizenden euro.

6.6.3 Waarderingsgrondslag voor presentatie

De voornaamste waarderingsgrondslagen die bij het opmaken van de financiële staten werden gehanteerd zijn de *reële waarde* en *afgeschreven kostprijs*.

De reële waarde van financiële activa en passiva wordt bepaald aan de hand van genoteerde marktprijzen. De marktprijzen worden verkregen van handelaren, effectenmakelaars en onafhankelijke beurshandelaren. In het algemeen worden de posities gewaardeerd aan de hand van de biedkoers voor een haussepositie en de laatkoers voor een baissepositie. In sommige gevallen waarin de posities gewaardeerd worden aan middenkoers, wordt een aanpassing van de reële waarde berekend.

Daarnaast kunnen bijkomende aanpassingen van de reële waarde noodzakelijk zijn voor liquiditeitsaspecten of achterhaalde gegevens omdat transacties in een financieel instrument occasioneel plaatsvinden.

Voor bepaalde financiële activa en passiva, waaronder afgeleide instrumenten die "over the counter" (OTC) worden verhandeld, zijn er geen genoteerde marktprijzen beschikbaar. Voor deze financiële activa en passiva wordt de reële waarde bepaald aan de hand van waarderingstechnieken. Deze waarderingstechnieken houden onder andere rekening met contractuele prijzen en marktprijzen, correlaties, de tijdswaarde van het geld, kredietrisico, factoren in verband met de volatiliteit van de rente curve en/of voorafbetaling percentages van de onderliggende posities. Alle gehanteerde waarderingstechnieken zijn goedgekeurd door de betrokken interne autoriteiten. Bovendien worden de marktgegevens die gebruikt worden bij deze waarderingstechnieken dagelijks gevalideerd⁸.

Modellen zijn subjectief van aard en het vaststellen van de reële waarde van de financiële activa en passiva vergt een aanzienlijk oordeelsvermogen. Modellen omvatten verschillende veronderstellingen betreffende de onderliggende prijs, rentecurve, correlaties en tal van andere factoren. Het gebruik van de verschillende waarderingstechnieken en veronderstellingen zou kunnen leiden tot aanzienlijk verschillende ramingen van de reële waarde.

Prijzen worden getest om te beoordelen of het waarderingsproces geleid heeft tot een gepaste reële waarde van de positie en tot een gepaste weergave van deze waarderingen in de resultatenrekening. Prijzen worden getest om de potentiële risico's van economische verliezen te wijten aan wezenlijk onjuiste of foutief gebruikte modellen zo klein mogelijk te maken, wat zowel geldt voor posities die op de beurs worden verhandeld als voor OTC-posities.

Het verschil tussen de transactieprijs en de prijs door toepassing van het model, de 'winst van de eerste dag', wordt geboekt in de resultatenrekening van de bank. Op het moment dat de bank een intern ontwikkeld model en/of data gebruikt die afgeleid zijn van observeerbare marktprijzen, wordt een aanpassing in de waardering toegepast in functie van het 'model risico'. Deze aanpassing houdt rekening met de verschillende aspecten van de modellen/data en de ermee samenhangende onzekerheid.

De algemene regels om de aanpassing voor modelrisico te berekenen houden rekening met:

- de interne classificatie van het model in functie van zijn complexiteit;
- de opgedane ervaring bij het toepassen van het model;
- de resterende looptijd van de operatie.

De berekening wordt per transactie uitgevoerd. De eerste twee factoren worden regelmatig door Risk Management nagezien.

Een specifieke aanpassing wordt eveneens toegepast voor het correlatierisico. Deze aanpassing wordt berekend in functie van de sensibiliteitsindicator van de betreffende risicofactor.

De waardering wordt ook aangepast voor het kredietrisico. Deze aanpassing wordt berekend door MRM, en houdt rekening met het modelrisico. De Credit Valuation Adjustment (CVA) en Debit Valuation Adjustment (DVA – eigen risico van wanbetaling van ING) worden in rekening gebracht om de reële waarde te bepalen.

⁸ Meer informatie kan men vinden onder "6.7.3.1 Reële waarde van financiële activa en verplichtingen".

De afgeschreven kostprijs van een financieel actief of een financiële verplichting is het bedrag waarvoor het financieel actief of de financiële verplichting bij eerste opname in de balans wordt opgenomen, verminderd met de som van de aflossingen op de hoofdsom, vermeerderd of verminderd met de cumulatieve afschrijving via de effectieve-rentemethode, van het verschil tussen dat eerste bedrag en het aflossingsbedrag en verminderd met eventuele afboekingen (direct, dan wel door het vormen van een voorziening) wegens waardeverminderingen of oninbaarheid.

ING België rapporteert sinds 2013 volgens de methode van de 'dirty price'. Dit betekent dat er sinds die datum gelopen intresten worden opgenomen met financiële instrumenten en niet afzonderlijk.

De jaarrekening wordt opgesteld op basis van het continuïteitsbeginsel.

6.6.3.1 Veranderingen aan IFRS-EU regelgeving

Nieuwe en gewijzigde IFRS-EU standaarden werden overgenomen door ING België. De implementatie van deze wijzigingen hadden geen materiële impact op de geconsolideerde rekeningen van ING België.

6.6.3.2 Belangrijk aankomende veranderingen aan IFRS-EU regelgeving na 2015

Deze sectie geeft een overzicht van de impact op de jaarrekening van ING België naar aanleiding van recente of toekomstige veranderingen in de IFRS-normen.

Nieuwe IFRS normen		
IFRS	Toepasbaar op boekjaar vanaf	Aanvaarding door EU
IFRS 14 – Het verplichte uitstel rekeningen	01/01/2016	Nee
IFRS 15 – Opbrengsten uit contracten met klanten	01/01/2018	Nee
IFRS 9 – Financiële Instrumenten (ter vervanging van IAS 39)	01/01/2018	Nee
IFRS 16 – Lease overeenkomsten (ter vervanging van IAS 17)	01/01/2019	Nee

IFRS 14 'Het verplichte uitstel rekeningen' staat toe dat een entiteit die voor een eerste keer de 'International Financial Reporting Standards' toepast, voor zijn zogenaamde 'schommelfondsen' (uitstel rekeningen) rekening blijft houden met de voorheen toegepaste GAAP, zowel bij de eerste toepassing van IFRS als in de daaropvolgende jaarrekeningen. Schommelfondsen en de bewegingen erin worden afzonderlijk weergegeven in de balans, de resultatenrekening en de niet-gerealiseerde resultaten. Specifieke toelichtingen zijn vereist.

IFRS 15 'Opbrengsten uit contracten met klanten': Deze regeling is uitgebracht in mei 2014 door IASB. Die is van kracht voor boekjaren die aanvangen op of na 1 januari 2017 met de mogelijkheid van vroegere adoptie. IFRS 15 is nog niet goedgekeurd door de Europese Gemeenschap. IFRS 15 biedt een fundamentele aanpak voor opbrengstverantwoording en introduceert het concept van opbrengsterkenning van zodra de overeengekomen verplichtingen op bevredigende manier werden voldaan. Deze standaard zou in principe met terugwerkende kracht moeten worden toegepast, met bepaalde uitzonderingen. ING is momenteel de impact van deze standaard aan het analyseren.

IFRS 9 'Financiële instrumenten' is uitgegeven door IASB in juli 2014. IFRS 9 zal IAS 39 'financiële instrumenten: opname en waardering' vervangen en bevat bepalingen voor de classificatie en waardering van financiële activa en passiva, waardeverminderingen op financiële activa en "micro waarde-afdekking". Deze nieuwe bepalingen zullen van kracht zijn vanaf 1 januari 2018. De classificatie, waardering en bepalingen voor waardevermindering zullen retroactief worden toegepast door de openingsbalans en het beginkapitaal per 1 januari 2018, zonder aanpassing van de vorige periodes. De norm is nog niet door Europese Commissie goedgekeurd. Wanneer de goedkeuring precies zal plaats vinden, is nog niet duidelijk. Momenteel is de verwachte goedkeuring gepland voor de tweede helft van 2016. Men verwacht dat de inwerkingtreding van IFRS 9 -indien en wanneer goedgekeurd door de EC- een significante impact zal hebben het aandeelhouderskapitaal, het nettoresultaat en/of niet-gerealiseerde resultaten en toelichtingen.

IFRS 9 programma

ING focuste zich in 2015 op het opzetten van het IFRS 9 programma, het interpreteren van de belangrijkste IFRS 9 concepten en het opstarten van de impactanalyse. In 2016 zal ING Bank starten met de implementatie van de IFRS 9 bepalingen in haar modellen, systemen, processen en governance. Ze bereidt zich ook voor op een parallelle run in 2017. Het implementatieplan en de belangrijkste tijdslijnen voor ING Bank zijn hieronder vermeld.

De governance structuur van het IFRS 9 programma is opgemaakt op basis van de 3 IFRS 9 stappen: Classificatie en waardering, waardeverminderingen en waarde-afdekkingen. Elke werkgroep bestaat uit experts komende uit de Finance, Risk, Bank Treasury, Operationele en commerciële departementen. De werkgroepen worden ondersteund door een 'Program Office'. Een technisch comité ondersteunt de Stuurgroep door IFRS 9 interpretaties, voorbereid door de werkgroepen, te verifiëren. De Stuurgroep heeft de uiteindelijke beslissingsmacht. Daarenboven werd binnen ING Bank een internationaal IFRS 9 netwerk opgericht om zodoende alle landen te connecteren aan het centrale projectteam, om op die manier consistentie, bewustzijn en kennisoverdracht te garanderen.

Classificatie en waardering

ING Bank zal een aanpak in twee stappen aanwenden om de classificatie en waardering van financiële activa in één van de drie categorieën te bepalen, zijnde afgeschreven kostprijs, reële waarde via overige niet-gerealiseerde resultaten (RWONR) of reële waarde via resultatenrekening.

1. De "Business Model" test zal gebruikt worden om te bepalen hoe een portefeuille aan financiële instrumenten wordt beheerd in zijn geheel; en
2. De "Solely Payments of Principle and Interest" (SPPI) test zal gebruikt worden om te definiëren welke de contractueel bepaalde cash flow karakteristieken zijn van de financiële activa in het Business Model.

In de meeste gevallen is te verwachten dat de resultaten qua classificatie en waardering gelijkaardig zullen zijn in vergelijking met IAS 39 (alhoewel sommige verschillen zullen opduiken). De classificatie en waardering van financiële passiva blijft grotendeels gelijkaardig aan IAS 39.

In 2015 is ING Bank gestart met de "Business Model" test. Ze identificeerde en beschreef homogene portefeuilles over haar verschillende departementen. De implementatie van de "SPPI"-test zal gebeuren in 2016.

Waardeverminderingen

De erkenning en waardering van waardeverminderingen is bedoeld om meer toekomstgericht te zijn, gebaseerd op een model van voorziene kredietverliezen ("Expected Credit Loss" of "ECL") eerder dan onder IAS 39 het model van gemaakte verliezen. Het ECL model heeft betrekking op financiële activa op de balans geboekt onder afgeschreven kostprijs of onder reële waarde via overige niet-gerealiseerde resultaten (RWONR), zoals leningen, vastrentende effecten en handelsvorderingen, alsook op items niet op de balans geboekt zoals te ontvangen huur en bepaalde financieel gegarandeerde engagementen betreffende leningen. In 2015 heeft ING Bank een aantal belangrijke concepten en hypothesen bepaald, essentieel voor het nieuwe waardeverminderingmodel, zoals de definiëring van significante verslechtering en de werkwijze om ECL te meten. ING Bank startte daarenboven met de analyse van de financiële impact op het niveau van waardeverminderingvergoedingen onder de nieuwe ECL aanpak.

Aanpak in drie stappen

ING Bank zal voor IFRS 9 in drie niveaus gebruiken om de voorziene kredietverliezen te meten.

Niveau 1: 12 maand "ECL" – goed presterend

Financiële instrumenten hebben op moment van aanvang een voorziening voor voorziene kredietverliezen nodig gelinkt met de waarschijnlijkheid dat zich binnen de 12 komende maanden gebeurtenissen zullen voordoen die aanleiding geven tot staking tot betalen (12 maand ECL).

Niveau 2: levensloop "ECL" – niet goed presterend

In geval van een belangrijke stijging in kredietrisico sinds aanvang, is een voorziening voor ECL nodig op basis van alle mogelijke gebeurtenissen die zich kunnen voordoen tijdens de levensduur van het financiële instrument (levensloop ECL). ING Bank heeft oorzaken gedefinieerd om naar niveau 2 te stijgen, afhankelijk van het soort actief of de soort portefeuille. Eens ECL modellen beschikbaar zijn, zullen deze oorzaken verder onderzocht en getest worden.

Niveau 3: levensloop "ECL" – niet presterend

Financiële instrumenten gaan naar niveau 3 op moment van staking van betalen. De bedoeling is om de definitief in IFRS 9 rond 'staking van betalen' gelijk te laten lopen met de interne definitie van betalingsstaking voor risicomanagement-doeleinden. Niveau 3 vereist een levensloop ECL voorziening. De ECL berekening zal gebaseerd zijn op de modellen van ING Bank rond voorziene kredietverliezen, momenteel gebruikt voor wettelijke en economische kapitaalvereisten, voor IBNR en INSFA provisies in het huidige IAS 39 kader. De ECL modellen zullen dezelfde modelstructuur volgen zoals toegepast in de modellen voor voorziene kredietverliezen. De stress test methodologie wordt gebruikt als basis voor de opname van toekomstige macro-economische informatie in de parameters voor voorziene verliezen.

Waarde-afdekkingen

De IFRS 9 bepalingen aangaande waarde-afdekking heeft tot doel de algemene waarde-afdekkingsbepalingen te vereenvoudigen. Daarenboven heeft IFRS 9 tot doel om financiële waarde-afdekkingen meer in lijn te brengen met risk management strategieën. Alle micro waarde-afdekkingsstrategieën alsook de macro cash flow afdekking zijn in scope van IFRS 9. Macro reële waarde afdekkingen zijn momenteel niet in scope.

In 2015 heeft de werkgroep rond waarde-afdekkingen een technische evaluatie gedaan van de impact van de nieuwe waarde-afdekkingsbepalingen. Gebaseerd op de resultaten van deze technische evaluatie heeft ING Bank een voorlopige beslissing genomen om IAS 39 te blijven gebruiken voor waarde-afdekkingen, tot wanneer de regelgeving rond Macro reële waarde afdekkingen is gefinaliseerd en toegestaan onder IFRS 9. ING Bank blijft daarvoor de waarde-afdekkingsbepalingen onder IFRS 7 toepassen.

IFRS 16 'Lease overeenkomsten': IASB heeft een nieuwe norm op de boekhouding van lease overeenkomsten afgerond, die vervangt de IAS 17. Deze nieuwe norm stelt aanvullende beginsel die moet door de maatschappijen zijn toepassen. Deze norm mag aan beleggers en financiële analisten in staat stellen nauwkeuriger bedragen, termijnen en de onzekerheid van kasstromen als gevolg van de lease overeenkomsten. De belangrijkste verandering is de verhoging van activa of passiva van de maatschappijen dat nu de bedragen van belangrijk lease overeenkomsten in de buitenbalans overdragen. Deze nieuwe norm zal van kracht vanaf 1 januari 2019 worden. Het is nog niet door de Europese Commissie goedgekeurd.

6.6.3.3 Consolidatieprincipes

Dochterondernemingen

Dochterondernemingen zijn alle entiteiten (met inbegrip van entiteiten met een bijzondere doelstelling) waarover ING België de macht heeft om het financiële en operationele beleid te sturen, wat doorgaans samengaat met een aandeelhouderschap van meer dan 50% van de stemrechten. Het bestaan en effect van potentiële stemrechten die actueel uitoefenbaar of converteerbaar zijn worden in overweging genomen bij de beoordeling of ING België controle uitoefent over een andere entiteit. De dochterondernemingen worden volledig geconsolideerd vanaf de datum waarop ING België controle uitoefent. Ze worden niet meer geconsolideerd vanaf de datum waarop de controle beëindigd wordt.

ING België heeft ook aandeelhouderschap met meer dan 50% van de stemrechten in vennootschappen die niet volledig geconsolideerd worden. Op basis van IFRS 10 oefent de bank effectief controle uit op deze entiteiten maar gegeven de lage materialiteit voor de bank, worden deze entiteiten niet geconsolideerd. Deze worden beschouwd als investeringen. Details kunnen teruggevonden worden in Toelichting 11. Voor wat betreft volledig geconsolideerde dochterondernemingen verzekert de bank, binnen de grenzen van het deelnemingspercentage in het gecontroleerde vermogen en met uitsluiting van het politieke risico, dat deze in staat zijn om hun verplichtingen na te komen.

De door ING België verworven dochterondernemingen worden gewaardeerd volgens de aankooprijsmethode. De boekhoudkundige waarde van de verworven entiteit wordt gewaardeerd als de reële waarde van de gegeven activa, de uitgegeven eigen vermogensinstrumenten en de opgelopen of overgenomen verplichtingen op de overnamedatum. De verworven identificeerbare activa en de overgenomen verplichtingen en voorwaardelijke verplichtingen in een bedrijfscombinatie worden voor het eerst opgenomen op basis van hun reële waarde op de overnamedatum, ongeacht de mate waarin minderheidsbelangen worden aangehouden. Het surplus van de aankooprijzen ten opzichte van de reële waarde van het aandeel van de bank in de verworven identificeerbare netto activa wordt geboekt als goodwill. Indien de overnameprijs lager is dan de reële waarde van het aandeel van de bank in de netto activa van de verworven dochteronderneming wordt het verschil onmiddellijk opgenomen in de resultatenrekening. De negatieve goodwill wordt enkel erkend in de resultatenrekening na beoordeling dat alle verworven activa en alle veronderstelde passiva correct geïdentificeerd werden.

Saldi en niet-gerealiseerde winsten op transacties tussen bedrijven van ING België worden geëlimineerd. Niet-gerealiseerde verliezen worden ook geëlimineerd, tenzij uit de transactie een waardevermindering van het overgedragen actief blijkt. Indien nodig, werden de grondslagen voor financiële verslaggeving van de ondernemingen met deelnemingsverhouding aangepast om consistentie te verzekeren met de door ING België aanvaarde boekhoudkundige grondslagen.

Geconsolideerde dochterondernemingen - 2015								
In duizenden EUR								
Financiële Staten van de entiteit op rapportage datum ⁽¹⁾								
Naam van de entiteit	Zetel	Activiteit	Ondernemingsnummer	Percentage eigendomsbelangen	Activa	Passiva	Netto resultaat	Eigen vermogen (zonder Resultatenrekening)
CEL Data Services	Brussel	IT	BE 0435.463.880	100,0%	8.264	2.536	551	5.728
Immo Globe	Brussel	Onroerend goed	BE 0415.586.512	100,0%	14.194	1.083	176	13.111
ING Belgium International Finance Luxembourg	Luxembourg	Financieel	-	100,0%	2.457.228	2.418.412	24.018	38.816
ING Contact center	Brussel	Financieel	BE 0452.936.946	100,0%	10.607	6.922	-244	3.684
ING Luxembourg	Luxembourg	Financieel	-	100,0%	15.179.895	14.044.361	106.991	1.135.534
ING Lease Luxembourg	Luxembourg	Leasing	-	100,0%	211.312	191.641	1.670	19.672
Société Immobilière ING Luxembourg	Luxembourg	Onroerend goed	-	100,0%	23.589	20.194	0	3.395
ING LUX Ré	Luxembourg	Verzekeringen	-	100,0%	Geliquideerd			
ING Technology Services	Brussel	IT	BE 0846.738.437	99,5%	2.730	1.730	0	1.000
Lease Belgium	Brussel	Leasing	BE 0402.918.402	100,0%	4.006.373	3.862.439	27.735	143.934
ING Equipment Lease Belgium	Brussel	Leasing	BE 0427.980.034	100,0%	1.868.634	1.781.506	12.494	87.128
ING Asset Finance Belgium	Brussel	Leasing	BE 0429.070.986	100,0%	608.115	578.479	3.847	29.637
ING Truck Lease Belgium	Brussel	Leasing	BE 0440.360.895	100,0%	227.911	217.409	950	10.502
Commercial Finance	Brussel	Factoring	BE 0470.131.086	100,0%	886.693	880.663	6.030	6.030
D'leteren Vehicle Trading NV	Brussel	Leasing	BE 0428.138.994	51,0%	16.349	13.504	120	2.846
New Immo-Schuman	Brussel	Onroerend goed	BE 0428.361.797	100,0%	10.823	668	-680	10.155
Record Bank	Brussel	Bank	BE 0403.263.642	100,0%	19.823.845	18.925.022	48.728	898.823
Fiducré	Brussel	Financieel	BE 0403.173.372	100,0%	119.619	117.846	10.925	1.774
Logipar	Brussel	Onroerend goed	BE 0439.526.103	100,0%	4.870	-257	-260	5.128
Record Credit Services	Liège	Financieel	BE 0403.257.407	18,0%	1.568.844	1.532.114	1.878	36.730
Sogam	Brussel	Financieel	BE 0402.688.075	100,0%	485	8	1	477
Soges-Fiducem	Brussel	Financieel	BE 0403.238.304	100,0%	38.991	35.717	120	3.274
Belgian Overseas Agencies	Montreal	Financieel	CA 0403.202.967	100,0%	22.762	22.565	-11	197
Belgian Overseas Issuing Corp	New York	Financieel	CA 0403.203.066	100,0%	26.711	26.068	-121	643

⁽¹⁾ Bedragen vóór intragroepseliminaties. Activa verschillend van passiva. gezien in deze laatste het eigen vermogen niet is opgenomen.

Gestructureerde entiteiten

Binnen de normale bedrijfsactiviteiten van ING België bevinden zich eveneens transacties met verschillende gestructureerde entiteiten (GE). Een gestructureerde entiteit is een entiteit waarin de stem- of vergelijkbare rechten niet de dominante factor zijn in de bepaling wie controle heeft, maar dat de stemrechten enkel betrekking hebben op administratieve taken en de daaraan gelinkte activiteiten worden uitgevoerd op basis van contractuele afspraken.

De gestructureerde entiteiten waarover ING België controle heeft, worden geconsolideerd. ING kan deze geconsolideerde gestructureerde entiteiten ondersteunen wanneer en indien nodig, en deze is volledig terug te soges-fiducem in de geconsolideerde financiële staten van ING België aangezien alle activa en passiva van deze entiteiten opgenomen zijn in buitenbalansrekeningen.

De activiteiten van ING België waarin gestructureerde entiteiten betrokken zijn, worden in onderstaande categorieën opgenomen:

1. Het ING geconsolideerde effectiseringsprogramma uitgegeven voor liquiditeitsbeheer (Belgian Lions)
2. Het Record Bank geconsolideerde effectiseringsprogramma uitgegeven voor liquiditeitsbeheer (Record Lions)

Ondernemingen met deelnemingsverhouding

Ondernemingen met deelnemingsverhouding zijn alle entiteiten waarover ING België een beslissende invloed heeft maar waarover zij geen controle uitoefent, wat doorgaans samengaat met een aandeelhouderschap tussen 20% en 50% van de stemrechten. Investerings in ondernemingen met deelnemingsverhouding worden opgenomen volgens de "vermogensmutatie"-methode en worden aanvankelijk opgenomen tegen kostprijs. Zij omvatten de goodwill (verminderd met eventuele geaccumuleerde waardeverminderingen) die bij de overname wordt geïdentificeerd.

Het aandeel van de bank in de winsten of verliezen van ondernemingen met deelnemingsverhouding na overname wordt opgenomen in de resultatenrekening. Het aandeel van de bank in de bewegingen in de reserves na overname wordt opgenomen in de reserves. De cumulatieve bewegingen na acquisitie worden aangepast aan de boekwaarde van de investering. Wanneer het aandeel van ING België in de verliezen van een onderneming met deelnemingsverhouding gelijk is of hoger is dan haar belang in die onderneming met deelnemingsverhouding, met inbegrip van andere niet gewaarborgde vorderingen, neemt de bank geen verdere verliezen op, tenzij zij verplichtingen heeft opgelopen of betalingen heeft uitgevoerd in naam van de verbonden onderneming.

Niet-gerealiseerde winsten op transacties tussen ING België en haar ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat worden geëlimineerd in de mate dat de bank een deelneming heeft in de verbonden ondernemingen. Niet-gerealiseerde verliezen worden ook geëlimineerd, tenzij uit de transactie een waardevermindering van het overgedragen actief blijkt. Indien nodig, werden de grondslagen voor financiële verslaggeving van de ondernemingen met deelnemingsverhouding aangepast om consistentie te verzekeren met de door ING België aanvaarde grondslagen.

Bedragen uit de financiële rapporteringen van deze entiteiten:

Geconsolideerde ondernemingen met deelnemingsverhouding - 2015								
In duizenden EUR				Financiële Staten van de entiteit op rapportage datum ⁽¹⁾				
Naam van de entiteit	Zetel	Activiteit	Ondernemingsnummer	Percentage eigendomsbelangen	Activa	Passiva	Netto resultaat	Eigen vermogen (zonder Resultatenrekening)
Isabel	Brussels	Financieel	BE 0455.530.509	25,3%	32.949	22.673	5.138	10.277
Synapsia	Luxembourg	Financieel	-	34,8%	43.374	43.295	-33	79
European Marketing Group Luxembourg (EMG)	Luxembourg	Leasing	-	40,0%	7.859	1.655	956	6.205

⁽¹⁾ Bedragen vóór intragroepseliminaties. Activa verschillend van passiva, gezien in deze laatste het eigen vermogen niet is opgenomen.

6.6.4 Grondslagen voor financiële verslaggeving

6.6.4.1 Omrekening van vreemde valuta's

Functionele valuta en presentatievaluta

Posten in de rekeningen van alle entiteiten van ING België worden geboekt aan de hand van de valuta van de primaire economische omgeving waarin de entiteit actief is ("de functionele valuta"). De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in duizenden euro, waarbij de euro de presentatievaluta is.

Transacties

Transacties in vreemde valuta's worden omgezet in de functionele valuta met behulp van de wisselkoersen die geldig waren op de transactiedatum. Wisselkoersverschillen die voortvloeien uit de afwikkeling van zulke transacties worden als winst en verlies geboekt in de resultatenrekening. De winst en het verlies die voortvloeien uit de omrekening van monetaire activa en passiva in vreemde valuta's tegen de wisselkoersen die op het einde van de verslagperiode geldig zijn, worden eveneens in de resultatenrekening geboekt, tenzij ze in het eigen vermogen worden opgenomen omdat ze aangemerkt worden als afdekkinginstrument bij een kasstroomafdekking of een afdekking van een netto investering.

Wisselkoersverschillen op niet-monetaire bestanddelen die tegen reële waarde worden gewaardeerd in de resultatenrekening, worden opgenomen als onderdeel van winst of verlies in de reële waarde. Niet-monetaire posten worden opnieuw omgerekend op de datum waarop hun reële waarde wordt vastgesteld.

Omrekeningsverschillen op niet-monetaire posten die tegen reële waarde worden gewaardeerd via de herwaarderingsreserve, worden opgenomen in de herwaarderingsreserve van het eigen vermogen.

Resultaten en financiële positie van groepsondernemingen

De resultaten en financiële positie van vennootschappen van ING België met een functionele valuta die verschilt van de presentatievaluta worden omgezet in de presentatievaluta:

- activa en passiva die zijn opgenomen in hun balans worden omgerekend tegen de slotkoers op de betrokken balansdatum;
- inkomsten en uitgaven die zijn opgenomen in hun resultatenrekening worden omgerekend tegen de gemiddelde wisselkoers; wanneer het gemiddelde echter geen redelijke benadering is van het cumulatieve effect van de wisselkoersen die golden op de transactiedatums, worden inkomsten en uitgaven omgerekend op de transactiedatums;
- de daaruit voortvloeiende wisselkoersverschillen worden opgenomen in een afzonderlijke component van het eigen vermogen.

Bij consolidatie worden wisselkoersverschillen die voortvloeien uit de omrekening van een monetaire post die deel uitmaakt van de netto investering in een buitenlandse activiteit en van kredieten en andere instrumenten die worden aangemerkt ter afdekking van zulke investeringen in het eigen vermogen opgenomen. Wanneer een buitenlandse activiteit wordt verkocht worden zulke wisselkoersverschillen in de resultatenrekening geboekt als deel van de winst of het verlies op de verkoop. De goodwill en aanpassingen naar de reële waarde die voortvloeien uit de overname van een buitenlandse activiteit worden verwerkt als activa en passiva van de buitenlandse activiteit en omgerekend tegen de slotkoers.

6.6.4.2 Opname en niet langer opnemen van financiële instrumenten

Alle aankopen en verkopen van financiële activa die worden geklasseerd als zijnde beschikbaar voor verkoop en aangehouden voor handelsdoeleinden, die levering vereisen binnen de tijd die vastgesteld is door een reglementering of marktconventie (aankopen en verkopen die "volgens standaard marktconventies worden afgewikkeld") worden opgenomen op de transactiedatum, namelijk de datum waarop ING België nv overeengekomen is om het actief aan te kopen of te verkopen. Kredieten en deposito's worden opgenomen op hun afwikkelingsdatum.

Financiële activa worden niet langer opgenomen wanneer de rechten op de kasstromen uit de financiële activa zijn verlopen of wanneer ING België alle risico's en voordelen van de rechthebbende op het actief heeft overgedragen. Indien ING België niet alle risico's en voordelen van de rechthebbende op het financieel actief heeft overgedragen of behouden, dan neemt zij het financieel actief niet meer op wanneer zij er niet langer beschikkingsmacht over heeft. In gevallen van overdracht waarbij zij de beschikkingsmacht over het actief behoudt blijft ING België het actief opnemen, overeenkomstig de omvang van haar aanhoudende betrokkenheid. De omvang van deze aanhoudende betrokkenheid wordt bepaald door de mate waarin ING België wordt blootgesteld aan wijzigingen in de waarde van het actief.

6.6.4.3 Saldering van financiële activa en passiva

Financiële activa en passiva worden gesaldeerd en het nettobedrag wordt in de balans gerapporteerd wanneer ING België een wettelijk afdwingbaar recht heeft om de opgenomen bedragen te salderen en van plan is om tot een afwikkeling op netto basis te komen of tegelijkertijd het actief te realiseren en de verplichting af te wikkelen.

6.6.4.4 Terugkoop en terug-verkoop overeenkomsten

Effecten die onder een terugkoopovereenkomst ("repo") vallen, blijven in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen. De ermee samenhangende verplichting wordt opgenomen in de financiële verplichtingen.

De vordering die samenhangt met effecten die zijn aangekocht ingevolge een overeenkomst tot terug-verkoop ("reverse repo") worden geboekt als leningen en vorderingen of als financiële activa die aangehouden worden voor handelsdoeleinden.

Het verschil tussen de verkoop- en de terugkoop prijs wordt geboekt als rente en toegerekend over de looptijd van de overeenkomst met behulp van de effectieve-rentemethode.

6.6.4.5 Financiële activa

Geldmiddelen en tegoeden bij centrale banken

Geldmiddelen omvatten geld dat door ING België wordt aangehouden evenals geld dat bij andere financiële instellingen belegd is en onmiddellijk opvraagbaar is.

Kasequivalenten zijn kortlopende, uiterst liquide beleggingen die onmiddellijk kunnen worden omgezet in een gekend bedrag aan geldmiddelen, waarop geen materieel risico van waardeverandering is. Een kortlopende investering wordt beschouwd als kasequivalent op voorwaarde dat de investering beantwoordt aan de definitie van een kasequivalent en de doelstelling waarvoor de investering wordt aangehouden.

Geldmiddelen en kasequivalenten omvatten tegoeden met een resterende looptijd van maximum drie maanden. Hieronder vallen contanten, tegoeden bij centrale banken, kortlopende leningen en voorschotten aan banken en kortlopende staatseffecten.

Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden

Activa aangehouden voor handelsdoeleinden zijn activa die voornamelijk worden verworven met de bedoeling op korte termijn winst of een handelsmarge te genereren. Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden worden voor het eerst opgenomen tegen kostprijs. Vervolgens worden zij op elke balansdatum gewaardeerd tegen reële waarde, zonder aftrek van transactiekosten, tot zij niet meer worden opgenomen.

Winst of verlies die voortvloeit uit een verandering in de reële waarde wordt opgenomen in de resultatenrekening in de periode waarin het zich voordoet. Dit omvat de gerealiseerde winsten en verliezen bij verkoop van financiële activa en de niet-gerealiseerde winsten en verliezen die voortvloeien uit veranderingen in de reële waarde.

Rentebaten en rentelasten worden afzonderlijk geboekt in de resultatenrekening.

Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde via winst- en verliesrekening

De directie klasseert financiële activa enkel in deze categorie wanneer aan de volgende vereisten is voldaan:

- als het een asymmetrie in de waardering of opname (soms een "accounting mismatch" genoemd) elimineert of aanzienlijk beperkt, die anders zou ontstaan uit de waardering van activa of uit de opname van de winsten en verliezen hierop op basis van verschillende grondslagen;

- als een groep van financiële activa wordt beheerd en de prestaties ervan worden geëvalueerd op basis van de reële waarde, in overeenstemming met een gedocumenteerde risicobeheer- of beleggingsstrategie en informatie over de groep van activa intern op die basis wordt verstrekt;
- als de activa één of meer in een contract besloten afgeleide producten bevatten, tenzij dat het in een contract besloten derivaat de kasstromen niet materieel verandert of niet mag worden afgescheiden.

Winsten en verliezen die voortvloeien uit veranderingen in de reële waarde van zulke activa worden opgenomen in de resultatenrekening voor de periode waarin zij zich voordoen. Ze omvatten de gerealiseerde winsten en verliezen op de afstoting van financiële activa en de niet-gerealiseerde winsten en verliezen die voortvloeien uit de veranderingen in de reële waarde van de activa.

Rentebaten en rentelasten worden afzonderlijk geboekt in de resultatenrekening.

Dergelijke toewijzing is onherroepelijk. De "marked-to-market" waardering van zulke activa moet worden behouden tot ze niet langer worden opgenomen.

Leningen en vorderingen

Leningen en vorderingen zijn niet-afgeleide instrumenten met vaste of bepaalbare betalingen. Ze worden eerst opgenomen tegen reële waarde, met inbegrip van transactiekosten direct toewijsbaar aan de verwerving of uitgifte van het financieel actief. Vervolgens worden ze gewaardeerd tegen afgeschreven kostprijs met behulp van de effectieve-rentemethode, minus eventuele waardeverminderingen.

Rentebaten worden opgenomen naarmate zij gelopen worden met behulp van de effectieve-rentemethode.

Voor verkoop beschikbare financiële activa

Financiële activa die niet onder een andere categorie vallen, worden standaard geklasseerd als beschikbaar voor verkoop. Voor verkoop beschikbare financiële activa worden gewaardeerd tegen reële waarde. Niet-gerealiseerde winsten en verliezen die voortvloeien uit veranderingen in reële waarde worden opgenomen in het eigen vermogen. Wanneer de activa worden afgestoten worden de bijbehorende cumulatieve aanpassingen van de reële waarde opgenomen in de resultatenrekening als winsten en verliezen uit investeringen.

Investeringen aangehouden tot einde looptijd

Financiële activa, die niet onder de derivaten vallen, met vaste of berekenbare betalingen en met vooropgestelde vervaldag, waarvoor ING België de intentie en capaciteit heeft om tot vervaldag aan te houden, en die door het management beschouwd worden als investeringen aan te houden tot einde looptijd, worden bij aanvang gewaardeerd aan reële waarde verhoogd met transactiekosten. Vervolgens worden ze gewaardeerd tegen afgeschreven kostprijs met behulp van de effectieve-rentemethode, minus eventuele waardeverminderingen.

Rente-inkomsten uit schuldinstrumenten geklasseerd als aangehouden tot einde looptijd wordt opgenomen in de resultatenrekening als Intrestinkomsten gebruik makend van de effectieve-rentemethode. Investeringen aangehouden tot einde looptijd omvatten enkel schuld-instrumenten.

6.6.4.6 Waardevermindering van financiële activa

Op elke balansdatum beoordeelt ING België of er objectieve aanwijzingen zijn voor waardeverminderingen van een financieel actief of een groep van financiële activa. Objectieve aanwijzingen dat een financieel actief of een groep van financiële activa een waardevermindering heeft ondergaan omvat, maar is niet beperkt tot het volgende:

- de kredietnemer heeft het faillissement aangevraagd of is failliet verklaard of bevindt zich onder een gelijkaardige bescherming en dit verhindert of vertraagt de terugbetaling van het financieel actief;
- de kredietnemer heeft de hoofdsom, rente of kosten niet terugbetaald en deze toestand is gedurende een bepaalde periode blijven bestaan;
- de kredietnemer heeft blijk gegeven van aanzienlijke financiële moeilijkheden die een negatieve invloed zullen hebben op de toekomstige kasstromen van het financieel actief;
- de kredietverplichting werd omwille van niet-commerciële redenen geherstructureerd. In geval van financiële problemen van de kredietnemer heeft ING België, om economische en wettelijke redenen, toegevingen gedaan. Dit heeft als gevolg dat de verwachte toekomstige kasstromen van het financieel actief minder zullen bedragen.

Waardevermindering van financiële activa gewaardeerd als voor verkoop beschikbaar

Wat betreft beleggingen in eigen vermogensinstrumenten die worden geklasseerd als beschikbaar voor verkoop, vormt een aanzienlijke (25%) of langdurige daling (6 maanden) betreffende de kwaliteit van de schuldenaar in de reële waarde van de activa beneden hun kostprijs een objectieve aanwijzing voor een waardevermindering.

Indien zulke aanwijzing bestaat, wordt het cumulatieve verlies -gewaardeerd als het verschil tussen de verwervingsprijs en de actuele reële waarde, na aftrek van waardeverminderingen op dat financieel actief die eerder werden opgenomen in de resultatenrekening- overgeboekt van het eigen vermogen naar de resultatenrekening. Waardeverminderingen op eigen vermogensinstrumenten opgenomen in de resultatenrekening worden niet teruggenomen in de resultatenrekening, tenzij het instrument niet langer wordt opgenomen.

Wat schuldinstrumenten betreft, geldt dezelfde regel voor de boeking van de waardevermindering. Wanneer echter, in een volgende periode, de reële waarde van een voor verkoop beschikbaar schuldinstrument stijgt en deze stijging kan objectief worden toegeschreven aan een gebeurtenis die plaatsvond na de opname van de waardevermindering in de resultatenrekening, dan wordt de waardevermindering teruggenomen in de resultatenrekening.

Waardevermindering van kredieten

ING België gaat eerst en vooral na of er objectieve gegevens voor waardeverminderingen bestaan, op individuele basis voor leningen die individueel significant zijn en globaal voor leningen die niet individueel significant zijn. Leningen die op individuele basis geëvalueerd worden voor waardeverminderingen en waarvoor een waardevermindering geboekt dient te worden of verder dient aangehouden te worden, worden niet opgenomen in de globale waardevermindering evaluatie.

Voor individueel niet significante leningen wordt een globale voorziening berekend.

Een globale voorziening wordt eveneens berekend wanneer ING België vaststelt dat geen objectieve gegevens voor een waardevermindering bestaan voor een financieel actief of een groep van financiële activa; dit noemt men ook "Incurred But Not Reported" (IBNR). De berekening van globale voorzieningen is gebaseerd op modellen. Wanneer het met zekerheid blijkt dat het resultaat van de berekening het verwachte verlies over- of onderschat, bijvoorbeeld als gevolg van een toekomstige reglementaire verandering of verandering van model, van een operationele verandering of proces optimalisatie, dan wordt de verwachte impact van die verandering opgenomen in de voorzieningen.

Er treedt een waardevermindering van een krediet op wanneer het waarschijnlijk is dat de bank niet in staat zal zijn alle bedragen (hoofdsom en rente) te innen die volgens de contractbepalingen verschuldigd zijn. De inbaarheid van kredieten omvat het kredietrisico, wanneer een krediet niet wordt terugbetaald omdat de kredietnemer niet tot terugbetaling in staat is. Dit omvat ook het overdrachtsrisico, wanneer het krediet niet wordt terugbetaald omwille van factoren die buiten de invloed van de kredietnemer liggen, zoals valutabeperkingen omwille van een economische crisis in het land van de kredietnemer. De klemtoon moet hier liggen op de timing van de contractuele kasstromen uit rentebetalingen en de terugbetalingen van de hoofdsom. Indien de bank verwacht dat zij alle rente en de verschuldigde hoofdsom volledig zal innen maar als het waarschijnlijk is dat die kasstromen later zullen worden ontvangen dan de datum die in het originele contract werd overeengekomen dan moet er een beoordeling van de waardevermindering worden doorgevoerd. Bijkomend, volgend op de introductie van een nieuwe definitie van niet-performante lonen en "forbearance" door EBA in 2014, wordt forborne risico dat 30 dagen achterstal vertoont beschouwd als verminderd in waarde en de voorzieningen worden bijgevolg als dusdanig berekend.

Als een vordering definitief niet meer geïncasseerd kan worden, wordt deze afgeboekt ten laste van de gerelateerde voorziening voor waardevermindering. Vorderingen worden afgeboekt nadat aan alle noodzakelijk procedures is voldaan en het definitieve kredietverlies is bepaald. Bedragen die alsnog worden geïncasseerd nadat een vordering is afgeboekt, worden in mindering gebracht van de voorziening voor waardeverminderingen in de winst- en verliesrekening. Als voor financiële activa gewaardeerd tegen afgeschreven kostprijs een waardevermindering is vastgesteld, wordt deze bepaald als het verschil tussen de boekwaarde van het actief en de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen (exclusief toekomstige kredietverliezen die nog niet zijn opgetreden), verdisconteerd tegen het oorspronkelijk effectieve rendement van het actief⁹. De boekwaarde van het actief wordt verlaagd door middel van een voorziening die ten laste van het resultaat wordt genomen. Voor activa met een variabele rentevoet is de disconteringsfactor gelijk aan het huidige effectieve rendement op het actief.

Indien in een toekomstige periode het bedrag van de waardevermindering afneemt en die afname gerelateerd is aan gebeurtenissen die zijn opgetreden nadat de waardevermindering werd verantwoord (zoals een verbetering in de kredietwaardigheid van de debiteur), wordt de waardevermindering teruggeboekt ten gunste van de winst- en verliesrekening. Volgens het beleid van de bank mogen afschrijvingen alleen gebeuren wanneer het verlies zo goed als zeker is, bij voorbeeld na voltooiing van een herstructurering, bij een faillissement, na afstand van een kredietvoorziening beneden pari, nadat alle pogingen tot recuperatie zijn afgesloten.

Zowel het krediet als de waardevermindering worden geboekt. Indien wordt besloten om het krediet (gedeeltelijk) af te schrijven, worden zowel het krediet als de bijbehorende voorziening uit de boeken geëlimineerd en wordt uitsluitend het verschil tussen beide in de resultatenrekening opgenomen.

⁹ Momenteel worden de toekomstige cash flows verdisconteerd gebruik makend van het contractuele intrestpercentage.

De identificatie van de waardevermindering en de bepaling van het recupereerbare bedrag zijn een inherent onzeker proces waarbij diverse veronderstellingen en factoren betrokken zijn, zoals de financiële toestand van de tegenpartij, verwachte toekomstige kasstromen, waarneembare marktprijzen en verwachte netto verkoopprijzen. Verdere ontwikkelingen na de balansdatum kunnen erop wijzen dat bepaalde niet-gerealiseerde verliezen op de balansdatum zullen resulteren in een waardevermindering in toekomstige periodes wat zal leiden tot een negatieve invloed op de resultatenrekening.

Bij het vaststellen van de omvang van de voorzieningen voor kredietverliezen wordt veel oordeelskracht aan de dag gelegd. Dit oordeel is gebaseerd op de beoordeling door de directie van het risico in de portefeuille, de actuele economische toestand, verlieservaringen in recente jaren en tendensen in krediet- en geografische concentratie. Wijzigingen in zulke oordelen en analyses kunnen na verloop van tijd leiden tot wijzigingen aan de voorzieningen.

6.6.4.7 Financiële verplichtingen

Financiële verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden

Een financiële verplichting wordt aangehouden voor handelsdoeleinden indien zij voornamelijk wordt verworven of opgelopen met de bedoeling een winst voort te brengen uit prijsschommelingen op de korte termijn of een handelsmarge. Handelsverplichtingen omvatten baisseposities in effecten. Financiële verplichtingen die worden aangehouden voor handelsdoeleinden worden eerst opgenomen tegen kostprijs en vervolgens op elke balansdatum opnieuw gewaardeerd tegen reële waarde (zonder aftrek van transactiekosten) totdat zij niet meer worden opgenomen.

Een winst die of een verlies dat voortvloeit uit een verandering in de reële waarde wordt opgenomen in de resultatenrekening in de periode waarin het zich voordoet. Dit omvat de gerealiseerde winsten en verliezen uit de afstoting van financiële passiva en de niet-gerealiseerde winsten en verliezen die voortvloeien uit veranderingen in de reële waarde.

De rente wordt afzonderlijk geboekt in de resultatenrekening.

Financiële verplichtingen tegen reële waarde via winst- en verliesrekening

De directie klasseert financiële schulden enkel in deze categorie wanneer aan de volgende vereisten is voldaan:

- als het een asymmetrie in de waardering of opname (soms een "accounting mismatch" genoemd) elimineert of aanzienlijk beperkt, die anders zou ontstaan uit de waardering van schulden of uit de opname van de winsten en verliezen hierop op basis van verschillende grondslagen;
- als een groep van financiële schulden wordt beheerd en de prestaties ervan worden geëvalueerd op basis van de reële waarde, in overeenstemming met een gedocumenteerde risicobeheer- of beleggingsstrategie. en informatie over de groep van activa intern op die basis wordt verstrekt;
- als de schulden één of meer in een contract besloten afgeleide producten bevatten, tenzij dat het in een contract besloten derivaat de kasstromen niet materieel verandert of niet mag worden afgescheiden.

Financiële verplichtingen tegen afgeschreven kostprijs

De afgeschreven kostprijs van een financiële verplichting is het bedrag waarvoor de financiële verplichting bij eerste opname in de balans wordt opgenomen (de reële waarde), verminderd met de som van de aflossingen, vermeerderd of verminderd met de via de effectieve-rentemethode bepaalde cumulatieve afschrijving van het verschil tussen dat eerste bedrag en het aflossingsbedrag. Dit is de standaardclassificatie.

6.6.4.8 Afgeleide producten en afdekkingactiviteiten

Afgeleide producten worden eerst opgenomen tegen reële waarde op de datum waarop de overeenkomst wordt afgesloten en worden vervolgens opnieuw gewaardeerd tegen hun reële waarde. Afgeleide producten worden geboekt als een actief als hun reële waarde positief is en als een verplichting wanneer hun reële waarde negatief is. Bepaalde in andere contracten besloten afgeleide producten worden afzonderlijk gewaardeerd als afzonderlijke afgeleide producten:

- wanneer er geen nauw verband bestaat tussen hun economische kenmerken en risico's en die van het basiscontract;
- wanneer het basiscontract niet tegen reële waarde gewaardeerd wordt in de winst- en verliesrekening;
- wanneer een afzonderlijk instrument met dezelfde voorwaarde als het in het contract besloten derivaat zou voldoen aan de definitie van een derivaat.

Deze in een contract besloten afgeleide producten worden gewaardeerd tegen reële waarde, waarbij de veranderingen in reële waarde worden opgenomen in de resultatenrekening. De methode om de resulterende winst of het resulterende verlies aan reële waarde te boeken hangt af van de vraag of het derivaat werd aangemerkt als een afdekkinginstrument en, indien dat het geval is, van de aard van de verrichting die wordt ingedekt.

Hedge accounting (de administratieve verwerking van afdekkingstransacties) wordt gebruikt voor afgeleide producten die aldus worden aangemerkt, op voorwaarde dat aan bepaalde criteria is voldaan.

ING België documenteert, bij de aanvang van de transactie, de relatie tussen de afdekkinginstrumenten en de ingedekte posities, evenals de risicobeheerdoelstelling en -strategie voor het ondernemen van diverse afdekkingstransacties. De bank documenteert ook haar beoordeling, zowel aan het begin van de afdekking als tijdens het verloop ervan, of de afgeleide producten die in de afdekkingstransacties worden gebruikt zeer effectief zijn in het compenseren van veranderingen in reële waarde of kasstromen van ingedekte posities. ING België gebruikt onder meer de methode om de effectiviteit van de afdekkinginstrumenten te beoordelen voor het compenseren van de blootstelling aan het ingedekte risico, dat toe te schrijven is aan historische veranderingen in de reële waarde van de ingedekte positie of kasstromen.

ING België gebruikt drie soorten waarde-afdekking, deze zijn hieronder beschreven.

Reële waarde-afdekking

Wijzigingen in de reële waarde van afgeleide producten die gewaardeerd zijn en beschouwd worden als reële waarde-afdekkingen, worden opgenomen in de resultatenrekening, samen met de aan het ingedekte risico toe te schrijven aanpassingen van de reële waarde van de ingedekte positie.

Indien de afdekkingrelatie niet langer voldoet aan de criteria voor hedge accounting, wordt de cumulatieve aanpassing van de ingedekte positie, in het geval van rentedragende instrumenten, in de resultatenrekening ingeschreven over de resterende termijn van de originele afdekking of onmiddellijk opgenomen wanneer de ingedekte positie daarna niet langer wordt opgenomen. Renteswaps worden in het ALM boek geboekt als afdekkingsinstrument om het interestrisico, gecreëerd door de commerciële bankactiviteit, te beheren. Renteswaps en caps/floors (in het kader van hypothecaire leningen) worden gebruikt. ING maakt gebruik van de 'carve-out' versie van IAS 39 als aangenomen door de Europese Commissie in 2004.

In deze versie werden sommige aspecten van de reële waarde-afdekking van het renterisico voor een portefeuille versoepeld om de operationele complexiteit te vermijden. De "carved-out" versie laat het gebruik van de zogenaamde "bottom layer" aanpak toe voor activa die vervroegd terugbetaald kunnen worden.

Kasstroomafdekking

Het effectieve deel van de veranderingen in de reële waarde van afgeleide producten die beschouwd worden als kasstroomafdekkingen wordt opgenomen in het eigen vermogen. Het niet-effectieve deel van de winst of het verlies wordt onmiddellijk opgenomen in de resultatenrekening. De cumulatieve bedragen in het eigen vermogen worden getransfereerd naar de resultatenrekening in de perioden waarin de ingedekte positie van invloed zal zijn op de resultatenrekening.

Indien een afdekkinginstrument afloopt of wordt verkocht, of indien een afdekking niet langer voldoet aan de criteria voor hedge accounting, blijven eventuele cumulatieve winsten of verliezen die op dat ogenblik in het eigen vermogen verwerkt zijn in het eigen vermogen en worden deze in de resultatenrekening opgenomen wanneer de verwachte toekomstige transactie uiteindelijk plaats vindt. Indien de verwachte toekomstige transactie naar verwachting niet meer zal plaatsvinden, zullen de cumulatieve winsten of verliezen die in het eigen vermogen verwerkt zijn onmiddellijk worden overgeboekt naar de resultatenrekening.

Rente Rate Swaps worden in het ALM-boek afgesloten als afdekkingsinstrument om het algemene renterisico gecreëerd door de bedrijfsactiviteiten van de bank te beheren.

Afdekking van een netto investering in een buitenlandse entiteit

Afdekkingen van netto investeringen in buitenlandse entiteiten worden op vergelijkbare wijze verwerkt als kasstroomafdekkingen. Het deel van de winst of verlies op het afdekkinginstrument waarvan is vastgesteld dat het een effectieve afdekking is, wordt opgenomen in het eigen vermogen. De winst of het verlies op het niet-effectieve deel wordt onmiddellijk opgenomen in de resultatenrekening. Cumulatieve winsten en verliezen in het eigen vermogen worden opgenomen in de resultatenrekening wanneer de buitenlandse activiteit wordt afgestoten.

6.6.4.9 Materiële activa

Materiële vaste activa

Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik worden tegen reële waarde opgenomen op de balansdatum. De kostprijs van een materieel vast actief omvat de aankoopprijs, met inbegrip van niet-terugbetaalbare aankoopbelasting, na aftrek van handels- en andere kortingen. De reële waarde van terreinen en gebouwen is hun marktwaarde.

Het beleid van ING België bestaat erin om de terreinen en gebouwen op elke rapporteringdatum te herwaarderen en regelmatig, d.w.z. minstens om de 5 jaar, te laten schatten door een onafhankelijke, vakbekwame schatter.

Stijgingen in de boekwaarde die voortvloeien uit de herwaardering van terreinen en gebouwen die gehouden worden voor eigen gebruik worden gecrediteerd in de herwaarderingsreserves van het eigen vermogen. Dalingen die eerdere stijgingen van hetzelfde actief compenseren worden direct in het eigen vermogen geboekt tegen de herwaarderingsreserves. Alle andere dalingen worden geboekt in de resultatenrekening. Stijgingen die een waardevermindering terugdraaien van hetzelfde actief dat voordien in de resultatenrekening werd opgenomen worden in de resultatenrekening opgenomen.

Afschrijvingen worden geboekt op basis van de reële waarde en de geschatte gebruiksduur van het actief (doorgaans 33 jaar). Afschrijvingen worden berekend via de lineaire afschrijvingsmethode. De restwaarden en gebruiksduur worden zo nodig op elke balansdatum beoordeeld en aangepast.

De gerelateerde uitgaven worden opgenomen in de boekwaarde van het actief, wanneer verwacht wordt dat de toekomstige economische voordelen van het actief naar ING België zullen vloeien en de kostprijs betrouwbaar kan worden gemeten. Alle andere reparatie- en onderhoudskosten worden op de resultatenrekening geboekt tijdens het boekjaar waarin deze worden opgelopen.

Bij vervreemding wordt de bijbehorende herwaarderingsreserve overgeboekt naar ingehouden winst. Terreinen worden niet afgeschreven.

Uitrusting wordt geboekt tegen kostprijs, verminderd met cumulatieve afschrijvingen en eventuele waardeverminderingen. De kostprijs van deze activa wordt afgeschreven via de lineaire afschrijvingsmethode gedurende hun geschatte gebruiksduur. Uitgaven voor belangrijke verbeteringen wordt gekapitaliseerd en afgeschreven.

De leaseovereenkomsten die door ING België werden afgesloten zijn hoofdzakelijk operationele leaseovereenkomsten. De totale betalingen in het kader van operationele leaseovereenkomsten worden volgens de lineaire methode geboekt op de winst- en verliesrekening gedurende de looptijd van de leaseovereenkomst. Wanneer een operationele leaseovereenkomst beëindigd wordt voordat de leaseperiode verstreken is, worden betalingen die aan de leasegever verschuldigd zijn als penaliteit in de uitgaven geboekt in de periode waarin de overeenkomst wordt beëindigd.

Vastgoedbeleggingen

Vastgoedbeleggingen worden tegen reële waarde opgenomen op de balansdatum. Wijzigingen in de boekwaarde die voortvloeien uit herwaarderingen, worden opgenomen in de resultatenrekening. Bij vervreemding wordt het verschil tussen de opbrengsten van de verkoop en de boekwaarde opgenomen in de resultatenrekening.

De reële waarde van vastgoedbeleggingen is gebaseerd op regelmatige schattingen door onafhankelijke, erkende schatters. Vastgoedbeleggingen worden niet afgeschreven.

6.6.4.10 Goodwill en immateriële activa

Goodwill

De overnames van ING België worden geboekt volgens de aankooprijsmethode, waarbij de kostprijs van de overname wordt gewaardeerd tegen de reële waarde van de activa, verplichtingen en voorwaardelijke verplichtingen. Goodwill - het verschil tussen de kostprijs van de overname (waaronder aangegane schulden) en het belang van de bank in de reële waarde van de overgenomen activa, verplichtingen en voorwaardelijke verplichtingen op de overnamedatum - wordt gekapitaliseerd als een immaterieel actief. De resultaten van de activiteiten van de overgenomen bedrijven worden opgenomen in de resultatenrekening vanaf de datum waarop zeggenschap werd verkregen.

Goodwill wordt uitsluitend gekapitaliseerd voor overnames na de datum waarop IFRS werd ingevoerd. De administratieve verwerking voor overnames daterend van vóór die datum werd niet geherformuleerd; goodwill en intern voortgebrachte immateriële activa op die overnames werden rechtstreeks in het eigen vermogen geboekt. Goodwill wordt toegerekend aan kasstroom-genererende entiteiten teneinde de goodwill te testen op een waardevermindering. Deze kasstroom-genererende entiteiten vertegenwoordigen de kleinste identificeerbare groep activa die een instroom van kasmiddelen genereert die in ruime mate onafhankelijk is van de instroom van kasmiddelen uit andere activa of groepen van activa.

Het testen op waardevermindering gebeurt eenmaal per jaar of vaker indien er aanwijzingen van waardevermindering zijn. Tijdens deze testen wordt de boekwaarde van de kasstroom-genererende entiteit (inclusief goodwill) vergeleken met de realisatiewaarde, die de hoogste waarde is van de reële waarde minus verkoopkosten en zijn bedrijfswaarde. Aanpassingen aan de reële waarde op de overnamedatum van de verworven activa en verplichtingen die binnen één jaar na overname worden geïdentificeerd, worden geboekt als aanpassingen op goodwill. Alle verdere aanpassingen worden geboekt als inkomsten of uitgaven. De opname van uitgestelde belastingvorderingen na de overnamedatum wordt echter geboekt als een aanpassing op goodwill, zelfs na het eerste jaar.

Bij de afstoting van bedrijven binnen de groep, wordt het verschil tussen de verkoopopbrengsten en de boekwaarde (inclusief goodwill) en het bedrag dat opgenomen is in de omrekeningsreserve in het eigen vermogen opgenomen in de resultatenrekening.

Goodwill is toe te rekenen aan de hoge rentabiliteit van de verworven activiteit en de aanzienlijke synergie die daaruit naar verwachting zal voortvloeien. De reële waarde van verworven activa en verplichtingen is gebaseerd op het "discounted cash flow"-model.

Software

Software die werd aangekocht of intern gegenereerd voor eigen gebruik wordt geboekt tegen kostprijs, minus afschrijvingen en waardeverminderingen. De afschrijvingen worden berekend op de lineaire methode gedurende de gebruiksduur van de software. Deze periode is minimum vijf jaar. De afschrijvingen worden opgenomen in de overige uitgaven.

Intern gegenereerde software mag uitsluitend worden gekapitaliseerd indien aan alle volgende vereisten is voldaan:

- de bank heeft de mogelijkheden om het immaterieel actief te voltooien zodat het beschikbaar zal zijn voor gebruik of verkoop;
- de bank heeft de intentie om het immaterieel actief te voltooien en te gebruiken of te verkopen;
- de bank heeft het vermogen om het immaterieel actief te gebruiken of te verkopen;

- het immaterieel actief zal waarschijnlijke toekomstige economische voordelen genereren; de bank moet onder andere kunnen aantonen dat er een markt bestaat voor de goederen of diensten die met het immaterieel actief worden voortgebracht dan wel voor het immaterieel actief zelf, of, als het intern wordt gebruikt, de bruikbaarheid van het immaterieel actief aantonen;
- binnen de bank zijn adequate technische, financiële en andere middelen beschikbaar om de ontwikkeling te voltooien en het immaterieel actief te gebruiken of te verkopen;
- de bank is in staat om de uitgaven die aan het immaterieel actief kunnen worden toegerekend tijdens zijn ontwikkeling betrouwbaar te waarderen.

Projecten in verband met intern gegenereerde software voor eigen gebruik komen voor kapitalisatie in aanmerking indien zij 2.500.000 euro of meer bedragen in waarde.

Overige immateriële activa

De overige immateriële activa worden gekapitaliseerd en afgeschreven over hun verwachte economische levensduur. Immateriële activa met een onbeperkte levensduur worden niet afgeschreven.

6.6.4.11 Voorzieningen

Een voorziening is een bestaande verplichting, van een onzekere omvang of met een onzeker tijdstip, die voortvloeit uit gebeurtenissen in het verleden waarvan de afwikkeling naar verwachting resulteert in een uitstroom uit de onderneming van middelen die economische voordelen in zich bergen. Tenzij anders vermeld, worden voorzieningen verdisconteerd met behulp van een disconteringsvoet vóór belastingen die de tijdswaarde van geld weerspiegelt. De bepaling van voorzieningen is een inherent onzeker proces, waarbij schattingen van bedragen en de timing van kasstromen gemoeid zijn. Reorganisatievoorzieningen omvatten ontslagpremies voor de werknemers, wanneer ING België aantoonbaar verplicht is ofwel om de tewerkstelling van huidige werknemers te beëindigen volgens een gedetailleerd formeel plan, zonder de mogelijkheid om zich daaruit terug te trekken, ofwel om ontslagpremies uit te betalen als het gevolg van een aanbod om vrijwillig vertrek te bevorderen.

In het algemeen kan een voorziening of een gedeelte daarvan slechts worden vrijgegeven wanneer:

- geldmiddelen worden ontvangen, wat ertoe leidt dat de huidige waarde van de verwachte toekomstige kasstromen stijgt in vergelijking met vorige schattingen (gedeeltelijke vrijgave) of hoger is dan de boekwaarde (volledige vrijgave);
- verplichtingen uitdoven en er geen enkele aanspraken mogen worden verwacht, in het geval van voorwaardelijke risico's.

6.6.4.12 Personeelsverloning: pensioenverplichtingen

Pensioenplannen

De entiteiten van ING België nv hanteren verschillende pensioenplannen. Deze worden doorgaans gefinancierd via betalingen aan verzekeringsmaatschappijen of door trusts beheerde fondsen en bepaald door periodieke actuariële berekeningen. ING België nv heeft zowel pensioenregelingen van het type toegezegde-bijdrage als van het type toegezegd-pensioen.

Een toegezegd-pensioen regeling is een pensioenplan dat bepaalt welk pensioenbedrag een werknemer zal ontvangen bij zijn pensioen en dat gewoonlijk afhangt van een of meer factoren zoals leeftijd, anciënniteit en salaris.

Het passief (of actief) dat in de balans wordt opgenomen in verband met toegezegd - pensioenregelingen is de actuele waarde van de toegezegde pensioenverplichting op de balansdatum, minus de reële waarde van de activa van de regeling.

De reële waarde van de activa wordt bepaald op balansdatum. Om de pensioenkosten te bepalen, wordt het verwacht rendement van de activa berekend via het rendement van hoogwaardig gewaardeerde bedrijfsobligaties. Deze is identiek aan de disconteringsvoet die gebruikt wordt om de waarde van de toegezegde pensioenverplichting te bepalen.

De toegezegd-pensioen regeling wordt jaarlijks berekend door interne en externe actuarissen, met behulp van de "projected unit credit" methode (toekomstig-pensioen waarderingsmethode).

Inherent aan de actuariële modellen zijn veronderstellingen waaronder disconteringsvoeten, stijgingspercentages van salarissen en voordelen in de toekomst, sterftcijfers, tendensen in de kosten voor gezondheidszorg en de consumptie-index. De veronderstellingen zijn gebaseerd op de beschikbare marktgegevens en de historische prestaties van de activa van de regeling en worden jaarlijks bijgewerkt. De actuariële veronderstellingen kunnen aanzienlijk verschillen van de actuele resultaten omwille van wijzigingen van de marktomstandigheden, economische trends, wijzigingen in het sterftcijfer en andere veronderstellingen. Eventuele wijzigingen van deze veronderstellingen kunnen een materiële invloed uitoefenen op de verplichtingen van de toegezegd - pensioenregeling en de toekomstige pensioenkosten. De effecten van wijzigingen in actuariële veronderstellingen en aanpassingen aan de ervaring worden geboekt in het eigen vermogen.

Alle nog niet opgenomen pensioenkosten worden onmiddellijk in de winst- en verliesrekening erkend.

Voor toegezegde-bijdragen regelingen betaalt ING België bijdragen aan publiek of particulier beheerde pensioenverzekeringsplannen op een verplichte, contractuele of vrijwillige basis. De bijdragen worden geboekt als uitgaven voor personeelsverloning wanneer ze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde bijdragen worden geboekt als actief in de mate dat een terugbetaling in contanten of een verlaging van toekomstige betalingen beschikbaar is.

Overige verplichtingen na pensioen

ING België biedt haar gepensioneerden na hun pensioen allerlei voordelen aan. Om deze voordelen te kunnen genieten moet de werknemer gewoonlijk in dienst blijven tot aan de pensioenleeftijd en een minimale dienstperiode vervuld hebben. De verwachte kosten van deze voordelen worden toegerekend over de dienstperiode, met behulp van een boekhoudkundige methodologie gelijkaardig aan die voor de toegezegd - pensioenregelingen.

6.6.4.13 Winstbelastingen

De belastingen op de winsten van het boekjaar omvatten actuele en uitgestelde belastingen. De winstbelastingen worden opgenomen in de resultatenrekening, behalve wanneer ze verwijzen naar posten die rechtstreeks in het eigen vermogen zijn opgenomen. In dat laatste geval worden ze opgenomen in het eigen vermogen.

Uitgestelde winstbelastingen worden volledig opgenomen, met behulp van de balansmethode, op tijdelijke verschillen die voortvloeien tussen de fiscale boekwaarde van de activa en verplichtingen en hun boekwaarde in de geconsolideerde jaarrekening. De uitgestelde winstbelastingen worden bepaald aan de hand van de belastingtarieven en belastingwetgeving waarvan het wetgevingsproces substantieel is afgesloten op de balansdatum en die naar verwachting van toepassing zullen zijn op de periode waarin de bijbehorende uitgestelde belastingvordering wordt gerealiseerd of de uitgestelde belastingverplichting wordt afgewikkeld.

Uitgestelde belastingvorderingen worden opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat er een toekomstige fiscale winst beschikbaar zal zijn, waartegen de tijdelijke verschillen kunnen worden aangewend. Uitgestelde belastingverplichtingen worden geboekt op tijdelijke verschillen die voortvloeien uit investeringen in dochterondernemingen en verbonden ondernemingen, tenzij wanneer het tijdstip van de afwikkeling van het tijdelijk verschil kan worden bepaald en het waarschijnlijk is dat het verschil in de nabije toekomst niet zal worden teruggenomen.

De fiscale gevolgen van winstbelastingverliezen die beschikbaar zijn voor overbrenging naar het volgende boekjaar worden geboekt als een actief wanneer het waarschijnlijk is dat er een toekomstige fiscale winst beschikbaar zal zijn, waartegen deze verliezen kunnen worden aangewend.

Uitgestelde belastingen in verband met de herwaardering van de reële waarde van voor verkoop beschikbare investeringen en kasstroomafdekkingen die onmiddellijk in het eigen vermogen worden gedebiteerd of gecrediteerd, worden ook onmiddellijk in het eigen vermogen gecrediteerd of gedebiteerd en worden vervolgens geboekt in de resultatenrekening, samen met de uitgestelde winst of het uitgestelde verlies.

6.6.4.14 Opname van winst

Rentebaten

Rentebaten en rentelasten worden geboekt in de resultatenrekening, met behulp van de effectieve-rentemethode. De effectieve-rentemethode is een methode om de afgeschreven kostprijs van een financieel actief of een financiële verplichting te berekenen en de rentebaten of rentelasten over de relevante periode toe te rekenen.

Het effectieve-rentetarief is het tarief dat volgt uit de gelijkstelling van de geschatte toekomstige kasbetalingen of -ontvangsten gedurende de verwachte looptijd van het financieel instrument, of, indien van toepassing, een kortere periode, met de netto boekwaarde van het financieel actief of de financiële verplichting. Bij het berekenen van het effectieve-rentetarief, schat ING België kasstromen voor alle contractuele bepalingen van het financieel instrument (bv. de mogelijkheid tot vooruitbetaling) maar neemt de bank geen toekomstige kredietverliezen in aanmerking. De berekening bevat alle ontvangen of betaalde commissies en basispunten die integraal deel uitmaken van het effectieve-rentetarief, transactiekosten en alle premies. Alle rentebaten en rentelasten uit handelsposities en niet-handelsafgeleide producten worden geklasseerd als rentebaten en rentelasten in de resultatenrekening. Veranderingen in de reële waarde worden opgenomen in de netto handelsinkomsten.

Zodra een krediet of portefeuille kredieten met waardeverminderingen is afgeschreven tot op haar geschatte realiseerbare waarde, worden er daarna rentebaten opgenomen op basis van het rentetarief dat gebruikt werd om de toekomstige kasstromen te disconteren met als doel de realiseerbare waarde te berekenen. De grondgedachte is dat, naarmate de tijd verstrijkt, de waarde van de verwachte toekomstige kasstromen toeneemt naarmate de tijd voor realisatie afneemt. Dit afwikkelingseffect wordt geboekt als rentebaten.

Onderliggende boekingsystemen kunnen ofwel (i) de rentebaten op kredieten met waardeverminderingen opschorten of (ii) deze volledig blijven boeken. In beide gevallen is er een aanpassing aan de rentebaten nodig om het juiste rentebedrag te boeken: oplopend onder (i) en aflopend onder (ii).

Renteontvangsten op kredieten met waardeverminderingen ('laattijdige betalingen') moeten toegerekend worden volgens de opgelopen rente/hoofdsom, afhankelijk van de waarschijnlijkheid van faillissement van de kredietnemer. Renteontvangsten worden ofwel eerst op de hoofdsom toegepast (wanneer faillissement waarschijnlijk is) ofwel eerst op de rente (wanneer faillissement niet waarschijnlijk is).

Inkomsten uit vergoedingen en commissies

Vergoedingen en commissies worden doorgaans geboekt wanneer er een dienst werd geleverd. Kredietverplichtingsvergoedingen voor kredieten die waarschijnlijk zullen worden opgevraagd, worden uitgesteld (samen met de bijbehorende directe kosten) en worden geboekt als een aanpassing aan het effectieve-rentetarief op het krediet. Vergoedingen en commissies die voortvloeien uit het onderhandelen, of de deelname aan onderhandeling, van een transactie voor derden –zoals de regeling van de aankoop van aandelen of andere effecten of de aan- of verkoop van activiteiten– worden erkend bij afronding van de onderliggende transactie. Vergoedingen voor advies en dienstverlening bij portefeuillebeheer en ander beheer worden erkend op basis van de toepasselijke dienstcontracten wanneer de dienst verleend is.

Vergoedingen voor vermogensbeheer in verband met beleggingsfondsen en vergoedingen voor beleggingscontracten worden pro rata temporis geboekt gedurende de periode waarin de dienst wordt verleend. Hetzelfde principe wordt toegepast voor diensten in verband met planning en bewaring die onafgebroken worden geleverd gedurende een lange periode.

Ontvangen dividenden

De inkomsten worden geboekt wanneer het recht van ING België om de betaling te ontvangen is vastgesteld.

6.6.4.15 Beschrijving van het dividendbeleid

De Raad van Bestuur roept algemene vergaderingen bijeen en beslist over de agenda. Hij stelt de datum voor de uitkering van dividenden vast. De Raad van Bestuur kan beslissen om tussentijdse dividenden uit te keren voor de lopende periode, afhankelijk van de voorwaarden die door de wetgeving zijn vastgesteld. Hij stelt ook het bedrag en de datum van de betaling vast.

6.6.4.16 Fiduciaire activiteiten

De bank treedt gewoonlijk op als trustee en in andere fiduciaire rollen die leiden tot het aanhouden of plaatsen van activa in naam van individuele personen, trusts, pensioenmaatschappijen en andere instellingen. Deze activa en de opbrengsten die zij voortbrengen zijn niet opgenomen in deze jaarrekening omdat het hier niet gaat om activa van ING België.

6.6.4.17 Op aandelen gebaseerde betalingen

ING België verleent optierechten en aandelenplannen op aandelen van de ING Groep aan een aantal hogere directieleden en kaderleden (in eigen vermogensinstrumenten afgewikkelde transacties). De bedoeling van de optie- en aandelenplannen is, naast een bevordering van verdere groei van ING België, hogere directieleden aan te trekken, te behouden en te motiveren.

Het totaalbedrag dat over de toezeggingsperiode kan worden uitgegeven wordt bepaald met verwijzing naar de reële waarde van de toegekende opties, exclusief de invloed van toezeggingsvoorwaarden die geen verband houden met de markt (bv. doelstellingen inzake rentabiliteit en verkooptoenamen). Toezeggingsvoorwaarden die geen verband houden met de markt worden opgenomen in veronderstellingen over het aantal opties dat naar verwachting uitoefenbaar zal worden. Op elke balansdatum beoordeelt de entiteit haar schattingen van het aantal opties dat naar verwachting uitoefenbaar zal worden. Zij boekt de invloed van de eventuele herziening van de oorspronkelijke ramingen in de resultatenrekening en een bijbehorende aanpassing aan het eigen vermogen over de resterende toezeggingsperiode.

De ontvangen opbrengsten, met aftrek van direct toewijsbare transactiekosten, worden gecrediteerd op het aandelenkapitaal (nominale waarde) en de aandelenpremie wanneer de opties worden uitgeoefend.

6.6.4.18 Financiële garanties

Financiële garantiecontracten zijn contracten op grond waarvan de emittent verplicht is bepaalde betalingen te verrichten om de houder te compenseren voor een door hem geleden verlies omdat een bepaalde debiteur zijn betalingsverplichting uit hoofde van de voorwaarden van een schuldbewijs niet nakomt. Zulke financiële garanties worden verstrekt aan banken, financiële instellingen en andere instanties in naam van klanten om kredieten, bankschulden en andere bankfaciliteiten veilig te stellen.

Financiële garanties worden eerst opgenomen in de financiële rekeningen tegen reële waarde, zijnde de ontvangen premie, op de datum waarop de garantie werd verstrekt.

De ontvangen premie wordt verantwoord in de resultatenrekening in de netto-inkomsten voor vergoedingen en commissies op lineaire basis over de looptijd van de financiële garanties. Stijgingen in de verplichting in verband met garanties worden geboekt in de resultatenrekening onder de overige bedrijfsinkomsten.

6.6.5 Risicobeheer

De traditionele taak van een handelsbank is het verzamelen van deposito's, waarmee dan kredieten toegekend worden. Zo realiseert de bank een dubbele omzetting: een omzetting van het bedrag per transactie en een omzetting van de looptijd. Naast die klassieke, zogenoemde "balansactiviteiten" komt een toenemend aantal nieuwe technieken en verrichtingen die een gemeenschappelijk doel nastreven: het beheren van verschillende soorten risico's: krediet-, liquiditeits-, rente-, wisselkoersrisico en risico op het eigen vermogen. Dergelijke verrichtingen, met zogenoemde afgeleide producten, worden "buiten balans" geboekt omdat ze doorgaans gebeuren zonder dat er geld wordt uitgewisseld op afsluitingsdatum.

Het renterisico, wisselkoersrisico en aandelenkoersrisico worden doorgaans onder de gemeenschappelijke noemer "marktrisico" gebracht.

Het kredietrisicobeheer werd toevertrouwd aan de afdeling Credit Risk Management van de bank, die deel uitmaakt van de lijn kredietenbeleid en besluitvorming. Het Risk Management Department is verantwoordelijk voor het beheer van het liquiditeitsrisico, het marktrisico en het operationele risico. De juridische afdeling beheert het juridisch risico.

6.6.5.1 Kredietrisico

Het kredietrisico is het risico verlies te lijden omdat debiteuren of tegenpartijen hun verplichtingen niet nakomen. Kredietrisico's ontstaan bij de lening-"presettlement"- en beleggingsactiviteiten van de bank en tijdens haar handelsactiviteiten. Het kredietrisicobeheer wordt ondersteund door speciaal daarvoor uitgewerkte informatiesystemen en interne ratingmethoden voor debiteuren en tegenpartijen.

Beleid

Het kredietbeleid van ING België is gericht op het aanhouden van een gediversifieerde krediet- en obligatieportefeuille, waarbij grote risicoconcentraties worden vermeden.

Het uittekenen van het risicobeleid voor de kredietverrichtingen en de beleggingsportefeuille van de bank behoort tot de bevoegdheid van het Credit Policy Committee, dat wordt voorgezeten door de gedelegeerd bestuurder die verantwoordelijk is voor het risicobeheer. Dit beleid is onderdeel van het algemene beleid van de ING Groep. Het werd neergeschreven in een handleiding voor kredietbeleid en vertaald in verschillende handboeken over de kredietprocedures, beschikbaar voor allen verantwoordelijk voor indieningen, beslissingen en monitoring van kredieten.

Beslissingsstructuren

Afhankelijk van hun type en grootte worden de toekenning van en het toezicht op de individuele kredieten beheerd via een strikt omkaderd systeem dat bevoegdheden toekent aan de verschillende beslissingsorganen. Dat geldt ook voor het operationele risico, dat voortkomt uit de uitvoering van de contracten voor kredieten en afgeleide producten, uit het aanvaarden van waarborgen, het toezicht op de debetposities en de behandeling van pre-geschillen of geschillen. Zoals gezegd, valt de controle van het juridisch risico onder de bevoegdheid van het juridische departement.

De kredietbeslissingsbevoegdheid is opgedeeld in drie afzonderlijke structuren:

- Mandaten: De niveaus van beslissingsbevoegdheden worden uitgedrukt in mandaatniveaus. De Mandaten beslissen over de maximale kredietlijnen, toegekend aan een cliënt in het kader van de commerciële activiteit van de bank.

Alle beslissingen worden genomen door maximum 2 mandaatniveaus:

- één adviserend niveau en
- één beslissend niveau.

Een mandaatniveau bestaat in de meeste gevallen uit (twins-principe):

- één "Approval Signatory" van Front en
- één "Approval Signatory" van Risk Management.

Boven een bepaald bedrag aan verbintenissen is de raadgevende tussenkomst vereist van een kredietanalist.

- Gestandaardiseerde kredieten: De bank heeft een automatisch beslissingssysteem ontwikkeld voor de toekenning van gestandaardiseerde kleinere kredieten. Dit systeem is gebaseerd op de rating van de klant, zijn terugbetalingscapaciteit, interne en/of externe notoriëteitsgegevens, het totaal bedrag van zijn verbintenissen en enkele specifieke regels eigen aan de kredietnemer en het producttype.
- Beleggingscomités: De beleggingscomités ("securities committees") beslissen over het beleid van de bank m.b.t. beleggingen in de eigen portefeuilles financiële instrumenten. Het Credit Risk Management Department voert de analyses uit en stelt de documenten op ten behoeve van het Central Securities Committee.

De probleemdossiers worden strikt opgevolgd. Indien nodig, beslissen specifieke mandaatniveaus tot een snelle uitvoering van preventieve maatregelen. Probleemdossiers worden gedetecteerd o.a. door een reeks geautomatiseerde waarschuwingssignalen.

Risicospreiding

In overeenstemming met de principes die door de toezichhoudende instanties worden gehanteerd voor het berekenen van grote risico's, vertegenwoordigt geen enkele debiteur (bedrijf, financiële instelling of groep) een risico dat hoger is dan 25% van het eigen vermogen van de bank. Intercompany exposure is beperkt tot 100% van het eigen vermogen.

ING Groep heeft enkele "Gouden regels" ontwikkeld die op het niveau van de hele groep de maximale kredietlimieten per geconsolideerde debiteur bepalen. Deze zijn uitgedrukt in notionele bedragen en economisch kapitaal. Bijkomend heeft ING België een limiet opgezet (Single Name Concentrations) uitgedrukt in maximaal verlies per geconsolideerde debiteur. ING streeft er ook naar om haar portefeuille zo goed mogelijk te diversifiëren over de economische sectoren.

Hiervoor heeft ING België een limiet voor sector concentratie opgezet, die de grootte en de gevoeligheid voor negatieve migratie van een sector combineert (Systemic Risk)

Kredietportefeuille van ING België: opgesplitst volgens economische sector ⁽¹⁾		
In % van het uitstaand	2015	2014
Automobielsector	1,05%	1,11%
Bouw - en aannemingsbedrijven	3,88%	3,82%
Centrale banken	3,49%	1,08%
Centrale overheden	9,80%	10,55%
Chemicaliën, Gezondheid en Pharmaceutische bedrijven	2,93%	2,97%
Civiele, Religieuze en Maatschappelijke organisaties	0,44%	0,47%
Handelsbanken	7,48%	8,41%
Voeding, Drank en Persoonlijke verzorging	3,35%	3,28%
Algemene industrie	5,80%	5,69%
Lagere Besturen	5,16%	5,53%
Media	0,79%	0,81%
Natuurlijke hulpbronnen	10,48%	10,68%
Financiële instellingen behalve banken	4,59%	4,36%
Particulieren	15,95%	15,64%
Vastgoed	6,09%	6,17%
Kleinhandel	2,29%	2,33%
Diensten	10,03%	9,66%
Technologie	0,48%	0,43%
Telecommunicatie	0,40%	0,41%
Transport en logistiek	2,94%	3,33%
Nutsbedrijven	1,40%	1,28%
Overige	1,18%	2,00%
TOTAAL	100,00%	100,00%

⁽¹⁾ Op geconsolideerde basis. Gebaseerd op kredietverlening, activiteiten op de geldmarkt en beleggingen.

Tegenpartijrisico's in verband met verrichtingen in afgeleide producten

Afgeleide producten afgesloten met klanten zijn bijna altijd ingedekt door een transactie met een andere tegenpartij van de Groep. Bovendien sluit de bank met de instellingen kaderakkoorden op basis van het model opgesteld door de International Swaps and Derivatives Association (ISDA).

In de meeste industrielanden maken die contracten het o.a. mogelijk om debet- en creditposities van een in gebreke blijvende tegenpartij te verrekenen, wat in vele gevallen neerkomt op een significante vermindering van het risico. Bij sommige contracten moet daarenboven een zekerheid gegeven worden ("collateralisering") wanneer de netto positie een vooraf vastgelegd bedrag overschrijdt.

De bank heeft een strikt beleid uitgestippeld voor de controle van het tegenpartijrisico dat aan dit soort van verrichtingen verbonden is:

- voor ieder afgeleid contract wordt een reëel ("present value") en een potentieel kredietrisico ("potential future exposure" - "PFE") berekend;
- het obligo per tegenpartij wordt gewaardeerd. Hierbij wordt rekening gehouden met eventueel bestaande en juridisch geldige verrekenings-(netting) en zekerheidsakkoorden (collateral);
- elke tegenpartij moet over een toereikende kredietlimiet beschikken, die door de bevoegde beslissingsinstanties toegekend en voor alle marktalen samen in real time beheerd wordt.

Om de risico's op haar tegenpartijen "in real time" op te volgen, beschikt de bank over een informaticasysteem dat haar op ieder moment een geconsolideerd beeld geeft van de opname van haar kredietlimieten in al haar marktalen. Dat instrument werd aangevuld met een juridische databank die het mogelijk maakt om automatisch en in real time te bepalen of een nieuwe transactie juridisch verrekend mag worden met andere marktzaalverrichtingen. Het instrument zorgt voor een doeltreffende berekening van de "netting" van de risico's en bijgevolg ook voor een productief gebruik van de kredietlimieten.

ING België volgt en voldoet aan de Europese verordening betreffende otc-derivatenovereenkomsten, centrale tegenpartijen en transactieregisters (EU nr. 648/2012), ook wel bekend als de EMIR-verordening. Deze verordening is bedoeld om de risico's van OTC-derivatenovereenkomst te verminderen door transparantie en standaardisatie van dergelijke financiële instrumenten.

Vereisten aan eigen vermogen - Bazel III/CRR

Diverse interne modellen voor het kredietrisico [Probability of Default (PD), Loss Given Default (LGD), Exposure At Default (EAD)], het marktrisico en het operationele risico werden uitgewerkt in overeenstemming met de implementatie van Bazel III in Europese Regelgeving (CRR). Zij worden binnen de hele ING Groep gebruikt.

Een reconciliatieproces werd eveneens ontwikkeld met als doel een grotere zekerheid te verkrijgen wat betreft de volledigheid en de nauwkeurigheid van de gerapporteerde cijfers. Bovendien werd, in samenwerking met ING Groep het Internal Capital Adequacy Assessment Process (ICAAP) zoals vereist door de NBB (Nationale Bank van België) op punt gesteld.

Kredietblootstelling

De kredietblootstelling van ING België houdt voornamelijk verband met de traditionele kredietverlening aan particulieren en bedrijven. Leningen aan particulieren betreffen voornamelijk hypotheekleningen met onroerend goed als zekerheid. Kredieten aan bedrijven zijn veelal gedekt maar kunnen ook ongedekt worden verstrekt op basis van een interne analyse van de kredietwaardigheid van de kredietnemer. "Pre-settlement" exposure ontstaat ook uit handelsactiviteiten, bv afgeleide producten, terugkoopverrichtingen en lenen van effecten.

De bank hanteert verschillende marktтарieven en berekeningstechnieken om de omvang van het kredietrisico op zulke activiteiten te bepalen. Op basis van deze technieken maakt ING België o.a. een schatting van het mogelijke toekomstige risico op individuele transacties en handelsportefeuilles. Er worden regelmatig raamovereenkomsten en zekerheidsovereenkomsten afgesloten om deze kredietrisico's te beperken.

Kredietexposure		
In duizenden EUR	2015	2014
Aandelen	2.400.860	1.951.373
Schuldinstrumenten	18.790.403	21.989.007
Leningen en vorderingen	103.225.076	99.010.435
Derivaten	12.139.051	17.821.562
Overige	0	0
TOTAAL	136.555.390	140.772.377

Er worden risicoklassen bepaald op basis van de kredietwaardigheid van kredietnemer, gaande van beleggingsklasse tot probleemklasse. In de onderstaande tabel worden ze uitgedrukt in de equivalenten van Moody's, S&P en andere ratingagentschappen.

Kredietportefeuille van ING België: opgesplitst volgens risicoklasse ⁽¹⁾		
In % van het uitstaand	2015	2014
AAA	5,82%	3,96%
AA	19,53%	19,44%
A	13,40%	14,51%
BBB	25,05%	25,77%
Subtotaal hogere beleggingsklasse	63,81%	63,68%
BB	23,56%	22,69%
B	8,38%	9,06%
Watch/Problem grade	4,26%	4,57%
TOTAAL	100,00%	100,00%

⁽¹⁾ Op geconsolideerde basis. Gebaseerd op kredietverlening, activiteiten op de geldmarkt en beleggingen.

De kredietportefeuille van ING België wordt voortdurend kritisch beoordeeld. De dossiers boven een bepaald bedrag worden minstens jaarlijks herzien. Bovendien worden elk kwartaal portfoliocomités per segment georganiseerd waaraan zowel het management van risk als front deelnemen.

Ieder kwartaal vindt een formele analyse plaats om de voorzieningen voor mogelijke dubieuze debiteuren te bepalen aan de hand van een bottom-up benadering. De conclusies worden besproken door het Provisioning Committee van ING dat de raad van bestuur adviseert over het niveau van de specifieke voorzieningen. ING België beschouwt leningen als zijnde in gebreke indien het, op basis van actuele informatie en gebeurtenissen, waarschijnlijk is dat de contractueel verschuldigde hoofdsom en rentebedragen niet zullen worden geïnd in overeenstemming met de contractbepalingen van de kredietovereenkomsten.

Buitenbalans blootstellingen van ING België omvatten gegeven garanties, kredietbrieven en kredietlijnen. Garanties verwijzen zowel naar kredietvervangende als niet-kredietvervangende garanties. Kredietvervangende garanties zijn garanties die door ING België worden verstrekt in verband met kredieten die door derden aan klanten worden verleend. Veel daarvan zullen naar verwachting aflopen zonder dat ze werden opgevraagd en daarom vertegenwoordigen zij niet noodzakelijk toekomstige kasuitstromen. De garanties zijn doorgaans kortlopend van aard.

Onherroepelijke kredietbrieven (letters of credit) vormen voornamelijk de zekerheid voor betalingen aan derden m.b.t. de buitenlandse en binnenlandse handelstransacties van een klant zodat deze de verzending van de goederen kan financieren. Het kredietrisico van de bank in deze transacties is beperkt aangezien deze transacties van een onderpand worden voorzien door de verzonden goederen en omdat ze kortlopend van aard zijn.

Onherroepelijke verbintenissen vormen voornamelijk onherroepelijke kredietlijnen die aan bedrijfsklanten werden verstrekt. Veel van deze verbintenissen zijn geldig voor een vaste periode en leveren interest op tegen een vlottend tarief.

Landenrisico

Het landenrisico is het risico dat specifiek is toe te schrijven aan gebeurtenissen in een bepaald land of een bepaalde groep landen. Alle transacties en verhandelingsposities die ING België genereert, houden een landenrisico in.

Het landenrisico wordt verder opgedeeld in een economisch risico en een transferrisico.

Het *economisch risico* is het risico voortvloeiend uit elke gebeurtenis in het land die van invloed kan zijn op transacties en andere obligo's in dat land, ongeacht de valuta.

Het *transferrisico* is het risico dat wordt gelopen wanneer debiteuren in een land niet in staat zijn om te voldoen aan hun verplichtingen in vreemde valuta's ten gevolge van een specifieke gebeurtenis in het betreffende land.

In landen waar de bank actief is, wordt het risicoprofiel van het land in kwestie regelmatig beoordeeld, wat leidt tot een landenrating. Op basis van deze rating en de risicobereidheid van ING Groep worden risicolimieten per land bepaald. Aan de hand van deze risicolimieten per land worden risico's ten gevolge van kredietverlenings- en beleggingsactiviteiten dagelijks gemeten en gerapporteerd.

Kredietportefeuille van ING België: opgesplitst per land (in uitstaand) ⁽¹⁾		
In miljarden EUR	2015	2014
België	84,80	82,74
Nederland	9,09	11,46
Groothertogdom Luxemburg	7,64	5,32
Zwitserland	6,10	6,25
Frankrijk	4,56	4,55
Duitsland	2,99	2,43
Verenigde Staten van Amerika	2,34	2,38
Verenigd Koninkrijk	1,67	1,43
Spanje	1,15	2,25
Noorwegen	0,98	0,78

⁽¹⁾ Op geconsolideerde basis. Gebaseerd op kredietverlening, activiteiten op de geldmarkt en beleggingen: 10 grootste.

Onderpandbeleid

Net als alle andere financiële instellingen en banken in het bijzonder neemt ING België kredietrisico's. Daarom wordt de kredietwaardigheid van haar klanten, handelspartners en beleggingen voortdurend beoordeeld, om na te gaan of zij hun financiële verplichtingen aan ING België wel kunnen nakomen. Tijdens het beoordelingsproces voor het opstellen van nieuwe kredieten, handelslimieten of beleggingen, en bij het beoordelen van bestaande kredieten, handelsposities en beleggingen, bepaalt ING België het bedrag en het type zekerheid dat een klant eventueel moet geven om haar positie veilig te stellen.

Hoe lager de kredietwaardigheid van een kredietnemer of financiële tegenpartij wordt geschat, hoe meer zekerheid die klant of tegenpartij zal moeten geven. De zekerheden waarop ING België een beroep doet in het kader van haar kredietverlening betreffen voornamelijk hypotheek, roerende goederen, onderpand in geld, financiële instrumenten en borgstellingen.

In haar handelsactiviteiten met tegenpartijen sluit ING België actief verschillende juridische overeenkomsten af waarbij de tegenpartijen (of ING België) elkaar eventueel onderpand moeten geven om de marktschommelingen van hun relatieve posities in te dekken. De wetgeving in de diverse rechtsgebieden heeft een invloed op het type en bedrag van de waarborg die ING België mag vragen of in pand geven. Bovendien zal de bank soms "credit default swaps" en andere gelijkaardige instrumenten afsluiten om het ingeschatte kredietrisico van een bepaalde kredietnemer of portefeuille te beperken.

Zekerheden voor gezonde kredieten - 2015 ⁽¹⁾											
In duizenden EUR	Uitstaande kredieten	Bedrag aan zekerheden op basis van ING interne waarderingsmethodes								Uitstaande kredieten zonder zekerheden	
		Hypotheek		Geldpanden		Borgstellingen		Overige			
Hypothecaire Leningen	33.936.901	29.153.545	96,8%	6.737	0,0%	104.654	0,3%	858.443	2,8%	7.905	0,0%
Overige Retail	7.013.635	0	0,0%	83.843	8,6%	256.902	26,4%	632.726	65,0%	1.969.426	28,1%
Ondernemingen	47.208.393	3.923.308	13,4%	2.036.649	7,0%	8.307.453	28,5%	14.914.789	51,1%	9.102.244	19,3%
Financiële Instellingen	8.411.083	47.680	2,2%	87.682	4,0%	1.255.904	56,9%	815.271	36,9%	5.035.334	59,9%
Centrale Overheden en Centrale Banken	6.352.451	11.767	1,8%	1.119	0,2%	480.214	71,7%	176.718	26,4%	5.529.334	87,0%
TOTAAL	102.922.462	33.136.299	52,5%	2.216.030	3,5%	10.405.128	16,5%	17.397.946	27,6%	21.644.244	21,0%

⁽¹⁾ Kredietverlening en geldmarkt portefeuille behalve intercompany.

Zekerheden voor probleemkredieten - 2015 ⁽¹⁾											
In duizenden EUR	Uitstaande kredieten	Bedrag aan zekerheden op basis van ING interne waarderingsmethodes								Uitstaande kredieten zonder zekerheden	
		Hypotheek		Geldpanden		Borgstellingen		Overige			
Hypothecaire Leningen	1.306.316	1.269.351	99,1%	319	0,0%	4.452	0,3%	6.763	0,5%	406	0,0%
Overige Retail	354.202	0	0,0%	503	2,3%	7.721	34,6%	14.061	63,1%	72.942	20,6%
Ondernemingen	1.220.043	689.376	62,0%	26.290	2,4%	68.041	6,1%	327.518	29,5%	93.729	7,7%
Financiële Instellingen	706	436	89,5%	0	0,0%	18	3,6%	34	7,0%	199	28,1%
Centrale Overheden en Centrale Banken	7	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	7	100,0%
TOTAAL	2.881.275	1.959.163	81,1%	27.112	1,1%	80.231	3,3%	348.376	14,4%	167.283	5,8%

⁽¹⁾ Kredietverlening en geldmarkt portefeuille behalve intercompany.

Toelichtingen:

1. Zekerheidstype 'Hypotheek' omvat niet de hypothecaire mandaten. Hypothecaire mandaten zijn opgenomen in de categorie 'Overige'.
2. Bedragen van zekerheden zijn gebaseerd op ING interne waarderingsmethodes voor haircuts per type zekerheid.
3. Het bedrag van een bepaalde zekerheid is niet beperkt tot het kredietbedrag m.a.w. overtollige zekerheidsbedragen voor een bepaald krediet zijn ook meegenomen in het totale zekerheidsbedrag dat getoond is in bovenstaande tabel.
4. In geval meerdere zekerheden ontvangen zijn voor een bepaald krediet, wordt de som van de verschillende zekerheidsbedragen getoond (deze kan groter zijn dan het kredietbedrag).

Voorzieningen voor kredietverliezen

Wijzigingen in voorzieningen voor kredietverliezen				
In duizenden EUR	Specifieke voorzieningen voor individueel en collectief beoordeelde financiële activa		Voorzieningen voor opgelopen maar niet gerapporteerde verliezen op financiële activa	
	2015	2014	2015	2014
Openingsbalans	-708.099	723.231	-94.320	101.090
Wijzigingen in de groep	0	0	0	0
Afschrijvingen verrekend met de voorziening	231.032	-84.285	1.043	0
Bedragen opzij gezet voor geschatte waarschijnlijke kredietverliezen	-301.934	225.724	-16.715	23.923
Bedragen teruggenomen voor geschatte waarschijnlijke kredietverliezen	117.344	-155.837	20.642	-30.986
Wisselkoersverschillen	0	0	0	0
Unwinding belangen	0	0	0	0
Overige aanpassingen	41.923	-3.577	52	-2.108
Overdrachten tussen posten	-551	2.843	0	2.401
EINDBALANS	-620.286	708.099	-89.298	94.320
Terugnemingen direct opgenomen in de resultatenrekening	31.821	28.338		
Afschrijvingen van kredieten direct opgenomen in de resultatenrekening	113.085	143.576		

Achterstallige verplichtingen

ING België beoordeelt haar portefeuille voortdurend op het stuk van achterstallige betalingen. Vooral de Retail-portefeuilles worden maandelijks zeer strikt gevolgd om na te gaan of er belangrijke wijzigingen zijn in de achterstallige betalingen.

Een verplichting wordt over het algemeen als 'achterstallig' beschouwd als een betaling van rente of hoofdsom meer dan één dag te laat is. In de praktijk vallen de eerste 5-7 dagen onder het operationele risico.

Na deze periode worden er brieven verstuurd aan de debiteur, ter herinnering aan diens (achterstallige) betalingsverplichtingen. Indien er na 90 dagen geen betaling gevolgd is, wordt de verplichting in het algemeen beschouwd als onderhevig aan een waardevermindering en wordt deze overgedragen naar een van de 'kredietprobleemeenheden'. Om het aantal achterstallige betalingen te beperken, moedigen de meeste entiteiten van ING België de debiteuren aan om met domicilieringen te werken zodat tijdige betalingen gegarandeerd zijn.

Alle kredieten met achterstallige financiële verplichtingen langer dan 90 dagen worden automatisch ondergebracht onder de kredieten onderhevig aan waardeverminderingen. Er kunnen echter andere redenen zijn om een krediet als onderhevig aan een waardevermindering te beschouwen voordat dit 90 dagen achterstallig is. Deze zijn onder meer het oordeel van ING België over het onvermogen van de klant om zijn financiële verplichtingen na te komen of een aanvraag van faillissement of faillissementsbescherming van de klant.

In sommige gevallen zal een materiële inbreuk op financiële overeenkomsten er ook toe leiden dat een krediet wordt geklasseerd als een krediet onderhevig aan waardevermindering.

Volgende tabel geeft informatie over financiële activa die aan het einde van het jaar achterstallig zijn maar nog niet als waardevermindering worden beschouwd.

Financiële Activa achterstallig maar nog zonder waardevermindering - 2015					
In duizenden EUR	Tot 30 dagen	30 tot 90 dagen	90 tot 180 dagen	180 dagen tot 1 jaar	Meer dan 1 jaar
Vastrentende effecten					
Leningen en vorderingen	2.476.394	741.787			
Andere financiële activa					
TOTAAL	2.476.394	741.787	0	0	0

Financiële Activa achterstallig maar nog zonder waardevermindering - 2014					
In duizenden EUR	Tot 30 dagen	30 tot 90 dagen	90 tot 180 dagen	180 dagen tot 1 jaar	Meer dan 1 jaar
Vastrentende effecten					
Leningen en vorderingen	2.890.195	695			
Andere financiële activa					
TOTAAL	2.890.195	695	0	0	0

6.6.5.2 Liquiditeitsrisico

Definitie

Het liquiditeitsrisico is het risico dat ING België of een van haar dochterondernemingen hun financiële verplichtingen niet kunnen nakomen, tegen redelijke kosten en op het gewenste moment. Het liquiditeitsrisico kan zich voordoen bij zowel trading als niet-trading posities. Binnen ING België is het Assets and Liabilities Management Committee for ING Belgium Consolidated (ALCO Belux) verantwoordelijk voor de strategie m.b.t. het liquiditeitsrisico. Het hoofddoel van ING's liquiditeitsopvolging is het behouden van voldoende liquiditeit om met veilige marges operationeel te blijven. Om dit doel te bereiken wordt het liquiditeitsrisico vanuit drie invalshoeken bekeken, namelijk vanuit een structureel en tactisch standpunt alsook vanuit een standpunt dat alle mogelijke scenario's in overweging neemt.

Omkadering liquiditeitsrisico

Structureel liquiditeitsrisico

Het structurele liquiditeitsrisico is het risico dat de structurele, lange termijn balans niet tijdig of tegen een redelijke kost kan gefinancierd worden. Vanuit het liquiditeitsrisico wordt het totaal van de balans- en buitenbalans posities beschouwd vanuit een structureel activa en passiva management. Het hoofddoel is het behoud van een gezond liquiditeitsprofiel door:

- het behoud van een gediversifieerde mix van financieringsbronnen wat betreft het instrumenttype, de financieringsverstrekkers, geografische spreiding en deviezen;
- het behoud van brede portfolio van hoog verhandelbare activa die kan gebruikt worden om beveiligde financiering te verkrijgen;
- het behoud van een adequate, structurele liquiditeitskloof rekening houdend met een actieve mix van risicoloze en risicovolle financieringsmogelijkheden van ING België;
- het handhaven van een methodologie in verband met de prijszetting in welke de liquiditeitskost van ING Groep adequaat wordt weergegeven onder zowel going concern als alle andere mogelijke scenario's.

Tactisch liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico dat ontstaat uit de korte termijn verrichtingen en collateral posities wordt beschouwd vanuit een tactisch korte termijn perspectief. Het beheer van de dagelijkse liquiditeit werd gedelegeerd aan Bank Treasury, dat verantwoordelijk is voor het beheer van de totale liquiditeitspositie van ING België.

Binnen Bank Treasury ligt de nadruk voornamelijk op de dagelijkse en intra-dagelijkse verrichtingen en collateral posities want het beleid van ING bestaat erin om de dagelijkse financieringsvereisten voldoende te spreiden. Met dit doel beheert de thesaurie alle vervallen kasstromen, rekening houdend met de verwachte veranderingen in de financieringsbehoeften van de kernactiviteit.

Het beheer van het liquiditeitsrisico werd gedelegeerd aan Market Risk Management (MRM), dat de verantwoordelijkheid draagt voor liquidity stress testing en voor de identificatie, kwantificering en opvolging van de liquiditeitspositie. Bij de kwantificering en opvolging van de actuele liquiditeitspositie wordt de klemtoon gelegd op de dagelijkse verrichtingen en collateral posities. Voor stress testing doeleinden worden de liquiditeitsposities berekend volgens de wettelijke rapporteringvereisten betreffende het liquiditeitsrisico, opgelegd door de Nationale Bank van België.

Bovendien werd binnen ING België een kader gecreëerd van de totale limieten op de wekelijkse en maandelijkse liquiditeitsposities, om zo steeds een adequate liquiditeitsbuffer te verzekeren.

De onderstaande tabel geeft een analyse over de looptijd voor financiële activa en passiva en toont de resterende contractuele looptijden.

Analyse maturiteit voor financiële activa en passiva - 2015								
In duizenden EUR	Tot 1 maand	1-3 maand	3-12 maand	Totaal minder dan 12 maand	1-5 jaar	Meer dan 5 jaar	onbekend	TOTAAL
ACTIVA								
Geldmiddelen	4.267.049			4.267.049				4.267.049
Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden	257.100	938.626	2.137.627	3.333.353	4.175.215	4.694.839	2.315.849	14.519.256
Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	43.192		50.074	93.266	1.275			94.541
Financiële activa beschikbaar voor verkoop	11.034	469.872	1.830.665	2.311.571	7.702.231	8.717.185	78.065	18.809.052
Leningen en vorderingen	23.479.706	5.031.416	8.791.306	37.302.428	28.957.694	38.934.045		105.194.167
<i>waarvan: Leningen en vorderingen voor banken</i>	6.109.710	441.126	2.811.261	9.362.097	1.261.365	2.045.293		12.668.755
<i>waarvan: Leningen en vorderingen voor klanten</i>	17.369.996	4.590.290	5.980.045	27.940.331	27.696.329	36.888.752		92.525.412
Deelnemingen aangehouden tot einde looptijd				0	786.871	172.002		958.873
Ter indekking gebruikte derivaten	134.960	130.331	448.627	713.918	1.462.343	2.221.972	6.460	4.404.693
Wijzigingen in de reële waarde van afgedekte posities bij afdekking van het renterisico van een portefeuille	-69	-28	-1.230	-1.327	35.639	240.327		274.639
Deelnemingen in aandelen, Materiële vaste activa en immateriële vaste activa				0			1.176.068	1.176.068
Overige activa	1.982.380	2.238	56.835	2.041.453	140.228	32.055	77.002	2.290.738
TOTAAL ACTIVA	30.175.352	6.572.455	13.313.904	50.061.711	43.261.496	55.012.425	3.653.444	151.989.076
PASSIVA								
Deposito's van centrale banken	15.041			15.041	1.600.000			1.615.041
Financiële verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden	372.317	836.055	2.509.092	3.717.464	4.251.679	5.248.493	3.209	13.220.845
Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	43.797	112.963	277.881	434.641	1.227.678	709.205		2.371.524
<i>waarvan: achtergestelde schulden</i>				0				0
Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen afgeschreven kostprijs	95.435.575	6.221.806	2.625.587	104.282.968	6.486.825	5.074.196	562	115.844.550
<i>waarvan: De toevertrouwde middelen door banken</i>	6.821.931	284.677	445.129	7.551.738	1.209.911	1.666.246		10.427.895
<i>waarvan: De toevertrouwde middelen door klanten</i>	88.547.153	5.737.896	1.176.369	95.461.418	992.332	337.140	562	96.791.452
<i>waarvan: Achtergestelde schulden</i>				0				0
<i>waarvan: Vastrentende effecten</i>	62.692	199.232	1.004.089	1.266.013	4.284.582	3.070.810		8.621.405
<i>waarvan: Overige passiva</i>	3.798			3.798				3.798
Ter indekking gebruikte derivaten	194.227	148.593	455.339	798.159	1.210.597	3.969.371		5.978.127
Overige passiva	2.582.759	1.327	228.661	2.812.747	205.512	49.356	281	3.067.897
Direct opvraagbaar aandelenkapitaal	99.027			99.027				99.027
TOTAAL PASSIVA	98.742.743	7.320.744	6.096.560	112.160.047	14.982.291	15.050.622	4.052	142.197.011

Opm: Deposito's van centrale banken bevat een lening ontvangen van de ECB voor 1,6 miljard euro met vervaldatum 26/09/2018 in het kader van de "Targeted Longer Term Refinancing Operations (TLTRO)".

Contingency liquiditeitsrisico

Contingency liquiditeitsbeheer heeft betrekking op de organisatie en planning voor het beheer van de liquiditeit in tijden van stress. ING België beschikt over zijn eigen Contingency Funding Plan (CFP). Het werd goedgekeurd door de Assets and Liabilities Management Committee for ING Belgium Consolidated (ALCO Belux). Het CFP is ook in overeenstemming met die van de ING Groep via de functionele lijnen die er bestaan tussen globale treasurers en lokale treasurers en tussen het globale risicobeheer en lokale risk managers.

De belangrijkste doelstelling van het CFP van ING België is om het senior management in staat te stellen om effectief en efficiënt te handelen in tijden van crisis. Het CFP is opgesteld voor de aanpak van tijdelijke en lange termijn liquiditeitsverstoringen veroorzaakt door een algemene gebeurtenis in de markt of een ING-specifieke gebeurtenis. Het zorgt ervoor dat alle rollen en verantwoordelijkheden duidelijk zijn omschreven en alle noodzakelijke managementinformatie op zijn plaats is.

Een specifiek liquiditeitscrisis team is verantwoordelijk voor het beheer van de liquiditeit in tijden van crisis. Het crisisteam van ING België is samengesteld onder andere door de CRO, de CFO, de leden van de Raad van Bestuur belast met de Commerciële en Retail Bank, het hoofd van MRM ALM, de General Manager van de Bank Treasury en het hoofd van de Bank Treasury.

6.6.5.3 Marktrisico

Marktrisico is het risico van verliezen die te wijten zijn aan schommelingen in factoren van het marktrisico, waaronder aandelenkoersen, rentetarieven, wisselkoersen en de prijzen van basisproducten en vastgoed.

Het marktrisico vloeit voort uit handels- en niet-handelsactiviteiten. Handelsrisico's ontstaan binnen Commercial Banking van ING België voornamelijk door market-making en het uitvoeren van cliëntentransacties in vastrentende waarden, aandelen, vreemde valuta's en de hieraan gerelateerde derivaten. Het niet-handelsrisico in verband met transacties van meer dan 1 jaar in euro wordt overgeboekt naar het IRM (Interest Rate Management). Dit zijn structurele rente-mismatch-posities die het gevolg zijn van commerciële bankactiviteiten.

Beslissingsstructuren en toezichtorganen

Twee keer per maand vergadert het Directiecomité in het ALCO BeLux ("Assets and Liabilities Management Committee") om een analyse te maken onder andere van de belangrijkste bestanddelen van de transformatiestructuur voor de totale activa en passiva (balans en buitenbalans). Er worden "replicating models" gehanteerd om de theoretische vervaldagen vast te leggen voor de activa en passiva waarvan de vervaldag niet contractueel bekend is. De 'Strategic Liquidity and Interest Management Task Group' (SLIM) komt op wekelijkse basis samen. Het adviseert het ALCO BeLux-comité over onderwerpen aangaande het beheer van intrest- en fundingrisico's en het balansbeheer. De verantwoordelijkheid over en de goedkeuring van het beheer van het intrest- en, liquiditeitsrisico en het balansbeheer blijven bij het ALCO BeLux-comité.

De activiteiten van de financiële marktenzaal en de betrokken ondersteunende departementen worden herzien door een commissie, het 'Bank Treasury Committee' dat wekelijks samenkomt onder verantwoordelijkheid van het lid van het Directiecomité, dat belast is met de activiteiten op de Bank Treasury.

Het Market Risk Management Department coördineert het dagelijkse toezicht op de marktrisico's op geconsolideerde basis. Voorts maakt het departement analyses en stelt het de documenten op die nodig zijn voor de goede werking van het ALCO BeLux en de commissie van de Bank Treasury.

Value at Risk

Mogelijke risico's in verband met schommelingen van de wisselkoersen, rentevoeten, rentespreidingen, aandelenkoersen en gerelateerde risicofactoren moeten worden beheerd.

De activiteiten van de marktzaalen worden per strategische categorie geboekt in "dealer books", die op hun beurt volgens het type van activiteit gegroepeerd worden in "market books". De boekhoudkundige waarderingsregels worden vastgelegd op het vlak van de market books. Deze worden gerangschikt onder "Banking" of onder "Trading", volgens de bepalingen van de Capital Adequacy Directive (CAD).

Het Market Risk Management Department volgt de posities van de market books van dag tot dag. Er worden verschillende limieten toegepast:

1. een risicolimiet per open positie wordt uitgedrukt in Value at Risk (VaR). VaR voor marktrisico wordt gewaardeerd, met een eenzijdig betrouwbaarheidsinterval van 99%, als het maximale verlies dat kan optreden op één dag als gevolg van wijzigingen in de risicofactoren (bv. Rentetarieven, wisselkoersen, aandelenkoersen, rentespreidingen, impliciete volatiliteiten), indien de posities ongewijzigd blijven gedurende een tijdsinterval van één dag;
2. de sensitiviteit van de belangrijke marktrisico-parameters worden per market book in de handelsportefeuille gelimiteerd. Sensitiviteit geeft de impact van een verandering van een marktrisico-parameter op de winst- en verliesrekening weer;
3. een stop loss- en een trigger point- limiet worden toegepast op het totale resultaat per market book, vanaf het begin van het boekjaar. De 'trigger point' limiet leidt tot een analyse en nauwgezette opvolging van de positie. Eens de 'stop loss' limiet bereikt wordt, moet de positie geliquideerd worden op beslissing van het Bank Treasury Committee.

Er worden duidelijke eisen gesteld inzake rapportage aan de commissie van de Bank Treasury. De bank gebruikt daartoe de methodes die momenteel tot de beste op de markt gerekend worden: ze berekent elke dag haar geconsolideerde Value at Risk. De bank hanteert een consistente aanpak van alle risico's. Daarnaast hebben de marktzaal operatoren ook beheersinformatie betreffende hun individuele posities ter beschikking.

De bank maakt ten slotte ook regelmatig ramingen van de mogelijke gevolgen die buitengewone bewegingen van de Bank Treasury op de Value at Risk en op de resultaten zouden kunnen hebben ("stress testing"). Die ramingen vormen een aanvulling van de dagelijkse Value at Risk- en back testing-berekeningen.

De weerslag van historische marktbevingen op de huidige portefeuille wordt geschat op basis van gelijk gewogen waargenomen marktbevingen in de voorbije 260 werkdagen. Het akkoord van de NBB betreffende het gebruik van de Historical Value at Risk (HVaR) werd gegeven op 13 december 2011.

Het akkoord van de NBB betreffende het gebruik van de Stressed Value at Risk (SVaR) en van de Incremental Risk Charge (IRC) werd gegeven op 20 december 2011. De berekening van de VaR door historische simulatie wordt gedaan door het genereren van scenario's op basis van een steekproef van historische rendementen die worden geassocieerd met elke individuele risicofactor. Deze historische rendementen worden toegepast op het huidige niveau van de risicofactor om gesimuleerde scenario's te genereren.

De waardering van de portefeuille onder deze verschillende scenario's geeft een verdeling van mogelijke portfolio waarden. De VaR is het verlies op een vooraf bepaald percentiel. In de dagelijkse opvolging van de Trading portefeuille, maakt ING gebruik van een VaR voor een 1-daagse tijdshorizon met een betrouwbaarheidsniveau van 99%.

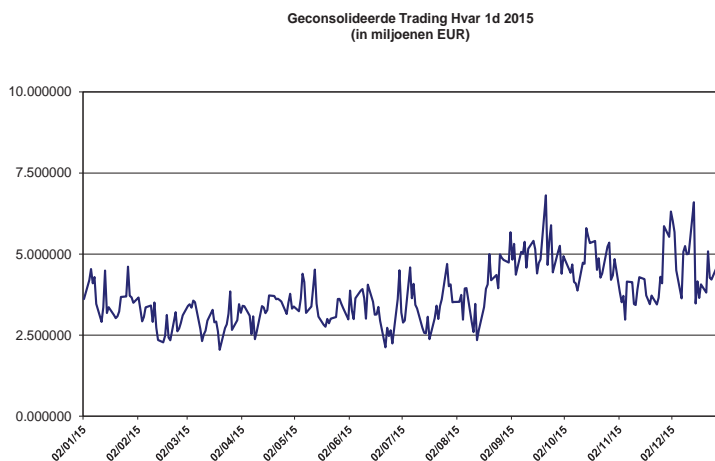
Stressed VaR wordt berekend met exact dezelfde instellingen als 10-daagse 99% HVar, met uitzondering van de gebruikte historische markt data periode. De periode 31 maart 2008 – 31 maart 2009 is gekozen voor deze periode van 1 jaar, omdat deze periode voor de Trading activiteit van de Bank een stress-periode betreft. Deze stress-periode wordt regelmatig beoordeeld.

De Incremental Risk Charge (IRC) wordt gedefinieerd als een schatting van het wanbetalings- en migratierisico van 'unsecuritised' kredietproducten in de Trading portefeuille boeken over een kapitaal horizon van één jaar bij een 99,9% betrouwbaarheidsniveau. Risico op wanbetaling wordt gedefinieerd als de P&L effecten als gevolg van een emittent in gebreke. Migratie risico wordt gedefinieerd als de P&L effecten als gevolg van een migratie van de credit rating van een emittent

Volgens de aanbevelingen van het Basel Comité, is de berekening van de consumptie aan eigen vermogen (Capital Adequacy Directive) die voor de eerste keer voor de situatie datum van 31 december 2011 werd berekend, gebaseerd op de maximale van de 10- daagse VaR van de laatste dag of van de gemiddelde 10-daagse VaR over de voorafgaande 60 dagen, vermenigvuldigd met een kapitaal gewichtsfactor toegekend door de regulator (momenteel ingesteld op 3).

Bovendien moet een aanvullende eigenvermogensvereiste voor de Stressed VaR voor een tijdsinterval van 10 dagen vermenigvuldigd met een kapitaal gewichtsfactor toegekend door de regulator (momenteel ingesteld op 3) en voor de Incremental Risk Charge in rekening worden genomen.

De volgende grafiek toont de ontwikkeling van de ééndags-VaR voor de Trading portefeuille van de bank die door het handelsrisicobeheer werd gecontroleerd in de loop van 2015.

Geconsolideerde trading VaR 1d		
In miljoenen EUR	2015	2014
VaR per 31 december		
Hoogste VaR	6,81	5,10
Laagste VaR	2,05	1,67
Gemiddelde VaR	3,78	2,77
Backtest optreden	2,00	4,00

Ook al waarderen VaR-modellen mogelijke toekomstige resultaten, die schattingen zijn gebaseerd op historische marktgegevens. De bank bewaakt voortdurend de aannemelijkheid en doeltreffendheid van het gebruikte VaR-model. De techniek die daarvoor wordt gehanteerd staat bekend als "backtesting", waarbij het feitelijke dagelijkse resultaat wordt vergeleken met de dagelijkse VaR die door het model werd berekend. Naast feitelijke resultaten voor backtesting, maakt de bank ook gebruik van hypothetische resultaten, die resultaten meten zonder het effect van positiewijzigingen, vergoedingen en commissies.

Wanneer het feitelijke of hypothetische verlies groter is dan de VaR, heeft er een overschrijding plaatsgevonden. Op basis van het eenzijdig betrouwbaarheidsinterval van ING België dat 99% bedraagt wordt er gemiddeld een overschrijding verwacht om de 100 werkdagen.

Aangezien VaR in het algemeen geen schatting geeft van de potentiële verliezen die kunnen voortvloeien uit extreme fluctuaties in de markt, past de bank gestructureerde "stress testing" toe voor het bewaken van het marktrisico onder dergelijke extreme omstandigheden. Stress-scenario's gaan uit van historische en hypothetische extreme gebeurtenissen. Het resultaat van "stress testing" is een event risk getal. Dit is een schatting van het effect op de resultatenrekening van ING België (Commercial Banking) als gevolg van een mogelijke gebeurtenis en het wereldwijde effect daarvan.

Het beleid met betrekking tot event risk (en de technische implementatie daarvan) is ING België-specifiek, aangezien er voor event risk geen door andere banken en toezichthouders algemeen aanvaarde berekeningsmethode bestaat (zoals voor het Value at Risk-model). Het event risk beleid bestaat voornamelijk uit stressparameters die per land en per markt (vastrentende waarden, aandelen, vreemde valuta's en gerelateerde derivaten) worden bepaald. De parameters geven de historische maximale marktbevingen aan binnen het tijdsbestek van één maand. De wijzigingen zijn gebaseerd op relatieve (%) verschuivingen in de aandelen- en wisselkoersmarkten. Voor de renterisico- en credit spreadmarkten worden absolute verschuivingen gebruikt.

Per regio/markt worden verschillende afwikkelingsperiodes verondersteld. Afhankelijk van de liquiditeit van de markt, wordt een afwikkelingsperiode van twee, drie of vier weken gebruikt voor de schatting van de grootste historische verschuiving gezien in de markt. De basis voor het vaststellen van de parameters is een geschiedenis van tien jaar, effectief rekening houdend met alle gebeurtenissen die tijdens de afgelopen tien jaren plaats vonden. De scenario's en stressparameters worden achteraf vergeleken met extreme marktbevingen die zich daadwerkelijk in die markten hebben voorgedaan.

Renterisico in de niet-handelsportefeuille

Het renterisico of transformatierisico vloeit voort uit de verschillen in vervaldag (eindvervaldagen of vervaldagen voor rentevoetherziening) tussen de activa- en passivaposten op de balans en buitenbalans. Op grond van hun richting en van het renteverloop kunnen ze een positieve of negatieve weerslag hebben op de rentemarge: wanneer de bank stelselmatig netto lener is in een klimaat van rentedaling zal de rentemarge hierdoor positief beïnvloed worden; het tegengestelde zal zich voordoen wanneer de rente zou beginnen stijgen zonder dat de bank haar posities omgekeerd heeft.

Omdat het onmogelijk is om het renteverloop correct te voorspellen, moet het renterisico beheerd worden op het vlak van de absolute bedragen van de vervaldagverschillen binnen iedere vooraf vastgelegde toekomstige periode. Hier bestaat een rechtstreeks verband tussen volume en resterende looptijd van de posities. ING België hanteert verschillende methodes om het renterisico te bewaken. De belangrijkste zijn Value at Risk (VaR), Basis point value (BPV), Earnings at Risk (EaR) en Net present value (NPV) at Risk. De bank ziet permanent toe op haar vervaldagboeken, rentegevoeligheid en VaR per dealer book en/of per activiteit.

Wisselkoersrisico

De bank loopt wisselkoersrisico op haar financiële positie en kasstromen. Valutarisico's in de niet-handelsportefeuille worden door middel van interne transacties overgedragen aan Bank Treasury, dat het dagelijkse beheer voert van alle vreemde valuta-posities.

6.6.5.4 Operationeel risico

Het ING Belgium Operational & Compliance Risk Department maakt deel uit van de "2nd Line of Defence" van ING België voor wat betreft het beheer van de niet-financiële risico's (Operationele en Compliance risico's).

Scope operationele risico's

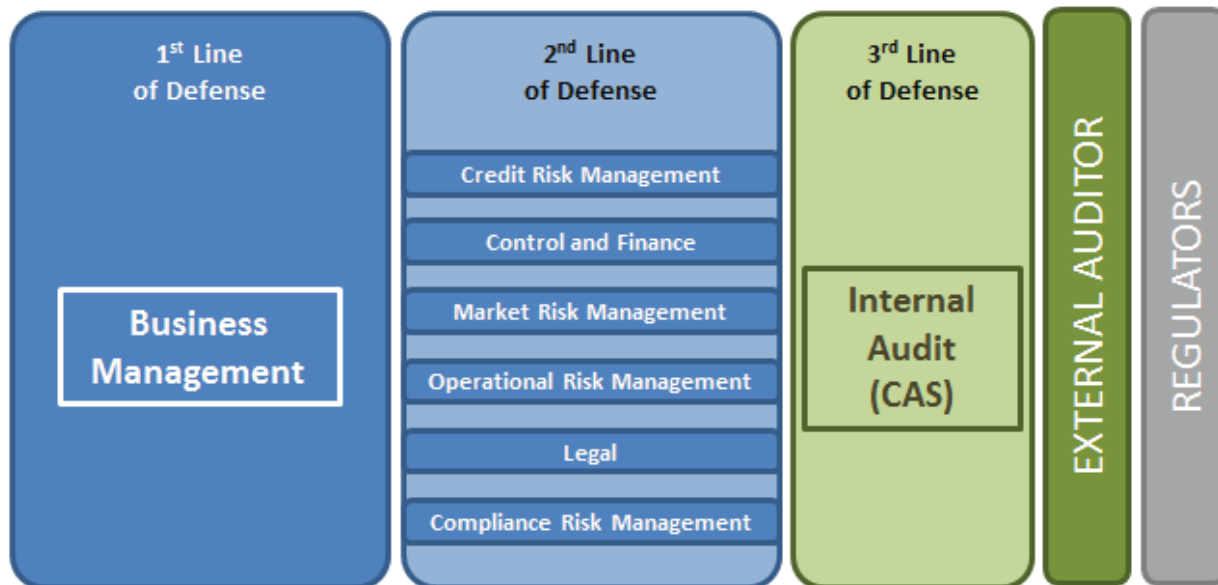
Het Operationeel risico is het risico op direct of indirect verlies ten gevolge van inadequate of gebrekkige interne processen of systemen, fouten van personen of externe gebeurtenissen. Het omvat het reputatierisico alsook het juridisch risico. De strategische risico's vallen hier niet onder. Operationeel risico is een overkoepelende term voor een aantal sub-risico's die zijn gebaseerd op de Basel II risico categorieën:

- ✓ Control risk
- ✓ Unauthorised Activity risk
- ✓ Processing risk
- ✓ Employment Practice risk
- ✓ Personal & Physical Security risk
- ✓ Information (Technology) risk
- ✓ Continuity risk
- ✓ Compliance risk
- ✓ Internal Fraud risk
- ✓ External Fraud risk

Het Compliance risico is een onderdeel van de Basel II definitie van operationeel risico. Echter, binnen ING Groep wordt het Compliance risico apart genoemd met eigen functionele rapporteringlijnen naast deze voor het Operationeel risico.

Verdedigingsniveaus

Voor het beheer van de risico's heeft het Directiecomité gekozen voor een governance model met "three Lines of Defense".

- **Eerste verdedigingsniveau**

Het senior business management van ING is als eerste verantwoordelijk voor de effectieve opvolging van de risico's die een impact hebben op haar activiteiten ("first line of defence").

De "first line of defence" is dus verantwoordelijk voor de implementatie en de uitvoering van het ING beleid omtrent risicobeheer uitgezet door de "second line of defence". Voorbeelden van typische activiteiten voor de "first line of defence":

- uitvoeren van "Integrated Risk Assessments" en evalueren van de risico's opdat deze binnen de risk appetite van de business zouden komen/ blijven;
- implementeren en onderhouden van de verplichte controles zoals opgelegd door het risicobeleid van CORM* & Corporate Compliance, rekening houdend met de lokale wet- en regelgeving;
- opvolgen en verzekeren van de doeltreffendheid (operating effectiveness) van belangrijkste controles.

* *Corporate Operational Risk Management (CORM) is onderdeel van de "Corporate Risk Group" en rapporteert aan de "Chief Risk Officer" die lid is van de Raad van Bestuur. CORM heeft de volgende specifieke opdrachten:*

- *adviseren van de Raad van Bestuur over implementatie van ORM organisatie, processen en systemen;*
- *ontwikkelen van strategieën, beleid, doelstellingen en minimumnormen voor het beheer van de operationele risico's. De "General Manager CORM" keurt het beleid en de minimumnormen goed;*
- *functioneel aansturen van de ORM functie, het kader en processen, en indien en wanneer nodig, het nemen van functionele besluiten;*
- *toezien op de ORM functie en het bepalen van doelstellingen voor ORM;*
- *bepalen van de reglementaire en economische kapitaalvereiste voor operationele risico's;*
- *opvolgen van de belangrijkste risico's van ING Groep en ervoor zorgen dat het ING risicobeleid en de minimumnormen zijn geïmplementeerd.*

- **Tweede verdedigingsniveau**

De risicomanagement functies, de “second line of defence”, zijn een onafhankelijke partner van en geven support aan de “first line of defence”. Voorbeelden van typische activiteiten voor de “second line of defence”:

- overzicht bewaren en opvolgen van de risicomanagement activiteiten;
- opvolgen van de grootste risico's die de business kunnen treffen;
- escaleren van problemen naar een hoger beleidsniveau/veto recht betreffende business activiteiten die een groot risico inhouden;
- de nodige support geven aan de “first line of defence” betreffende de naleving van het risicobeleid van ING.

- **Derde verdedigingsniveau**

“Corporate Audit Services” (CAS) handelt als de “third line of defence”. De missie van CAS is te voorzien in een onafhankelijke beoordeling van het ontwerp en de doeltreffendheid van de interne controles op de risico's voor de activiteiten van ING. Hierbij zal CAS specifieke aanbevelingen formuleren die leiden tot een verbetering van het risicobeheer (Risk & Control Framework).

Hiërarchische Organisatie

Het Operational & Compliance Risk Departement (O&CRD) omvat vier grote divisies:

- MLRO (Money Laundering Reporting Office);
- Compliance Advisory and Monitoring;
- ORM Advisory;
- Information Risk Management;

De “MLRO” divisie bestaat uit het Money Laundering team onder leiding van een hoofd (tevens de MLR/ FEC officer van ING België) dat rechtstreeks rapporteert aan het hoofd van Compliance.

De divisie “Compliance Advisory and Monitoring” omvat een aantal operationele gecentraliseerde activiteiten zoals: het toezicht op de naleving van bepaalde compliance regels, de centrale rapportering, de “2nd line customer screening” activiteiten. Het hoofd van elk team rapporteert rechtstreeks aan het hoofd van Compliance.

De divisie “ORM Advisory” omvat een aantal gespecialiseerde activiteiten: Capital & Governance, NFR Data Management, NFR Assets Functional Mgt & Support, Advisory/Challenging & Testing, Business Continuity Management, SOx Testing, Physical Security (functionele rapporteringlijn). Het hoofd van elk team rapporteert rechtstreeks aan het hoofd van ORM. Het team “Special Investigations” (inclusief Anti-Fraud) is een expertisecentrum geleid door een team manager die eveneens rechtstreeks rapporteert aan het hoofd van ORM.

De divisie “Information Risk Management” zorgt er o.a. voor dat de data van ING beveiligd is tegen cyber crime en dat het betreffende beleid correct wordt toegepast. Het hoofd rapporteert rechtstreeks aan de CRO.

Functionele organisatie

Het “Operational & Compliance Risk Department” heeft een aantal functionele rapporteringlijnen.

De MLRO heeft een functionele rapporteringlijn naar de MLRO van de groep. Het hoofd Compliance heeft een functionele rapporteringlijn naar de Compliance Officer van de groep en de CEO van ING België. Het hoofd ORM heeft een functionele rapporteringlijn naar de ORM Officer van de groep en is ook de regionale ORM Officer voor alle business units van ING BeLux. De “Business Continuity Management (BCM)” Officer heeft een functionele rapporteringlijn naar de Information Security Officer van de groep.

Het hoofd van het team “Special Investigations” heeft een functionele rapporteringlijn naar de divisie “Corporate Security” van het Corporate ORM departement (groep). Het hoofd “Information Risk Management (IRM)” heeft een functionele rapporteringlijn naar de Information Security Officer van de groep.

6.6.6 Beheer van het kapitaal

6.6.6.1 Objectieven

De afdeling Capital Management van ING België draagt zorg voor een adequate kapitalisering van de ING België en haar entiteiten met het oog op het beheer van alle risico's gerelateerd aan de bedrijfsactiviteiten van ING België. Dit omvat het beheer, de planning en toewijzing van kapitaal binnen ING België.

Capital Management monitort en plant de adequaatheid van het kapitaal van ING België op geconsolideerde basis maar ook op sociaal vlak. ING België hanteert een geïntegreerde aanpak om de adequaatheid van haar kapitaalpositie te bepalen tot haar risico profiel en de operationele activiteiten.

ING hanteert de volgende, meest gehanteerde, kapitaaldefinities:

Tier-1 kapitaal wordt gedefinieerd als Common Equity Tier-1 effecten en hybride kapitaal en na aftrek van enkele prudentiële filters en aftrekbare posten.

Tier-1 en BIS-kapitaal gedeeld door de risicogewogen activa zijn gelijk aan respectievelijk de Tier-1 ratio en de BIS-ratio.

Common Equity Tier-1 kapitaal is gelijk aan tier-1 kapitaal uitgezonderd hybride kapitaal.

6.6.6.2 Ontwikkelingen

In maart 2015 heeft ING België een USD 600 mln achtergesteld Tier-2 kapitaalinstrument uitgegeven. Dit instrument, dat voldoet aan de CRD IV voorwaarden, heeft een oorspronkelijke looptijd van 10 jaar en was uitgegeven met als tegenpartij ING Bank N.V. (moedermaatschappij).

6.6.6.3 Beleid

De activiteiten van Capital Management worden uitgevoerd op basis van gevestigde principes, richtlijnen en procedures. De belangrijkste documenten die dienen als richtlijn voor het beheer van het kapitaal zijn het Capital Plan (bestaande uit goedgekeurde doelstellingen en limieten voor het kapitaal), de Capital Planning Policy en de Local Capital Management Policy.

De bovenstaande definities voor kapitaal evenals het beleid werden goedgekeurd door het directiecomité van ING Bank.

6.6.6.4 Processen voor Kapitaalbeheer

Capital Management België draagt verder zorg voor de voorziening van genoeg kapitaal door het vooropstellen van doelen en limieten, rekening houdend met de hierboven vermelde maatstaven voor ING België, in lijn met de doelstellingen van ING Banken de opvolging van de vooropgestelde limieten en doelen door planning en uitvoering van transacties in het kader van het kapitaalbeheer.

Dit proces wordt vervolledigd door stress testing en analyse van scenario's. De continue opvolging en monitoring van de adequaatheid van het kapitaal is verankerd in het proces van kapitaalplanning van Capital Management en resulteert in een kwartaalrapport genaamd capital update report. Het hoofddoel van deze evaluatie is het garanderen dat ING België als geheel over genoeg kapitaal beschikt in vergelijking met haar risicoprofiel op zowel korte als middellange termijn.

6.6.6.5 Beoordeling van de kapitaalsvereisten

Gedurende 2015 waren de verschillende entiteiten van ING België voldoende gekapitaliseerd in verhouding met het beoogde risicoprofiel en de strategische doelen.

Op jaarlijkse basis rapporteert ING België aan haar regelgever (Nationale Bank van België) een uitgebreide rapportage op de Beoordeling van de Interne Kapitaal Vereisten (ICAAP – Internal Capital Adequacy Assessment Process) zoals is voorgeschreven in het Basel III kader. De rapportering bevat een beschrijving van de interne kapitaal modellen van ING, haar risicobereidheidskader, een analyse van de kwaliteit van de activa en de planning van het kapitaal, zowel onder normale omstandigheden alsmede in bepaalde stresssituaties. Het biedt ook een beoordeling van de kapitaalpositie van ING België met betrekking tot de kapitaalvereisten onder de eerste en twee pijler (Pillar I and Pillar II).

Met het invoeren van de Single Supervisory Mechanism (SSM), geven ING Bank NV en haar filialen een unieke ICAAP aan de Europese Centrale Bank (ECB).

6.6.6.6 Kapitaalvereisten

Er is kapitaal nodig om het kredietrisico, marktrisico en operationeel risico op te vangen. De invoering van Basel III heeft geleid tot een extra kapitaalvereiste om het risico van mark-to-market verliezen bovenop het verwachte tegenpartij risico op te vangen, ook wel gedefinieerd als Krediet Waarde Aanpassingen (ofwel Credit Value Adjustments - CVA).

De kapitaaltoereikendheid van ING België wordt bewaakt aan de hand van diverse maatregelen waaronder de regels en ratio's die zijn vastgesteld door het Bazilcomité voor het banktoezicht ("BIS-regels/-ratio's") en de Europese richtlijnen zoals die door de Nationale Bank van België als toezichthouder ten uitvoer worden gelegd. De BIS-ratio's vergelijken het beschikbaar kapitaal (in totaal en Tier 1) met het totaal aan risicogewogen activa (RGA).

De herziene richtlijn kapitaaltoereikendheid (CRD IV) is gericht op het versterken van de weerbaarheid van banken, in het bijzonder door de invoering van de kapitaalbuffers. Deze buffers zullen jaarlijks worden opgebouwd tot ze volledig zijn geïmplementeerd in 2019.

De kapitaalinstandhoudingsbuffer – Capital Conservation Buffer – (2,5% van de risicogewogen activa (RGA)) is ontworpen om ervoor te zorgen dat banken een kapitaalbuffer opbouwen buiten periodes van stress die kan worden aangewend als verliezen worden geleden. Deze buffer zal gefaseerd worden ingevoerd met ingang van januari 2016 (0.625%).

De anticyclische buffer (varieert van 0% tot 2,5% van de risico-gewogen activa) heeft tot doel de nadelige gevolgen van systeem crisis tegen te gaan. Het niveau van de buffer en het tijdstip van invoering, wordt bepaald door de nationale autoriteiten (NBB in België).

Banken kunnen ook worden onderworpen aan een Systeem Bank Buffer (momenteel 1% tot 5%), die is vastgesteld om hun gewicht op de wereldeconomie (Globale Systeem Relevante Banken - GSIB) of de binnenlandse economie (Binnenlandse Systeem Relevante banken - DSIB) te reflecteren. De lijst van de GSIB's wordt jaarlijks gepubliceerd door de Financial Stability Board. ING Bank NV wordt beschouwd als een Globale Systeem Bank (GSIB) hetgeen resulterend in een 3% extra kapitaaleis. ING België is onderworpen aan een D-SIB buffer van 1.5% dat zal ingevoerd worden gedurende 3 jaar vanaf januari 2016.

De minimum kapitaalvereisten in 2015, exclusief bovenvermelde buffers, waren als volgt:

- Common Equity Tier 1 ratio: 4.5%,
- Tier 1 ratio: 6%
- Totale Bis Kapitaal ratio (ook wel 'BIS ratio' genoemd) is: 8%.

Het huidige beschikbare kapitaal van ING België is ruim voldoende om te voldoen aan deze strengere eisen.

In vergelijking met Basel II wijzigt Basel III niets aan basisprincipes voor berekening van risicogewogen activa. Als gevolg wordt er voor berekening van het kredietrisico voor de meeste activa geen grote impact verwacht.

Verschillende wijzigingen zullen echter de berekening van het tegenpartijrisico veranderen:

- de stijging van de correlatiefactor voor uitstaande posities op de meeste financiële instellingen zal leiden tot een hogere kapitaalkost;
- de introductie van de CVA (Credit Valuation Adjustment), de risicoweging van uitstaande posities op centrale tegenpartijen (CCP) wordt vastgelegd op 2%. Het aantal centrale tegenpartijen dat toegelaten is als tegenpartij is echter beperkt. De impact van deze maatregel is dus ook gering;
- de introductie van een ondersteuningsfactor van 0,7619 van toepassing op het gewogen volume van de risico's voor sommige SME's.

Bovendien heeft de Nationale Bank van België speciale maatregelen getroffen die de totale gewogen risico's zullen verhogen:

- de geleidelijke afschaffing (in 5 jaar) van de mogelijkheid een weging van 0% voor sommige tegoeden op overheden, die voordeel kon hebben bij deze maatregel;
- een forfaitaire toevoeging voor de Belgische banken van 5% toevoeging op het gewogen risico van de hypothecaire kredieten voor retail.

Hieronder de berekening van de kapitaalpositie en de Kapitaal Ratio voor ING België:

Kapitaalpositie - Kapitaalratio				
In miljoen EUR	2015		2014	
	2015 regels	2019 regels	2014 regels	2019 regels
	(CRR/CRD IV gefaseerd)	(CRR/CRD IV volledig geïmplementeerd)	(CRR/CRD IV gefaseerd)	(CRR/CRD IV volledig geïmplementeerd)
Eigen vermogen (moedermaatschappij)	8.821	8.821	9.088	9.088
Wettelijke aanpassingen:				
Minderheidsbelangen die gelden voor tier 1-kernkapitaal	78		99	
Goodwill en immateriële activa afgetrokken van Tier 1 kapitaal ¹	-149	-149	-137	-137
Provisie tekort ²	-229	-229	-312	-312
Herwaardering reserve schuldtitels	-375		-642	
Herwaardering reserve gewone aandelen				
Herwaardering reserve onroerend goed				
Herwaardering reserve Kasstroomafdekkingen	160	160	137	137
Voorzichtige waarderingsaanpassing	-21	-21	0	0
Beleggingen >10% Financiële instellingen, overschrijding 10% drempelwaarde				
Prudentiële filters:				
Eigen kredietrisico				
Herwaardering netto activa (IAS19R)				
Netto activa van een op vaste toezeggingen gebaseerd pensioenfonds				
Uitgestelde belastingvorderingen	-1	-1	0	0
Waardeaanpassing eigen kredietrisico op derivaten	41	41	41	41
Te verwachten dividend				
Beschikbare kapitaal - Tier 1-kernkapitaal	8.327	8.624	8.275	8.819
Achtergestelde leningen die in aangemerking komen als tier 1-kapitaal ³				
Aftrek van goodwill en andere immateriële activa ¹				
Provisie tekort ²				
Beleggingen >10% financiële instellingen, overschrijding van 10% drempelwaarde				
In aanmerking komend CRD-IV Tier 1 Hybriden				
Beleggingen >10% financiële instellingen, overschrijding van 10% drempelwaarde				
Vermindering van overschot toegewezen aan CET1 kapitaal				
Minderheidsbelangen, die gelden als aanvullend-tier 1-kapitaal				
Beschikbare kapitaal - Tier 1-kapitaal	8.327	8.624	8.275	8.819
Aanvullend Kapitaal - Tier 2 ³	1.337	1.337	810	810
Provisie tekort ²				
IRB overschot - provisie	22	22	0	0
Beleggingen >10% financiële instellingen, overschrijding 10% drempelwaarde	-3	-3	-3	-3
Minderheidsbelangen die gelden als tier 2-kapitaal				
Beschikbare Tier 3 -vermogensbestandelen				
BIS kapitaal	9.684	9.981	9.082	9.626
Risicogewogen activa	57.335	58.339	54.305	55.718
Tier 1 -kernkapitaalratio	14,52%	14,78%	15,24%	15,83%
Tier 1-kapitaalratio	14,52%	14,78%	15,24%	15,83%
Totale kapitaalratio	16,89%	17,11%	16,72%	17,28%

1 Immaterieel actief: hoofdzakelijk gekapitaliseerd software

2 In Basel III wordt het provisie tekort volledig verminderd van eigen vermogen Tier1, terwijl de significante investeringen in financiële instellingen, voorwaardelijk tot bepaald plafond, hebben een gewogen risico van 250%. Tijdens de gefaseerde periode (2014-2017) zijn deze geleidelijk aan verandert van 50% vermindering van Bijkomend Tier1 kapitaal en 50% van Tier 2 kapitaal tot volledige vermindering van Eigen vermogen Tier 1.

6.6.6.7 Bazel III (Pijler 3 Disclosure)

Als een belangrijke dochteronderneming van ING Bank, ING België is onderworpen aan verplichte, doch beperkte, pijler 3 toelichtingen (Market Discipline) door de lokale regelgevende toezichthouder, terwijl pijler 3 volledig wordt uitgevoerd op niveau van de groep. Pijler 3 is een aanvulling op pijler 1 (minimale kapitaalvereisten) en pijler 2 (Supervisory Review Process) doordat marktdeelnemers aan de kapitaalvereisten van een bank te beoordelen met behulp van de belangrijkste stukken informatie..

Hefboomratio

Kapitaalpositie			
In miljoen EUR	2015		
	CRR leverage ratio exposures		
	CRR/CRD IV gefaseerd	CRR/CRD IV volledig geïmplementeerd	
Op de balans opgenomen blootstellingen (met uitzondering van derivativen en effectenfinancieringstransacties)			
1	Posten op de balans (met uitzondering van derivativen, effectenfinancieringstransacties en fiduciaire activa, maar met inbegrip van zekerheden)	135.287	135.287
2	(Bedrag van activa in mindering van elementen ter vaststelling Tier 1-kapitaal)	-712	-337
3	Totale op de balans opgenomen blootstellingen (met uitzondering van derivativen, effectenfinancieringstransacties en fiduciaire activa) (som van lijnen 1 en 2)	134.575	134.950
Derivativen blootstellingen			
4	Vervangingswaarde in verband met alle derivatentransacties (d.i. netto van geschikt marge op kasvatatie)	4.909	4.909
5	Bedrag opslagfactor voor PFE geassocieerd met alle derivatentransacties (marktwaarde gebaseerde methode)	2.846	2.846
EU-5a	Blootstelling bepaald volgens de oorspronkelijke blootstellingsmethode		
6	Toevoeging voor derivaten gegeven garanties indien de toepasselijke boekhoudkundige referenties de vermindering van de actief balansposten vereisen		
7	(Aftrek van kortlopende vorderingen voor kasvariatiemarge gegeven in derivatentransacties)		
8	(Vrijgesteld CTP been van de handelsblootstellingen van de klant)		
9	Aangepast effectief notioneel bedrag van kredietderivaat		
10	(Aangepast effectief notionele compensaties en aftrek van opslagfactoren van kredietderivaat)		
11	Totale derivaten blootstellingen (som van lijnen 4 tot 10)	7.755	7.755
Effectenfinancieringstransacties blootstellingen			
12	Bruto effectenfinancieringstransacties op activa (geen inaanmerkingsnemende netting), na toepassing van boekhoudkundige omzet transacties	642	642
13	(Verrekenende bedragen van te betalen cash en te ontvangen cash van bruto effectenfinancieringstransacties activa)		
14	Tegenpartij voor blootstelling kredietrisico van effectenfinancieringstransacties activa		
EU-14a	Vrijstelling voor effectenfinancieringstransacties: blootstelling tegenpartij kredietrisico overeenkomstig met artikel 429b (4) en 222 van Verordening (EU) nr. 575/2013		
15	Blootstelling agententransaction		
EU-15a	(Vrijgesteld CTP been van de blootstelling van effectenfinancieringstransacties van de klant)		
16	Totale blootstelling effectenfinancieringstransacties (som van lijnen 12 tot 15a)	642	642
Andere buitenbalans blootstellingen			
17	Buitenbalans blootstellingen op bruto notioneel bedrag	26.509	26.509
18	(Correctie voor omzetting tot gelijkwaardige krediet bedragen)		
19	Andere buitenbalans blootstellingen (som van lijnen 17 tot 18)	33.628	33.628
Vrijgestelde blootstellingen overeenkomstig artikel 429 (7) en (14) (op- en buitenbalans)			
EU-19a	Vrijstelling van intragroepblootstellingen (solo basis) overeenkomstig artikel 429 (7) van Verordening (EU) nr. 575/2013 (op- en buitenbalans)		
EU-19b	(Vrijgestelde blootstellingen overeenkomstig artikel 429 (14) van Verordening (EU) nr. 575/2013 (op- en buitenbalans))		
Kapitaal- en totale blootstellingen			
20	Tier 1-kapitaal	8.327	8.624
21	Totale blootstellingen hefboomratio (som van lijnen 3, 11, 16, 19, EU-19a en EU-19b)	176.601	176.976
Hefboomratio			
22	Hefboomratio	4,72%	4,87%
Keuze op overgangsregelingen en afgestoten fiduciaire posten			
EU-23	Keuze op overgangsregelingen voor de definitie van kapitaalmaatstaf		
EU-24	Bedrag van afgestoten fiduciaire posten overeenkomstig artikel 429 (11) van Verordening (EU) nr. 575/2013		

Toereikendheid kapitaal

- **Kredietrisico en transferrisico**

Economisch Kapitaal voor kredietrisico is het bedrag aan Kapitaal dat volgens ING moet aangehouden worden als buffer tegen onverwachte verliezen die verband houden met (onverwachte) veranderingen in de onderliggende kredietwaardigheid van schuldenaars of in de waarde van onderliggend onderpand. Kapitaal voor kredietrisico wordt berekend op alle portefeuilles die blootstaan aan kredietrisico en tegenpartijrisico, inclusief investeringsportefeuilles. Economisch Kapitaal voor kredietrisico wordt berekend door middel van intern ontwikkelde modellen, met een betrouwbaarheidsinterval van 99.95% en een tijdshorizon van 1 jaar, wat in overeenstemming is met de oor ING beoogde kredietrating.

ING maakt gebruik van een reeks kredietrisicomodellen die kunnen worden ingedeeld in 3 hoofdcategorieën:

- Probability of Default (PD) modellen, welke de kredietwaardigheid meten van individuele schuldenaars;
- Exposure at Default (EAD) modellen, welke de omvang schatten van de financiële verplichting op het moment van default in de toekomst;
- Loss Given Default (LGD) modellen, welke de recuperatiewaarde schatten van het onderliggend onderpand of van ontvangen garanties (voor zover die aanwezig zijn) en van het ongedekte deel van de blootstelling.

Al deze modellen kunnen bovendien verder worden ingedeeld in de volgende 3 categorieën: statistische modellen, expertmodellen en hybride modellen. Elk model wordt jaarlijks individueel herbekeken en gevalideerd door het Model Validatie Departement, met als doel te bepalen of een specifiek model nog steeds valabel is of eventueel moet worden aangepast.

De onderliggende modellen die gebruikt worden voor de bepaling van het Economisch Kapitaal voor het kredietrisico zijn gebaseerd op eenzelfde methodologie als die gebruikt wordt voor de bepaling van de omvang van het kapitaal vereist door de regelgeving onder Bazel II (Pijler 1). Ondanks het feit dat dezelfde onderliggende modellen gebruikt worden, hebben het (interne) Economische Kapitaal en het kapitaal vereist door de regelgeving (het Wettelijk Kapitaal) niet dezelfde omvang. Dit is te wijten aan verscheidene, specifieke regels opgelegd door Bazel III/CRR. De methodologie is bijgewerkt, onder andere, om de veranderingen in rekening te brengen die in 2015 geïmplementeerd zullen worden in het regelgevingskader.

Voor het Economisch Kapitaal vanaf 2014, worden onderstaande amendementen aangebracht aan het Basel III framework:

- de economisch PD zonder onderbegrenzing wordt gebruikt;
- het betrouwbaarheidsinterval is 99.95% in plaats van 99.9%;
- voor goed presterende leningen is de schaalfactor van 1.06 verwijderd uit de Basel III vergelijking;
- voor transacties met een looptijd van minder dan 1 jaar wordt de effectieve PD (en niet de PD op 12 maanden) gebruikt ; de PD op 12 maanden wordt echter toegepast op commerciële leningen aan “niet-investering” geclassificeerde klanten (rating 11 of slechter);
- kapitaal wordt berekend voor alle soevereine entiteiten;
- interne toevoegingen van ING worden gebruikt voor Bank Treasury Products;
- economisch EAD wordt toegepast i.p.v. regelgevend EAD voor alles exposures;
- effectiseringen worden behandeld volgens de PD/LGD benadering;
- gestandaardiseerde portefeuilles worden behandeld volgens de AIRB benadering;

- verschillende toevoegingen worden toegepast om toekomstige modelveranderingen, concentratierisico en tekortkomingen aan het INCAP model in rekening te brengen;
- correlaties zijn uitgebreid om huidige concentraties in rekening te brengen;
- insluiting van CVA kapitaal en het aan krediet risico gerelateerde ONCOA;
- in het algemeen zijn wettelijke vereisten (zoals “floors”, ondersteunende factoren, add-ons, ...) niet opgenomen in de berekeningen van het economisch kapitaal.

Algemeen genomen is het Economisch Kapitaal (intern ING) het bedrag aan Kapitaal dat volgens ING aangehouden moet worden. Het Wettelijk Kapitaal is het bedrag aan Kapitaal dat een instituut verplicht moet aanhouden door zijn regulator. De 2e pijler van de Basel III richtlijnen bepaalt dat het minimum vereist kapitaal van een instituut het grootste moet zijn van het Wettelijk Kapitaal en het Economisch Kapitaal (onderworpen aan de regelgeving add-ons).

Transferrisico is het risico dat schuldenaars van een land geen tijdige betaling van schulden in vreemde valuta kunnen verzekeren omwille van beperkingen in transfer en/of omzetbaarheid of door een algemeen gebrek aan liquiditeiten in vreemde valuta. Het kapitaal voor het transferrisico is expliciet berekend als een bijkomend risico naast het kapitaal voor het kredietrisico.

Het Economisch Kapitaal voor krediet- en transferrisico worden op dagelijkse basis berekend voor de Commercial Banking portefeuille evenals voor portefeuilles van kleine ondernemingen in ING's Retail businesslijn. Voor hypothecaire kredieten en consumentenkredieten worden de berekeningen maandelijks uitgevoerd. Tot slot worden de kapitaalcijfers voor krediet- en transferrisico op driemaandelijke basis geconsolideerd met de kapitaalcijfers voor andere types van risico.

Organisatie met betrekking tot Economisch Kapitaal voor Kredietrisico en Transferrisico: Alle PD, EAD en LGD modellen zijn goedgekeurd door het Kredietrisico Comité (CRC) op niveau van ING Groep. Deze goedkeuring wordt steeds voorafgegaan door een gedetailleerde evaluatie van de modeldocumentatie door het Model Development Committee (MDC) en door het Model Validatie (MV) departement. Bovendien wordt elk model op jaarlijkse basis gevalideerd door MV. Ieder model heeft een cosponsor binnen het departement kredietrisico. Beide zetelen ook in het MDC en in het CRC.

- **Marktrisico**

Algemeen:

Economisch Kapitaal betreffende marktrisico is het Economisch Kapitaal nodig om onverwachte waardeverminderingen te weerstaan ten gevolge van veranderingen in risicomodellen of in marktvariabelen zoals interestvoeten, aandelenprijzen, wisselkoersen, vastgoedprijzen en volatiliteit binnen deze koersen en prijzen. Binnen de context van marktrisico wordt het Economisch Kapitaal berekend voor instrumenten in zowel handelsportefeuilles als in niet-handelsportefeuilles.

Waardering:

Economisch Kapitaal betreffende marktrisico wordt berekend op basis van intern ontwikkelde methoden met een betrouwbaarheidsinterval van 99.95% en een tijdshorizon van 1 jaar, die zowel extreme gebeurtenissen als ING's rating bevatten. Economisch Kapitaal betreffende marktrisico voor instrumenten in niet-handelsportefeuilles wordt berekend voor elk type risico, terwijl het voor instrumenten in handelsportefeuilles wordt berekend op het niveau van de hele portefeuille. De berekeningen voor Economisch Kapitaal betreffende marktrisico omvatten het wisselkoersrisico, het risico van prijsveranderingen voor aandelen, het interestrisico en het vastgoedrisico.

Voor de directe marktrisico's wordt de huidige Value at Risk (VaR) (gemeten met een betrouwbaarheidsinterval van 99% en een aanhoudperiode van 1 dag) genomen als beginpunt bij de berekening van het Economisch Kapitaal betreffende marktrisico. Om te komen tot dit Economisch Kapitaal betreffende marktrisico gebruikt ING een model, gebaseerd op simulaties, dat geijkt wordt volgens het vereiste betrouwbaarheidsinterval en verschillende andere factoren waaronder het voorkomen van grote marktbevingen en de tussenkomst van het management. Economisch Kapitaal betreffende marktrisico wordt voor de grote niet-handelsportefeuilles berekend voor in contracten besloten optierisico's (bijvoorbeeld de vervroegde terugbetalingsoptie bij hypothecaire leningen).

Het modelrisico wordt berekend door de onderliggende veronderstellingen tot het uiterste te testen in de modellen voor gedragsgebonden activa/passiva. Bv voor het model toegepast voor hypotheekportefeuilles hangt de kwaliteit van de afdekking af van veronderstellingen betreffende vervroegde terugbetalingen. Indien deze veronderstellingen fout zijn kan de financiering ofwel op te lange ofwel op te korte termijn zijn.

Gelijkaardig met het bovenstaande, wordt het Economisch Kapitaal voor het modelrisico gebaseerd op een 99% betrouwbaarheidsinterval voor de afwijking op de voorafbetalingen en op een 99% betrouwbaarheidsinterval voor ongunstige rentebewegingen. Het is veronderstelt dat de combinatie van deze twee betrouwbaarheidsintervallen resulteert in een globaal 99.95% betrouwbaarheidsinterval voor de verandering van de waarde van de hypothecaire leningen als gevolg van een fout in het model voor vervroegde terugbetalingen. Het modelrisico voor de vervroegde terugbetaling van hypothecaire kredieten en het modelrisico voor deposito's van klanten zonder termijn maken deel uit van de bedrijfsrisico-categorie.

Het vastgoed waarvan ING eigenaar is en dat niet beheerd wordt door ING Real Estate wordt vastgoed voor eigen gebruik genoemd. Het Economisch Kapitaal voor dit vastgoed voor eigen gebruik is opgenomen in het marktrisico. Bij de aggregatie van de verschillende bedragen voor Economisch Kapitaal betreffende marktrisico voor de verschillende types van risico's, wordt rekening gehouden met positieve effecten van diversificatie aangezien niet wordt verwacht dat alle extreme marktomstandigheden zich op hetzelfde moment zullen voordoen. De aard van Economisch Kapitaal betreffende marktrisico, de impact van extreme variaties metend met een betrouwbaarheidsinterval van 99.95%, is soms moeilijk statistisch te bewijzen op basis van de beschikbare, historische data. De cijfers voor Economisch Kapitaal gepubliceerd door ING België zijn de beste mogelijke schatting gebaseerd op de beschikbare data en de meningen van experts.

- **Operationeel risico**

Hoewel het operationele risico kan beperkt worden door middel van sterke interne controles en via een verzekeringsprogramma, hebben vele incidenten desalniettemin nog een substantiële impact op de resultatenrekening van financiële instellingen. Net zoals voor andere risicodomeinen, wordt er voor operational risk reglementair en economisch kapitaal berekend en aangehouden.

ING heeft gekozen voor de "Advanced Measurement Approach (AMA)" voor het berekenen van het reglementair en economisch operationeel risico kapitaal, AMA 2.0 model genaamd.

Het objectief van het model is om passende risicoparameters te bepalen voor een Unit of Measurement (UoM). Een risico refereert naar een set van "frequency" en "severity" distributiefuncties. Bij het modelleren van een risico wordt er een onderscheid gemaakt tussen "body risk" en "tail risk". Het raakpunt tussen de "body" en "tail" wordt "tail threshold" genoemd. De "body risk" vertegenwoordigt de "high frequency - low severity" incidenten in tegenstelling tot de "tail risk" die de "low frequency - high severity" incidenten weerspiegelt.

Door het gebrek aan voldoende interne "loss data" (ILD) is het moeilijk om de "tail severity" te modelleren. Daarom worden er andere data gebruikt die meer van toepassing zijn voor de "tail". Externe data (ELD/ORX) en scenario's (SA) zijn twee beschikbare alternatieven. In het model worden beide data sets complementair gebruikt.

Kapitaalvereisten				
In miljoenen EUR	2015		2014	
	Gereguleerd Kapitaal	Risicogewogen Activa	Gereguleerd Kapitaal	Risicogewogen Activa
	CRR/CRDIV volgens 2015 regels		CRR/CRDIV volgens 2014 regels	
Kredietrisico				
Standaardbenadering (SA) categorieën van risicoposities met uitsluiting van effectiseringsposities	94,7	1.184,1	85,3	1.066,3
Interne rentebenaderingen (IRB) waarbij eigen ramingen van het verlies bij wanbetaling en/of omrekeningsfactoren worden gebruikt				
- Centrale overheden en centrale banken	39,7	496,1	47,4	592,0
- Institutionelen	384,5	4.806,6	449,4	5.618,0
- Ondernemingen	1.743,8	21.797,5	1.700,9	21.261,0
- Residential mortgages	469,8	5.871,9	414,8	5.185,1
- Other Retail	219,6	2.745,0	293,3	3.665,9
Total portfolios subject to AIRB approach	2.857,4	35.717,1	2.905,8	36.322,5
Risico van aanpassing van kredietwaardering	162,7	2.034,3	183,0	2.287,6
Effectiseringsposities IRB	37,3	466,2	40,4	505,0
Aandelen IRB	27,7	346,8	22,5	281,3
Andere risicoposities dan kredietverplichtingen	494,9	6.185,8	367,2	4.590,0
Andere landgebonden eigenvermogensvereisten	203,0	2.538,0	162,7	2.033,8
Totaal Kredietrisico	3.877,8	48.472,3	3.766,9	47.086,4
Marktrisico				
Internal models approach - trading book	175,2	2.190,3	92,9	1.161,3
Total Marktrisico	175,2	2.190,3	92,9	1.161,3
Operationele risico's				
Geavanceerd meetingsmodel	533,8	6.672,7	484,6	6.057,5
Totaal Operationele risico's	533,8	6.672,7	484,6	6.057,5
Totale Basel III vereisten voor eigen vermogen	4.586,8	57.335,3	4.344,4	54.305,1
Basel I floor ¹	6.262,1	78.276,7	5.983,7	74.796,1

1 De floor is 80% van het gereguleerd kapitaal Basel I.

6.7 Toelichting bij de Geconsolideerde Staten

6.7.1 Toelichting bij de Geconsolideerde Balans

6.7.1.1 Activa

Toelichting 1: Geldmiddelen en tegoeden bij centrale banken

Geldmiddelen en tegoeden bij centrale banken		
In duizenden EUR	2015	2014
Zichtrekeningen bij centrale banken	623.772	602.831
Gelijkaardig geld bij centrale banken	3.643.277	1.391.686
TOTAAL	4.267.049	1.994.517

Toelichting 2: Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden

Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden		
In duizenden EUR	2015	2014
Derivaten	12.139.051	17.821.562
Aandelen	2.319.984	1.894.530
Vastrentende effecten	59.415	150.351
Leningen en vorderingen	806	6.256
TOTAAL	14.519.256	19.872.699

Toelichting 3: Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening

Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening		
In duizenden EUR	2015	2014
Aandelen	2.812	3.498
Vastrentende effecten	0	0
Leningen en vorderingen	91.729	67.891
TOTAAL	94.541	71.389

Toelichting 4: Financiële activa beschikbaar voor verkoop en aangehouden tot einde looptijd

Opsplitsing van financiële activa beschikbaar voor verkoop en aangehouden tot einde looptijd		
In duizenden EUR	2015	2014
Aandelen	78,065	53,345
Vastrentende effecten	19,689,861	19,599,510
waarvan: Vastrentende effecten beschikbaar voor verkoop	18,730,988	19,599,510
waarvan: Vastrentende effecten aangehouden tot einde looptijd	958,873	0
Totaal	19,767,926	19,652,855

Bewegingen in de financiële activa beschikbaar voor verkoop									
In duizenden EUR	Aandelen		Vastrentende effecten - BVV		Vastrentende effecten - AEL		Totaal		
	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	
Beginbalans	53.345	65.309	19.599.510	19.779.779	0	0	19.652.855	19.845.088	
Investeringsen	13.570	18.799	2.334.434	4.074.912	0	0	2.348.004	4.093.711	
Verwervingen via bedrijfscombinaties	0	0	0	0	0	0	0	0	
Overdrachten van activa/passiva	109	4.000	-969.795	389	969.795	0	109	4.389	
Winsten/verliezen uit wijziging in marktwaarde *	27.974	-12.486	-509.305	1.470.420	0	0	-481.331	1.457.934	
Aangelegde voorziening	-6.372	-628	0	0	0	0	-6.372	-628	
Verkopen en terugbetalingen	-11.968	-38.307	-1.722.013	-5.839.807	0	0	-1.733.981	-5.878.114	
Gerealiseerde winsten en verliezen	1.407	16.656	-18.612	83.710	0	0	-17.205	100.366	
Verschillen die voortvloeien uit de omrekening van valuta's	0	0	16.776	29.838	0	0	16.776	29.838	
Overige mutaties	0	2	-8	269	-10.922	0	-10.930	271	
EINDBALANS	78.065	53.345	18.730.987	19.599.510	958.873	0	19.767.925	19.652.855	

* Niet gerealiseerde winst gelinkt aan VISA

→ VISA

ING Bank en andere dochterondernemingen binnen ING Group zijn belangrijke leden van VISA Europe Ltd. en samen bezitten ze zes gewone aandelen in VISA Europe Ltd. Deze gewone aandelen worden geboekt als participaties gehouden voor verkoop en ze worden gewaardeerd aan 10 euro per aandeel. VISA Inc. en VISA Europe Ltd maakten in november 2015 openbaar dat er een definitieve overeenkomst was tot overname van VISA Europe Ltd door VISA Inc. Deze transactie is onderworpen aan wettelijke goedkeuringen en wordt verondersteld afgerond te zijn in het tweede kwartaal van 2016.

In december 2015 ontvingen de belangrijkste leden van VISA Europe een brief die hen informeerde over de berekening van hun aandeel in de overname-transactie. Voor wat ING België betreft, zijn er drie verschillende situaties: ING Luxemburg is een rechtstreeks lid van VISA Europe, Record Bank is een onrechtstreeks lid van VISA Europe via VISA Belgium, en ING België is zowel een direct lid van VISA Europe als een indirect lid via VISA Belgium. De aankondiging en de ontvangen brieven vormden de basis voor de herwaardering van de juiste waarde van de aandelen. De werkelijke waarde van de aandelen werd bepaald rekening houdend met het bedrag betaald in cash alsook met de preferente aandelen, maar eveneens met de toekomstige inkomsten en met de factoren die onzekerheid brengen in de uiteindelijke regeling van de overname-transactie. Het is weinig waarschijnlijk dat de werkelijke waarde materieel verschillend zal zijn van de waarde opgenomen in de brieven van VISA Europe, ontvangen in december 2015.

De waardering van de participaties in VISA Belgium is gebeurd op basis van de stemrechten gebruikt voor de winstverdeling. Deze aandelen worden beschouwd binnen de investeringen als participaties beschikbaar voor verkoop. De stijging van de werkelijke waarde wordt boekhoudkundig verwerkt via eigen vermogen.

Toelichting 5: Leningen en vorderingen

Leningen en vorderingen		
In duizenden EUR	2015	2014
Centrale overheden	3.633.480	4.289.648
Kredietinstellingen	12.668.755	10.338.776
Andere instellingen dan kredietinstellingen	5.476.390	5.734.475
Ondernemingen	43.752.634	41.803.712
Particulieren	39.662.908	39.008.877
TOTAAL	105.194.167	101.175.488

Toelichting 6: Ter afdekking gebruikte afgeleide producten (activa)

Ter indekking gebruikte derivaten (op het actief)		
In duizenden EUR	2015	2014
Reële waardeindekking	602.068	456.997
Renteswaps	569.008	396.679
Valutaswaps		
Caps voor hypothecaire leningen	33.060	60.318
Kasroomindekking	3.802.625	4.940.153
Renteswaps	3.802.625	4.940.153
Valutaswaps		
Overige		
TOTAAL	4.404.693	5.397.150

Toelichting 7: Materiële vaste activa

Materiële vaste activa - 2015					
In duizenden EUR	Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik	IT-materiaal	Kantoorinrichtingen	Ander materiaal (met inbegrip van auto's)	TOTAAL
Beginbalans	740.113	62.595	25.575	83.901	912.184
Aankoop	29.896	27.715	5.996	10.535	74.143
Verkoop	-11.823	-387	69	-3.725	-15.866
Verwervingen via bedrijfscombinaties					0
Herwaarderingsreserve	-694				-694
In eigen vermogen uitgedrukte of teruggenomen waardevermind.					0
Afschrijvingen	-28.822	-28.152	-9.165	-12.768	-78.907
In de winst- en verliesrekening uitgedrukte waardeverminderingen	-197				-197
In de winst- en verliesrekening teruggeboekte waardeverminderingen	3.669				3.669
Koersverschillen vreemde valuta	88	-191	-63	25	-141
Overdrachten van en naar vastgoedbeleggingen	19				19
Overige mutaties	6.522	217	-26	-20	6.693
EINDBALANS	738.772	61.797	22.387	77.948	900.903
Cumulatieve afschrijvingen	-685.855	-255.855	-142.527	-126.739	-1.210.976

Herwaarderingsreserve - 2015		
In duizenden EUR	2015	2014
Beginbalans	142.064	159.419
Jaarlijkse herwaardering	3.622	-17.355
EINDBALANS	145.686	142.064

Materiële vaste activa per economische levensduur - 2015	
In jaren	2015
Onroerend goed in eigen gebruik	33
Hardware	5
Meubilair	10
Overig materiaal	7
Wagens	4

Financiële leasing - 2015				
	< 1 jaar	> 1 jaar tot 5 jaar	> 5 jaar	TOTAAL
Toekomstige minimale leasebetalingen	793			793
Huidige nettowaarde van de totale toekomstige minimale leasebetalingen	768			768

Netto boekwaarde	881
-------------------------	------------

ING België heeft uitrusting en installaties op de balans staan; verworven via financiële leasecontracten. Deze leaseovereenkomsten bevat geen aankoopoptie. Er is wel een wisseloptie. ING België mag vragen om de verhuurde uitrusting in te ruilen, voor een bepaald bedrag en op een bepaalde datum. ING België heeft geen sublease-contracten voor de gehuurde activa.

Toelichting 8: Vastgoedbeleggingen

Vastgoedbeleggingen - 2015		
In duizenden EUR	2015	2014
Beginbalans	47.689	12.259
Investerings	37	1.800
Verwervingen via bedrijfscombinaties		
Uitgaven na eerste waardering		-5.008
Verkopen	-38	-1.302
Afschrijvingen		
Nettowinsten of -verliezen als gevolg van aanpassingen van de reële waarde	87	2.580
Verandering van (naar) vastgoedbeleggingen	36	37.360
Verschillen die voortvloeien uit de omrekening van valuta's		
Overige mutaties		
EINDBALANS	47.812	47.689

Een deel van het Marnix gebouw (verhuurd aan een derde partij) werd getransfereerd naar vastgoedbeleggingen.

Toelichting 9: Goodwill en andere immateriële vaste activa

Goodwill en andere Immateriële Vaste Activa - 2015					
In duizenden EUR	Goodwill	Intern ontwikkelde software	Verworven software	Overige immateriële vaste activa	TOTAAL
Beginbalans	2.558	112.760	21.397	0	136.715
Nieuw intern ontwikkelde software		35.392			35.392
Afzonderlijke aankopen			12.528		12.528
Aanpassingen die voortvloeien uit bedrijfscombinaties					0
Buitengebruikstelling & verkoop			15		15
Aanpassingen die voortvloeien uit latere opname van uitgestelde belastingvord					0
Afschrijvingen		-27.083	-8.871		-35.954
In de winst- en verliesrekening uitgedrukte waardeverminderingen		-9.692			-9.692
In de winst- en verliesrekening teruggeboekte waardeverminderingen					0
Verschillen die voortvloeien uit de omrekening van valuta's					0
Overige mutaties		10.133	4		10.137
EINDBALANS	2.558	121.511	25.073	0	149.142
Cumulatieve afschrijvingen		-159.602	-56.240		-215.842
Cumulatieve waardeverminderingen	-41.666	-20.163			-61.829
Boekwaarde	44.224	301.276	81.313		426.813

Toelichting 10: Uitgestelde belastingvorderingen

Uitgestelde belastingvorderingen		
In duizenden EUR	2015	2014
Beleggingen	-150	-389
Actieve en passieve verplichtingen gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeverandering in de winst- en verliesrekening	7.706	17.427
Waardeverminderingen		
Overige voorzieningen	6.808	36.838
Niet gebruikte overgedragen fiscale verliezen	584	584
Kasstroomdekking		
Materiële vaste activa	0	1.493
Overige	1.634	74.608
TOTAAL	16.583	130.560

Zie ook Toelichting 18: uitgestelde belastingsschulden

Grote veranderingen zijn te verklaren door het feit dat de cijfers gepresenteerd worden op netto basis in lijn met de rapportering naar de Groep. Gebaseerd op de ING accounting principes, wordt de netto basis van uitgestelde belastingactiva en -passiva getoond.

Uitgestelde belastingvorderingen (schulden) - 2015						
In duizenden EUR	Openingsaldo 31/12/2014	Wisselkoersverschillen	Uitgestelde belastingen winst en verlies	Uitgestelde belasting eigen vermogen	Compensatie uitgestelde belastingen	Eindsaldo 31/12/2015
Bruto uitgestelde belastingvorderingen	130.560		-71.366	-6.567	-36.044	16.583
Afgeschreven uitgestelde belastingvorderingen						0
Uitgestelde belastingverplichtingen	-346.301	-261	40.063	28.761	36.044	-241.693
Netto uitgestelde belastingvorderingen (schulden)	-215.740	-261	-31.303	22.194	0	-225.109

Inkomstenbelastingen - opsplitsing van uitgesteld fiscaal verlies/niet gebruikt fiscaal krediet - 2015					
In duizenden EUR	TOTAAL	Tot 5 jaar	Vanaf 5 jaar tot 10 jaar	Vanaf 10 jaar tot 20 jaar	Niet afgelopen
Totaal niet gebruikte overgedragen fiscale verliezen	60.069	28.842		31.227	
Waarvan: niet gebruikte overgedragen fiscale verliezen					
<i>waarop geen uitgestelde belastingvorderingen worden erkend</i>	60.069	28.842		31.227	
<i>waarop uitgestelde belastingvorderingen worden erkend</i>					
Belastingvoet	33,99%				
Uitgestelde belastingvordering op niet gebruikte overgedragen fiscale verliezen	0				

Inkomstenbelasting betreffende niet-gerealiseerde resultaten - 2015			
In duizenden EUR	Belastingvorderingen	Belastingsschulden	TOTAAL
Reserve uit wisselkoerswijzigingen			0
Indekkingreserve van netto-investeringen in buitenlandse entiteiten			0
Reserve uit de herwaardering van materiële vaste activa	3.848	-65.518	-61.669
Reserve uit de herwaardering van de voor verkoop beschikbare financiële activa	14.231	-209.637	-195.406
Kasstroomdekkingreserve	0	-20.425	-20.425
Aandeel in de winst of verlies van geassocieerde deelnemingen en joint ventures die administratief worden verwerkt volgens de "equity"-methode			0
Actuariële winst/verlies op pensioen defined plans	67.782	0	67.782
TOTAAL	85.861	-295.580	-209.719

Toelichting 11: Ondernemingen met deelnemingsverhouding, joint ventures en dochterondernemingen

Niet geconsolideerde ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat - 2015							
In duizenden EUR				Financiële Staten van de entiteit op rapportage datum ⁽¹⁾			
Naam van de entiteit	Zetel	Activiteit	Ondernemingsnummer	Percentage eigendomsbelangen	Activa	Passiva	Netto resultaat
A.E.D. RENT	Willebroek	Audiovisie	BE 0451.899.343	29,6%	45.969	27.244	1.361
Ark Angels Activator Fund	Hasselt	Private equity fund	BE 0843.728.962	53,5%	2.218	7	-655
Ark Angels Activator Fund Beheer	Hasselt	Private equity fund	BE 0843.353.929	33,1%	342	6	86
AXISQL	Willebroek	Holding	BE 0848.687.939	41,7%	14.057	4.398	442
Belgian Mobile Wallet	Brussel	Financieel	BE 0541.659.084	20,0%	9.552	2.137	-10.781
BIENCA Biotechnological Enzymatic Catalyse	Seneffe	Biotechnologie	BE 0446.755.472	20,1%	607	534	-145
(Brand & Licence Company) Bancontact/Mistercas	Brussel	Financieel	BE 0884.499.250	20,0%	9.501	3.866	464
Euresys (Walltech)	Angleur	Industrie	BE 0437.408.137		Geliquideerd		
Europay Belgium	Brussel	Financieel	BE 0434.197.536	18,6%	2.510	1.568	75
GDW Holding	Waregem	Holding	BE 0824.392.409	36,1%	21.443	12.693	-14.717
Innotec International	Houthulst	Handel	BE 0462.030.992	37,1%	41	7	41
M Brussels Village	Brussel	Diensten	BE 0473.370.886	24,6%	348	212	-1
SAS Marnix Invest	Parijs	Onderzoek	FR 490.246.246.0002		Geliquideerd		
SAS SODIR-Deux	Paris	Holding	FR 523.128.759.0001		Verkocht		
Sherpa Invest	Brussel	Holding	BE 0878.752.692	20,0%	1.423	748	-79
Sherpa Invest II	Brussel	Holding	BE 0878.752.692	25,0%	2.700	29	-94
Unibioscreen SA	Brussel	Biologie	BE 0466.013.437	24,5%	209	361	43
Vesalius Biocapital Partners SARL	Luxemburg	Financieel	-	20,0%	3.183	2.582	146
Vesalius Biocapital II Partners SARL	Luxemburg	Financieel	-	20,0%	3.886	3.568	73
Vesalius Biocapital I SA SICAR	Luxemburg	Investerings	-	20,0%	49.172	73	13.270

⁽¹⁾ Activa verschillend van passiva, gezien in deze laatste het eigen vermogen niet is opgenomen

Niet geconsolideerde dochterondernemingen - 2015							
In duizenden EUR				Financiële Staten van de entiteit op rapportage datum ⁽¹⁾			
Naam van de entiteit	Zetel	Activiteit	Ondernemingsnummer	Percentage eigendomsbelangen	Activa	Passiva	Netto resultaat
Immomanda	Brussel	Financieel	BE 0417.331.315	100,0%	1.002	842	365
Aigle Aviation	Luxemburg	Financieel	-	75,0%	48.373	45.673	-1
ING Activator	Brussel	Private equity fund	BE 0878.533.255	50,0%	2.816	344	63
ISIM (ING Solutions Investment Management)	Luxemburg	Holding	-	100,0%	1.120	765	74
QUSTOMER	Brussel	Holding	BE 0846.759.718	100,0%	99	64	8

⁽¹⁾ Activa verschillend van passiva, gezien in deze laatste het eigen vermogen niet is opgenomen

Niet geconsolideerde joint ventures - 2015							
In duizenden EUR				Financiële Staten van de entiteit op rapportage datum ⁽¹⁾			
Naam van de entiteit	Zetel	Activiteit	Ondernemingsnummer	Percentage eigendomsbelangen	Activa	Passiva	Netto resultaat

⁽¹⁾ Activa verschillend van passiva, gezien in deze laatste het eigen vermogen niet is opgenomen

Bewegingen in de niet geconsolideerde deelnemingen		
In duizenden EUR	2015	2014
Beginbalans	76.484	80.502
Investerings	6.241	4.114
Wijzigingen in de samenstelling van de groep		
Overdrachten	-342	-3.926
Winst en verlies als gevolg van herwaarderingen	16.165	6.211
Waardeverminderingen	-192	-307
Verkoopprijs	-29.261	-19.088
Gerealiseerde meer- en minderwaarden	17.417	9.065
Wisselverschillen	257	263
Overige mutaties	-8.558	-350
EINDBALANS	78.211	76.484

Toelichting 12: Overige activa

Overige activa		
In duizenden EUR	2015	2014
Personeelsverloning	76	202
Activa uit hoofde van beheersdiensten voor het servicing-recht		
Vooruitbetaalde kosten	102.206	46.169
Te ontvangen baten (andere dan rentebaten uit financiële activa)	68.842	65.640
Edele metalen, goederen en grondstoffen		
Andere voorschotten	1.157.257	860.867
Overige	858.347	1.007.680
TOTAAL	2.186.729	1.980.558

6.7.1.2 Passiva

Toelichting 13: Financiële verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden

Financiële verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden		
In duizenden EUR	2015	2014
Derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden	13.137.111	18.241.613
Korte posities in vastrentende instrumenten	83.598	75.912
Korte posities in eigenvermogensinstrumenten	136	
TOTAAL	13.220.845	18.317.525

Toelichting 14: Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van de waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening

Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening				
In duizenden EUR	Boekwaarde		Verschil tussen de boekwaarde en het te betalen bedrag op vervaldag	
	2015	2014	2015	2014
Termijnrekeningen				
Kasbons (ook in gedematerialiseerde vorm)		2.849		
Niet-converteerbare obligaties	2.371.524	3.028.320	-117.603	254.532
Waarvan: Covered bonds	101.770	51.818	-97	1.818
Achtergestelde schulden		12.350		2.015
Interesten				
TOTAAL	2.371.524	3.043.519	-117.700	258.364

Toelichting 15: Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen afgeschreven kostprijs

Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen afgeschreven kostprijs - 2015							
In duizenden EUR	Centrale banken	Centrale overheden	Krediet-instellingen	Andere instellingen dan krediet-instellingen	Ondernemingen	Particulieren	Totaal
Zichtrekeningen		1.155.842	2.942.086	9.133.756	18.515.297	14.082.279	45.829.260
Termijnrekeningen		807.153	6.180.604	1.914.946	5.053.949	2.367.907	16.324.559
Onmiddellijk opvraagbare deposito's		173.696	590	898.414	4.324.441	38.363.003	43.760.145
Kasbonnen					3.269.481	5.232.046	8.501.527
Waarvan: Covered bonds*					2.672.236		2.672.236
Achtergestelde schulden			1.424.494				1.424.494
Overige schulden			3.798				3.798
TOTAAL	0	2.136.691	10.551.572	11.947.116	31.163.168	60.045.235	115.843.782

Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen afgeschreven kostprijs - 2014							
In duizenden EUR	Centrale banken	Centrale overheden	Krediet-instellingen	Andere instellingen dan krediet-instellingen	Ondernemingen	Particulieren	Totaal
Zichtrekeningen		674.921	3.812.704	7.154.682	16.919.149	14.040.424	42.601.881
Termijnrekeningen		639.175	2.183.217	2.973.287	4.547.402	2.324.149	12.667.230
Onmiddellijk opvraagbare deposito's		265.252	2.019.803	628.756	4.200.792	38.960.389	46.074.992
Kasbonnen					1.973.972	5.427.538	7.401.510
Waarvan: Covered bonds*					-1.225.114		-1.225.114
Achtergestelde schulden			116.292				116.292
Overige schulden			322				322
TOTAAL	0	1.579.348	8.132.338	10.756.725	27.641.315	60.752.501	108.862.227

* **Covered bonds:** de bovenstaande titel is voorzien van een fair value hedge correctie voor -22.859.880 EUR in verband met gedekte obligaties.

Toelichting 16: Ter indekking gebruikte afgeleide producten (passiva)

Ter indekking gebruikte derivaten (op het passief)		
In duizenden EUR	2015	2014
Reële waardeindekking	2.042.598	2.116.352
Renteswaps (IRS)	2.040.311	2.029.578
Valutaswaps (IRCS)		
Caps voor hypothecaire leningen	2.287	86.774
Kasstroomindekking	3.935.529	4.869.850
Renteswaps (IRS)	3.935.529	4.869.850
Valutaswaps (IRCS)		
Overige		
TOTAAL	5.978.127	6.986.202

Toelichting 17: Voorzieningen

Voorzieningen - 2015						
In duizenden EUR	Ontslagvergoedingen en overige herstructureringsvoorzieningen	Hangende juridische geschillen	Pensioenen en andere te betalen voordelen en na pensionering	Andere lange termijn employee benefits	Overige voorzieningen	TOTAAL
Openingbalans	60.022	68.921	196.639	13.288	18.287	357.157
Toevoegingen	45.034	3.237	28.876	-280	2.571	79.438
Gebruikte bedragen	-32.604	-35			-2.828	-35.467
Niet gebruikte bedragen tijdens periode teruggeboekt	-1.694	-7.166	-18.205		-7.933	-34.998
Toevoeging door middel van bedrijfscombinaties						0
Toename van het gediscoteerde bedrag (verstrijken van tijd) en gevolg van een wijziging in de discontovoet			-61.019	26	0	-60.994
Valutakoersverschillen						0
Overige bewegingen	-1.027		-17.647	-842	1.092	-18.424
EINDBALANS	69.730	64.958	128.644	12.192	11.188	286.712

Voorzieningen - 2014						
In duizenden EUR	Ontslagvergoedingen en overige herstructureringsvoorzieningen	Hangende juridische geschillen	Pensioenen en andere te betalen voordelen en na pensionering	Andere lange termijn employee benefits	Overige voorzieningen	TOTAAL
Openingbalans	67.591	70.302	127.428	14.104	121.362	400.787
Toevoegingen	17.921	10.564	40.435	1.414	6.327	76.662
Gebruikte bedragen	-6.540	-297	0	-65	-188	-7.089
Niet gebruikte bedragen tijdens periode teruggeboekt	-8.558	-11.593	-19.534	-259	-108.485	-148.429
Toevoeging door middel van bedrijfscombinaties	0	0	0	0	0	0
Toename van het gediscoteerde bedrag (verstrijken van tijd) en gevolg van een wijziging in de discontovoet	0	0	71.903	600	0	72.502
Valutakoersverschillen	0	0	0	0	0	0
Overige bewegingen	-10.393	-56	-23.593	-2.505	-729	-37.276
EINDBALANS	60.022	68.921	196.639	13.288	18.287	357.157

De impact op de belastingen is opgenomen in 'overige voorzieningen'

Informatie over pensioenverplichtingen en overige te betalen voordelen na pensionering

ING België heeft toegezegde-bijdragen pensioenregelingen in de meeste landen waar hij actief is. Deze plannen worden allemaal geheel of gedeeltelijk gefinancierd door ING. Deze plannen hebben doorgaans betrekking op alle personeelsleden en voorzien hen met voordelen, in het bijzonder bij pensionering. Jaarlijks worden bijdragen betaald aan de fondsen met een bijdragevoet die voldoende is om de schulden van het plan te financieren in overeenstemming met lokale vereisten. De plannen voldoen in alle landen met de lokale vereisten omtrent investerings- en financieringsniveaus. Voor het boekjaar 2016 is het geschatte bedrag aan bijdragen dat ING België zal storten voor toegezegde pensioenfondsen gelijk aan 13,8 miljoen euro.

De bank biedt bepaalde personeelsleden nog andere voordelen na uitdiensttreding en na pensionering. Deze zijn voornamelijk gezondheidszorgvoordelen na pensionering en regelingen voor vervroegde uittreding van medewerkers en voormalige medewerkers op basis van vaste toezeggingen.

Bepaalde bedrijven van de groep financieren toegezegde bijdragen pensioenregelingen. De activa van alle toegezegde bijdragen regelingen van ING Belgium worden belegd in onafhankelijk beheerde fondsen. De bijdragen worden doorgaans vastgesteld als een percentage van het loon. Op 31/12/2015 alle toegezegde bijdragen regelingen zijn voldoende gefinancierd ten opzichte van de minimale gewaarborgde rente, opgelegd door de Belgische wet.

Bovendien is er een nieuw toegezegde bijdragen pensioenregelingen voor alle nieuwe werknemers van ING België op 01/2007, dit plan heeft een overfinanciering ter waarde van EUR 6,1 miljoen (5% van de bedrag op de individuele rekening), wat door ING België gefinancierd is als minimale gegarandeerde reserve.

Evolutie van het pensioenfonds toegezegd pensioen		
In duizenden EUR	2015	2014
Verplichtingen uit hoofde van het "te bereiken doel"	746.380	827.651
Reële waarde van het pensioenfonds	-617.813	-631.214
Surplus (tekort) van het fonds	128.567	196.437
Winst/verlies niet gerealiseerd		
Pensioen activa	76	-20
Te betalen pensioen niet inbegrepen in het pensioenfonds		-194
Totaal provisie voor pensioen en overige verplichtingen na pensionering voordeel	128.644	196.651

Evolutie van de verplichtingen uit hoofde van toegezegd-pensioenregelingen		
In duizenden EUR	2015	2014
Beginbalans	-827.651	-742.456
Aan het dienstjaar toegerekende pensioenfondsen	-18.394	-18.714
Rentekosten	-10.920	-21.689
Actuariële winsten (verliezen) die voortvloeien uit veranderingen in demografische veronderstellingen	8.874	-1.459
Actuariële winsten (verliezen) die voortvloeien uit veranderingen in financiële veronderstellingen	43.600	-107.184
Werkgeversbijdrage		
Werknemersbijdrage	-1.579	-1.048
Uitkeringen	55.375	63.641
Opgenomen kosten mbt verstreken dienstjaren	10.348	2.241
Wijziging in de samenstelling van de groep		
Effect van inperking of afwikkeling		
Koersverschillen vreemde valuta	-6.032	-983
EINDBALANS	-746.380	-827.651

Evolutie van de reële waarde van het pensioenfonds		
In duizenden EUR	2015	2014
Beginbalans	631.214	615.229
Verwachte rendement op activa	7.728	17.294
Actuariële winsten en verliezen	8.545	36.769
Werkgeversbijdrage	19.736	36.769
Werknemersbijdrage	1.453	1.616
Uitkeringen	-55.375	-63.068
Wijzigingen in de samenstelling van de groep		
Effect van inperkingen of afwikkelingen		
Koersverschillen vreemde valuta	4.511	110
EINDBALANS	617.813	631.214

Belangrijkste actuariële veronderstellingen		
In percentage op 31 december	2015	2014
Discontovoet	1,8%	1,3%
Inflatie	2,0%	2,0%
Verwachte indexering van de lonen	salarisschalen leeftijd	1,1%

Sensitiviteitsanalyse: impact wijzigingen in significante actuariële veronderstellingen op pensioenfonds toegezegd pensioen - 2015		
In duizenden EUR	Financiële impact van stijging	Financiële impact van daling
Discontovoet - stijging/daling van 1%	-82.899	100.825
Sterftecijfer - stijging/daling van 1 jaar	10.503	-10.303
Verwachte indexering van de lonen - stijging/daling van 0,25%	21.071	-19.284
Inflatie - stijging/daling van 0,25%	8.344	-8.040

Sensitiviteitsanalyse: impact wijzigingen in significante actuariële veronderstellingen op pensioenfonds toegezegd pensioen - 2014		
In duizenden EUR	Financiële impact van stijging	Financiële impact van daling
Discontovoet - stijging/daling van 1%	-76.784	91.053
Sterftecijfer - stijging/daling van 1 jaar	11.920	-11.957
Verwachte indexering van de lonen - stijging/daling van 0,25%	22.628	-20.716
Inflatie - stijging/daling van 0,25%	8.069	-7.830

Beleggingsstrategie voor de pensioenplannen

De belangrijkste financiële doelstelling van het ING Employee Benefit Plan (het plan) is de pensioenvoordelen van de deelnemers veilig te stellen. Als dusdanig is de belangrijkste doelstelling van het financiële beheer van het plan de stabiliteit te bevorderen en, voor zover dit past, de financieringssituatie te optimaliseren (d.w.z. de verhouding van de marktwaarde van de activa tot de passiva). De beleggingsstrategie voor de beleggingsportefeuille van het plan (het fonds) tracht hoofdzakelijk een evenwicht te bereiken tussen de verplichting om winst te maken en de noodzaak om het risico te beheersen. Deze strategie is de verantwoordelijkheid van elke onafhankelijke legale entiteit bemachtigd met het beheer van de verschillende plannen.

De beleggingsmix wordt erkend als het hoofdmechanisme waarmee men de belonings- en risicostructuur van het fonds kan beïnvloeden ten einde de financieringsdoelen van het plan na te komen. Onder de geïdentificeerde beleggingscategorieën worden de beoogde spreidingen bepaald die men wenst en binnen elke beleggingscategorie wordt zorgvuldig nagedacht over een evenwichtige verdeling van de portefeuille over de verschillende sectoren, landen of regio's, de rentegevoeligheid, de afhankelijkheid van economische groei, de valuta's en andere factoren die van invloed zijn op het beleggingsrendement.

De activa worden beheerd door professionele beleggingsmaatschappijen. Zij zijn gebonden door precieze mandaten en worden gewaardeerd aan de hand van specifieke benchmarks. Onder de managers wordt onder meer aandacht besteed aan een evenwichtige verdeling tussen een concentratie van effecten, de beleggingsstijl en het vertrouwen op bepaalde actieve beleggingsstrategieën. De beleggingsmix van het fonds wordt op regelmatige basis herzien en is de verantwoordelijkheid van de entiteiten belast met het beheer van hun fonds.

Fondsbeleggingen naar type		
In duizenden EUR	2015	2014
Aandelen	218.889	220.193
Vastrentende effecten	297.143	306.595
Vastgoed	29.305	30.759
Overige	72.475	73.667
TOTAAL	617.813	631.214

De rubriek overige vertegenwoordigt bedragen die niet geïnvesteerd werden in aandelen, vastrentende effecten of vastgoed. Het gaat hier voornamelijk over cash en verzekeringen.

De beleggingsportefeuille van ING België bevat geen gebouwen voor gebruik van ING, noch eigen vastrentende effecten, noch eigen aandelen, met uitzondering van een beperkt aantal eigen aandelen aangehouden door een indexfonds of door een actief beheerd fonds. Het reële rendement van het belangrijkste toegezegd pensioenplan in 2015 was 2,87% netto. Het rendement op het belangrijkste toegezegde bijdragenplan in 2015 was 2,49% netto.

Bepaling van het verwachte rendement op de activa van het fonds

Vanaf 01/01/2013 wordt, volgens de herziene IAS 19 standaard, het verwachte rendement op activa gelijk gesteld aan de disconteringsvoet, namelijk de rentevoet van een AA gewaardeerde obligatie met een looptijd van 10 jaar. Toch is de toekomstige opbrengst op de activa één van de belangrijkste elementen in de risicowaardering. Gezien de strategische allocatie van de beleggingsportefeuille van de belangrijkste plannen, en gebruik makend van voorzichtige veranderingen per type activa, wordt het toekomstige rendement van de activa als volgt ingeschat:

- 3,7% voor de voornaamste toegezegd-pensioenregeling in België (gesloten plan);
- 4,2% voor de voornaamste toegezegde bijdragenregeling in België.

Overige risico's

De voornaamste overige risico's van de bestaande plannen zijn gelinkt aan de discontovoet, inflatie, loonstijging en het sterftcijfer. De sensitiviteit van deze factoren voor de voornaamste toegezegd-pensioenregeling in België (scope ING België nv) wordt hierna weergegeven:

- **Evolutie discontovoet:**

Een stijging van de discontovoet met 1% zou als gevolg een afname van de passiva met ongeveer 10% (EUR 65,9 miljoen) veroorzaken. Een daling van de discontovoet met 1% zou een stijging van ongeveer 11% (EUR 78,2 miljoen) in de passiva veroorzaken.

- **Inflatie:**

Een stijging van de inflatie met 0.25% zou een stijging van ongeveer 1% van de passiva met zich meebrengen (EUR 7,6 miljoen) terwijl een daling van de inflatie met 0.25% een daling van de passiva met ongeveer 1% (EUR 7,4 miljoen) zou veroorzaken.

- **Loonstijging:**

Een toename van de loonstijging (zonder inflatie) met 0.25% zou een stijging van ongeveer 3% van de passiva (EUR 17,8 miljoen) betekenen. Een afname van de loonstijging met 0.25% zou een daling van de passiva met ongeveer 2% betekenen (EUR 16,2 miljoen).

- **Sterftecijfer:**

Veronderstellend dat de huidige en toekomstige begunstigden één jaar ouder zouden zijn, dan zou dit resulteren in een daling van de passiva met ongeveer 2% (EUR 10,2 miljoen). Veronderstellend dat ze één jaar jonger zouden zijn, dan zou dit resulteren in een stijging van de passiva met 2% (EUR 10,4 miljoen).

Dit resultaat vloeit vooral voort uit de gepensioneerde populatie waarvoor de passiva dalen met de leeftijd

Gebaseerd op deze resultaten, kan er besloten worden dat de discontovoet de hoogste volatiliteit veroorzaakt. Loonstijging en inflatie zijn ook volatiele factoren, maar van een lagere orde. Aangezien de populatie van de gepensioneerden beperkt en dalende is, is er een beperkt risico gelinkt aan de verandering van het sterftecijfer en zal dit risico verder afnemen.

Toelichting 18: Uitgestelde belastingschulden

Uitgestelde belastingschulden		
In duizenden EUR	2015	2014
Beleggingen	193.840	216.990
Actieve/passieve verplichtingen gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking in de resultatenrekening	-33.328	-46.130
Waardeverminderingen	-111	-243
Overige voorzieningen	24.475	24.303
Leningen en vorderingen op klanten	50.697	99.319
Materiële vaste activa	89.671	85.104
Cash flow hedges	-84.347	-79.679
Overige	796	46.638
TOTAAL	241.693	346.301

Zie ook Toelichting 10: uitgestelde belastingvorderingen

Grote veranderingen zijn te verklaren door het feit dat de cijfers gepresenteerd worden op netto basis in lijn met de rapportering naar de Groep.

Toelichting 19: Overige passiva

Overige passiva		
In duizenden EUR	2015	2014
Sociale lasten	241.275	263.058
Te betalen geleverde goederen en diensten	68.383	81.365
Toe te rekenen kosten	312.736	293.414
Over te dragen opbrengsten	103.652	114.083
Andere verplichtingen	1.497.352	882.238
Overige	255.270	486.656
TOTAAL	2.478.668	2.120.814

De rubriek 'Andere verplichtingen' omvat voornamelijk onmiddellijk betaalbare schulden.

De rubriek 'Overige' omvat voornamelijk wachtrekeningen.

Toelichting 20: Direct opvraagbaar aandelenkapitaal

De aandelen van leden in coöperatieve entiteiten (RECORD) hebben een aantal kenmerken van eigen vermogen. Zij geven de houder ook het recht om terugbetaling in contant geld te vragen, hoewel dat recht aan enkele beperkingen onderworpen kan zijn. Volgens IFRIC 2 zijn aandelen waarvan de houder het recht heeft om terugbetaling te vragen normale passiva.

Toelichting 21: Eigen vermogen toerekenbaar aan houders van eigen vermogensinstrumenten van de onderneming

Eigen vermogen toerekenbaar aan houders van eigen vermogensinstrumenten van de onderneming		
In duizenden EUR	2015	2014
Geplaatst aandelenkapitaal	2.350.000	2.350.000
Agio	451.511	451.511
Herwaarderingsreserves	300.546	321.593
Waarvan:		
- reserve uit de herwaardering van materiële vaste activa	145.686	142.064
- indekkingreserve van netto investeringen in buitenlandse entiteiten (effectief deel)	-213.282	-105.537
- reserve uit de omrekening van valuta's	212.826	106.552
- kasstroomindeckingsreserve (effectief deel)	-160.088	-137.412
- reserve uit herwaardering van de reële waarde van voor verkoop beschikbare financiële activa	451.346	490.306
- actuariële winsten/verliezen	-135.941	-174.380
Reserves met inbegrip van ingehouden winsten	5.719.350	5.790.098
Baten uit het lopende jaar	950.266	1.064.072
TOTAAL	9.771.674	9.977.275

Het geplaatst kapitaal is vertegenwoordigd door 55.414.550 aandelen zonder aanduiding van nominale waarde. Alle aandelen zijn volstort.

De reserves, met inbegrip van de ingehouden winsten, bestaan vooral uit de reserves beschikbaar voor verdeling, overgedragen resultaat, consolidatiereserves en wettelijke reserves.

Volgend op de initiële erkenning, worden de materiële vaste activa geherwaardeerd tegen de reële waarde. De herwaarderingsmeerwaarde worden erkend in eigen vermogen, via de reserve uit de herwaardering van materiële vaste activa. Herwaarderingsminderwaarden worden ten laste van deze reserve geboekt, voor zover deze reserve positief is.

Winsten en verliezen die voortkomen uit de herwaardering van een financieel instrument aangeduid als indekking worden opgenomen in de indekkingsreserve.

Indien een dochteronderneming een buitenlandse activiteiten uitoefent, worden wisselkoersverschillen erkend via de reserve uit de omrekening van valuta's.

Niet gerealiseerde winsten en verliezen op investeringen geklasseerd als voor verkoop beschikbare financiële activa worden ook opgenomen in eigen vermogen via de herwaarderingsreserves. Deze winsten en verliezen worden overgeboekt in de winst- en verliesrekening bij verkoop of wanneer de activa een waardevermindering ondergaan.

Geplaatst kapitaal		
In duizenden EUR	Gewone aandelen	
	Aantal	Bedrag
Geplaatst kapitaal	55.414.550	2.350.000
2015		
Toegestaan kapitaal	-	-
Geplaatst kapitaal	55.414.550	2.350.000
2014		
Toegestaan kapitaal	-	-

6.7.2 Toelichting bij de winst- en verliesrekening

Toelichting 22: Netto rentebaten

Netto rentebaten		
In duizenden EUR	2015	2014
Totaal rentebaten	6.608.207	7.202.522
Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden	1.850.439	2.461.211
Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	2.052	15.949
Financiële activa beschikbaar voor verkoop	447.472	522.509
Leningen en vorderingen	2.815.833	3.001.660
Aangehouden tot einde looptijd	18.970	
Ter indekking gebruikte derivaten	1.460.815	1.201.192
Overige activa	12.627	
Totaal rentelasten	3.963.458	4.450.024
Financiële verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden	1.867.114	2.322.412
Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	6.681	23.426
Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen afgeschreven kostprijs	572.997	852.576
Ter indekking gebruikte derivaten	1.515.074	1.248.344
Overige passiva	1.592	3.265
Netto rentebaten	2.644.749	2.752.498

Toelichting 23: Netto baten uit provisies en vergoedingen

Netto baten uit provisies en vergoedingen		
In duizenden EUR	2015	2014
Ontvangen provisies en vergoedingen	842.715	861.094
Effecten	165.727	169.791
Vermogensbeheer	31.584	121.920
Kredietverbintenissen	51.086	89.599
Bewaring	22.309	23.063
Betalingsdiensten	155.614	154.730
Overige commissies	416.395	301.991
Betaalde provisies en vergoedingen	282.817	285.475
Effecten	17.731	29.615
Vermogensbeheer	0	0
Provisies betaald aan tussenpersonen	0	0
Bewaring	2.120	2.341
Clearing en afwikkeling	57	89
Overige	262.908	253.430
Netto baten uit provisies en vergoedingen	559.898	575.619

De “Overige ontvangen commissies” bevatten vooral commissies uit verzekeringen (leven en niet-leven) en commissies ontvangen voor het niet opgenomen deel van toegekende kredietlijnen. De “Overige betaalde commissies” hebben voornamelijk betrekking op het betalingsverkeer en kredietbrieven

Toelichting 24: Gerealiseerde winsten/verliezen op financiële activa/passiva die niet tegen reële waarde worden gewaardeerd in de winst/verliesrekening

Gerealiseerde winsten/verliezen op financiële activa/passiva die niet tegen reële waarde worden gewaardeerd in resultatenrekening		
In duizenden EUR	2015	2014
Gerealiseerde winsten	21.057	142.868
Voor verkoop beschikbare activa	21.057	129.889
Leningen en vorderingen		12.979
Financiële verplichtingen		
Overige		
Gerealiseerde verliezen	-24.082	0
Voor verkoop beschikbare activa		
Leningen en vorderingen	-24.082	
Financiële verplichtingen		
Overige		
Nettowinsten (verliezen)	-3.025	142.868

Toelichting 25: Nettowinsten of verliezen op financiële activa en verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden

Nettowinsten of verliezen op financiële activa en verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden *		
In duizenden EUR	2015	2014
Aandelen en daarmee samenhangende derivaten	61.223	-158.355
Rente instrumenten en daarmee samenhangende derivaten (met uitzondering van rentestromen)	-91.421	-49.581
Valutahandel (met uitzondering van rentestromen)	91.914	162.009
Grondstoffen en daarmee samenhangende derivaten (met uitzondering van rentestromen)	223	-2.830
Credit derivaten	0	-462
Overige	137	96.246
Nettowinsten (verliezen)	62.076	47.027

* Exclusief rentestromen

Toelichting 26: Nettowinsten/verliezen op financiële activa/passiva gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst/verliesrekening

Nettowinsten en verliezen op financiële activa/passiva gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking in de winst- en verliesrekening *		
In duizenden EUR	2015	2014
Nettowinsten	74.370	30.857
Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking in de winst- en verliesrekening	0	445
Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking in de winst- en verliesrekening	74.370	30.412
Nettoverliezen	-12.276	-99.917
Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking in de winst- en verliesrekening	-1.013	-1.167
Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking in de winst- en verliesrekening	-11.263	-98.750
Nettowinsten (verliezen)	62.094	-69.060

* Exclusief rentestromen

Toelichting 27: Aanpassingen van de reële waarde bij de administratieve verwerking van afdekkingstransacties

Aanpassingen van de reële waarde bij de administratieve verwerking van indekkingstransacties				
In duizenden EUR	2015		2014	
	Winsten	Verliezen	Winsten	Verliezen
Reële waarde-indekking	218.081	-176.991	804.268	778.814
Wijzigingen in de reële waarde van de ingedekte positie		-176.991	939.123	1.573
Wijziging in de reële waarde van indekkingderivaten	218.081		-134.856	777.241
Kasstrooindekking	-0	0	-20	0
Wijzigingen in de reële waarde van het indekkinginstrument (niet effectief deel)	-0		-20	
Indekking van een netto investering in een buitenlandse entiteit	0	0	0	0
Wijzigingen in de reële waarde van het indekkinginstrument (niet effectief deel)				
TOTAAL	218.081	-176.991	804.248	778.814

Overdracht van kasstrooindekkingsreserve naar winst en verlies		
In duizenden EUR	2015	2014
Tot 1 jaar	160.669	198.568
Tussen 1 en 5 jaar	61.362	158.664
Meer dan 5 jaar	-494.498	-578.187

Toelichting 28: Herwaarderingen van valutakoersverschillen

Herwaarderingen van valutakoersverschillen		
In duizenden EUR	2015	2014
Koersverschillen vreemde valuta	13.299	14.479
Valuta- en renteswap	11.438	10.003
Valutaopties		
Termijncontracten		
Totaal herwaarderingen van valutakoersverschillen	24.737	24.482

Toelichting 29: Winsten en verliezen op het niet langer opnemen van andere dan voor verkoop aangehouden activa

Winsten en verliezen op het niet langer opnemen van andere dan voor verkoop aangehouden activa		
In duizenden EUR	2015	2014
Gerealiseerde winsten	27.296	21.018
Op het niet langer opnemen van materiële vaste activa	3.750	2.589
Op het niet langer opnemen van investeringen in verbonden ondernemingen, joint ventures en dochterondernemingen	30	50
Overige	23.516	18.379
Gerealiseerde verliezen	5.591	5.372
Op het niet langer opnemen van materiële vaste activa	5.591	5.353
Op het niet langer opnemen van investeringen in verbonden ondernemingen, joint ventures en dochterondernemingen		19
TOTAAL	21.705	15.645

Toelichting 30: Andere netto bedrijfsinkomsten

Andere netto-bedrijfsinkomsten		
In duizenden EUR	2015	2014
Inkomsten	144.796	135.881
Materiële activa gewaardeerd volgens het herwaarderingsmodel	1.281	2.580
Huurinkomsten uit vastgoedbeleggingen	2.988	229
Operationele leases		1.053
Overige	140.527	132.019
Uitgaven	59.027	147.873
Materiële activa gewaardeerd volgens het herwaarderingsmodel	1.194	
Overige	57.833	147.873
Totale netto andere bedrijfsinkomsten	85.769	-11.992

Toelichting 31: Personeelskosten

Personeelskosten		
In duizenden EUR	2015	2014
Bezoldigingen	673.800	703.674
Sociale lasten	182.168	188.150
Lasten mbt pensioenen ⁽¹⁾⁺⁽²⁾	50.570	52.138
Op aandelen gebaseerde betalingen	8.636	9.870
Overige	179.174	185.662
TOTAAL	1.094.347	1.139.494

Pensioenkosten		
In duizenden EUR	2015	2014
Te bereiken doel pensioenregeling ⁽¹⁾	11.239	20.863
Aan het dienstjaar toegerekende pensioenkosten	18.394	18.709
Pensioenkosten van verstreken diensttijd	-10.348	-2.241
Rentekosten	10.920	21.689
Verwachte rendement op activa	-7.728	-17.294
Afschrijving van niet opgenomen pensioenkosten van verstreken diensttijd		
Afschrijving van niet opgenomen actuariële winsten/verliezen		
Winst/verlies op inperkingen of afwikkelingen		
Vaste bijdragenregeling ⁽²⁾	39.331	31.274
<i>Deel van de vaste bijdragenregeling bestemd voor key management</i>	<i>9.930</i>	<i>8.384</i>
TOTAAL	50.570	52.138

⁽¹⁾⁺⁽²⁾ Een "toegezegde pensioenregeling" bestaat bij de volgende entiteiten: ING België, Record Groep, ING Contact Center, ING Luxemburg en ING Lease België.

Toelichting 32: Algemene en administratieve kosten

Algemene en administratieve kosten		
In duizenden EUR	2015	2014
Marketingkosten	38.615	36.222
Honoraria	30.148	26.597
IT-uitgaven	95.691	99.094
Reparatie en onderhoud	45.536	51.197
Huisvestingskosten	48.401	54.040
Overige belastingen	58.644	95.735
Overheadkosten die worden aangerekend door andere groepsentiteiten	84.848	35.542
Overige	147.682	148.619
TOTAAL	549.564	547.047

Toelichting 33: Bankheffingen

Bankheffingen		
In duizenden EUR	2015	2014
Bedrijfskosten: belasting op belastingvrije passiva	64.162	71.894
Bijdrage financieel stabiliteitsplan	22.929	21.289
Bijdrage BRRD/SRF	26.033	
Premies voor depositogarantiekas	65.049	54.037
TOTAAL	178.174	147.220

Toelichting 34: Waardeverminderingen

Waardeverminderingen per actief-type		
In duizenden EUR	2015	2014
Bijzondere waardeverminderingverliezen op financiële activa die niet gewaardeerd zijn tegen reële waarde in de winst- en verliesrekening	187.041	177.278
Voor verkoop beschikbare financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde in het eigen vermogen	6.372	628
Leningen/vorderingen gewaardeerd tegen afgeschreven kostprijs met inbegrip van financiële lease	180.669	176.650
Overige waardeverminderingen op activa	6.412	2.231
Materiële vaste activa	-3.472	1.387
Vastgoedbeleggingen		
Goodwill en immateriële activa	9.692	538
Overige		
Investerings in deelnemingen en joint ventures verwerkt volgens de equity methode	192	307
TOTAAL	193.453	179.509

"Materiële Vaste Activa" omvatten eveneens terugnames van waardeverminderingen op gebruikte gebouwen

Boekwaarde van de financiële en andere activa die waardeverminderingen hebben ondergaan		
In duizenden EUR	2015	2014
Aandelen	14.259	7.501
Vastrentende effecten		
Leningen en voorschotten	2.220.304	2.257.809
Overige financiële activa	254.929	266.198
TOTAAL	2.489.493	2.531.508

Toelichting 35: Belastinglasten verbonden met winst/verlies uit voortgezette bedrijfsactiviteiten

Actuele en uitgestelde belastingen		
In duizenden EUR	2015	2014
Actuele belastinglasten	347.524	364.472
Aanpassingen voor over de verslagperiode verschuldigde en verrekenbare belastingen van voorgaande periode	386.685	374.358
Belastingvoordeel uit voorheen niet opgenomen belastingvorderingen, aangewend om de actuele belastinglasten te reduceren	-39.161	-9.886
Belastingvoordeel uit voorheen niet-opgenomen belastingvorderingen, aangewend om de actuele belastinglasten te reduceren		
Uitgestelde belastinglasten met betrekking tot het boekjaar	35.983	43.911
Uitgestelde belastingen ten gevolge van wijzigingen in de belastingtarieven	35.983	43.911
Uitgestelde belastingen voortkomende uit afschrijvingen of terugdraaien ervan van uitgestelde belastingvorderingen		
Voorheen niet geboekte fiscale verliezen, belasting		
Voorheen niet geboekte fiscale verliezen, belastingkredieten en tijdelijke verschillen die uitgest belastingsschuld verminderen		
Andere actuele belastinglasten	0	0
Belastinglast (voordeel) ten gevolge veranderingen in boekhoudregels of correcties in de resultatenrekening		
Belastingen gerelateerd aan winsten of verliezen met betrekking tot het stopzetten van een activiteit		
Inkomstenbelasting uit een stopgezette activiteit		
Totaal inkomstenbelasting	383.507	408.383

Actuele belastingen - investeringen in dochterondernemingen en verbonden ondernemingen		
In duizenden EUR	2015	2014
Uitgestelde belastingverplichtingen opgenomen op het einde van het jaar op dividenden waarvan men beslist heeft om ze volgend jaar uit te keren	1.385	1.379
Dividend dat door de beslissingen volgend jaar zal worden uitgekeerd *	81.500	81.150
Deel van dividend waarover inkomstenbelasting moet worden betaald	4.075	4.058
Belastingtarief op uitgekeerde winsten van toepassing op de moedermaatschappij		
Belasting op dividend dat volgens beslissing zal worden uitgekeerd	1.385	1.379
Uitgestelde belastingverplichtingen niet opgenomen bij niet overgemaakte inkomsten van dochtermaatschappijen en verbonden ondernemingen	16.685	17.963
Aandeel van de moedermaatschappij in niet overgemaakte inkomsten op het einde van het jaar	1.063.285	1.138.110
Niet overgemaakte inkomsten waarop geen belastingverplichtingen zijn geboekt	981.785	1.056.959
Gedeelte van dividend waarover inkomstenbelasting zou moeten worden betaald indien het werd uitgekeerd	49.089	52.848
Belastingtarief van de moedermaatschappij aangewend voor niet uitgekeerde winsten	34%	34%
Inkomstenbelasting niet opgenomen bij niet overgemaakte inkomsten	16.685	17.963

* Raming gebaseerd op de huidige pay out ratio

Reconciliatie van de wettelijke belasting met de effectieve belasting		
In duizenden EUR	2015	2014
Nettowinst voor aftrek van belastingen	1.339.899	1.473.992
Wettelijke belastingvoet	33,99%	33,99%
Belastinglast op basis van wettelijke belastingvoet	455.432	501.010
Fiscale gevolgen van belastingtarieven in andere belastingjurisdicties	-7.895	-9.988
Fiscale gevolgen van niet belastbare baten	-13.779	-31.973
Fiscale gevolgen van de lasten die niet fiscaal aftrekbaar zijn	18.410	20.569
Fiscale gevolgen van het gebruik van voorheen niet opgenomen belastingvordering		
Fiscale gevolgen voor belastingvoordeel dat voorheen niet was opgenomen in de winst- en verliesrekening		
Fiscale gevolgen van de herbeoordeling van niet opgenomen uitgestelde belastingvordering		
Fiscale gevolgen van een wijziging van belastingtarieven		
Fiscale gevolgen van een tekort of een overschot aan voorzieningen in vorige periodes	-36.708	-9.077
Fiscale gevolgen van de notionele interest	-33.333	-61.209
Andere stijging/daling van de wettelijke belasting	1.380	-949
Belastinglasten volgens het effectieve belastingtarief	383.507	408.383
Effectieve belastingvoet	28,62%	27,71%

6.7.3 Aanvullende informatie

6.7.3.1 Reële waarde van financiële activa en verplichtingen

De geschatte reële waarden stemmen overeen met de bedragen waartegen de financiële instrumenten op de balansdatum zakelijk verhandeld hadden kunnen worden tussen ter zake goed geïnformeerde, tot een transactie bereid zijnde partijen. De reële waarde van financiële activa en verplichtingen is gebaseerd op marktprijzen, voor zover deze beschikbaar zijn. Omdat er veelal geen markten zijn waar actief wordt gehandeld in deze financiële instrumenten, zijn er diverse technieken ontwikkeld om hun reële waarde bij benadering te schatten. Deze technieken zijn subjectief van aard en maken gebruik van diverse veronderstellingen met betrekking tot de disconteringsvoet, het tijdstip en de omvang van de verwachte toekomstige kasstromen. Veranderingen in deze veronderstellingen kunnen de geschatte reële waarden significant beïnvloeden.

Bijgevolg is het mogelijk dat de weergegeven reële waarden geen goede benadering zijn van de directe opbrengstwaarde. Daarnaast is de berekening van de geschatte reële waarde gebaseerd op de marktomstandigheden op een bepaald moment en is deze daarom mogelijk geen goede benadering van de toekomstige reële waarden.

ING België rapporteert activa/passiva die gewaardeerd worden aan reële waarde in 3 niveaus hiërarchie:

- Level 1: gepubliceerde prijsquoteringen in een actieve markt;
- Level 2: waarderingstechnieken gebaseerd op informatie die beschikbaar is in de markt;
- Level 3: waarderingstechnieken niet gebaseerd op informatie die beschikbaar is in de markt.

Niveau 1: bevat enkel activa/passiva waarvan de reële waarde bepaald is op basis van niet-aangepaste genoteerde prijzen in actieve markten voor identieke activa of passiva. Een actief of passief wordt beschouwd als actief genoteerd als de genoteerde prijs eenvoudig en regelmatig beschikbaar is via de beurs, handelaar, makelaar, industriegroep of via een toezichthoudende instelling, en als deze prijzen de actuele en regelmatig voorkomende markttransacties op een actieve markt rond de waarderingsdatum vertegenwoordigen.

Niveau 2: bevat activa/passiva waarvoor de reële waarde bepaald wordt met behulp van bronnen verschillend van (niveau 1) genoteerde prijzen die, direct of indirect, waarneembaar zijn in de markt. Deze zijn:

- met behulp van een model waarbij belangrijke gegevens in het model waarneembaar zijn in de markt;
- met behulp van aangepaste genoteerde prijzen in een actieve markt waarbij de aanpassing uitsluitend gebaseerd is op in de markt waarneembare gegevens (bijvoorbeeld omdat de genoteerde prijzen betrekking hebben op vergelijkbare, maar niet identieke activa of passiva);
- op basis van genoteerde prijzen van een inactieve markt zonder aanpassingen of met aanpassingen die enkel gebaseerd zijn op in de markt waarneembare gegevens, waar meerdere noteringen worden verkregen voor hetzelfde instrument, een nauwe marge tussen de verkregen prijzen een indicator kan zijn dat de prijzen gebaseerd zijn op in de markt waarneembare gegevens.

Niveau 3: bevat activa en passiva waarvoor de reële waarde bepaald wordt op basis van (bepaalde) bronnen die niet gebaseerd zijn op in de markt waarneembare gegevens (niet-waarneembare input). Deze zijn:

- met behulp van een model waarbij een of meer van belang zijnde factoren niet waarneembaar zijn in de markt;
- met behulp van aangepaste genoteerde prijzen waarbij de aanpassing gebaseerd is op niet-waarneembare gegevens;
- op basis van genoteerde prijzen in een inactieve markt met één of meer aanpassingen die gebaseerd zijn op niet-markt waarneembare gegevens; waar meerdere noteringen die voor eenzelfde item verkregen worden, de ongelijkheid binnen de noteringen significant is, wordt het item in niv. 3 geklasseerd.

Overdrachten van niv. 1 naar niv. 2 treden op wanneer er wordt geconstateerd dat de waarde niet meer actief is op een markt en dus dat de (niet-aangepaste) notering geen betrouwbare informatie meer weergeeft over de prijs. Overdrachten van niv. 2 naar niv. 1 treden op wanneer er wordt vastgesteld dat de waarde opnieuw op de markt actief is voor activa en passiva van dezelfde aard en de (niet-gecorrigeerde) notering betrouwbare informatie weergeeft over de prijs

Met de introductie van IFRS 13 “Waardering tegen reële waarde” en in aanvulling van de financiële instrumenten die aan reële waarde gewaardeerd worden, rapporteren we ook:

- Financiële instrumenten die in balans gewaardeerd worden tegen afgeschreven kostprijs, maar waarvoor de reële waarde gerapporteerd wordt in de toelichtingen, dit heeft voornamelijk betrekking op leningen en;
- Niet-financiële activa die in balans gewaardeerd worden aan reële waarde (voornamelijk vastgoed);
- Klantendeposito's en andere deposito's.

Indeling van leningen

Waardering van leningen is normaal niet gebaseerd op marktprijzen voor de specifieke lening, en is daarom geen niveau 1 waardering. De bepaling van de reële waarde van leningen is normaal gebaseerd op een waarderingsmethode die verschillende data, zoals markttrendement, verwachte kredietverliezen en liquiditeit omvat.

Als zodanig is de waardering ook op niet-waarneembare data (zoals de verwachte kredietverliezen en liquiditeit) gebaseerd, die, vooral in de huidige marktomgeving, naar verwachting een significante impact hebben op de geschatte reële waarde. Daarom wordt de reële waarde van leningen in principe ingedeeld in niveau 3.

Alleen wanneer alle significante data vanuit de markt verkregen worden, kan de reële waarde in niveau 2 ingedeeld worden. Dit kan het geval zijn wanneer specifieke marktgegevens beschikbaar zijn (bijvoorbeeld verwachte kredietverliezen die gebaseerd zijn op mark genoteerde CDS spreads voor de specifieke blootstelling) of indien de niet-waarneembare data niet significant zijn (bijvoorbeeld voor liquide leningen met een niet-significant kredietrisico).

Indeling van vastgoed

Waardering van vastgoed is normaal niet gebaseerd op marktprijzen voor het specifieke eigendom, en is daarom geen niveau 1 waardering. Waarderingen zijn normaal gebaseerd op taxaties die rekening houden met verschillende data en veronderstellingen, zoals huurinkomsten en vereiste opbrengsten. Deze bevatten niet-waarneembare gegevens die, vooral in de huidige marktomgeving, naar verwachting een significante invloed hebben op de geschatte reële waarde. Daarom wordt de reële waarde van vastgoed doorgaans in niveau 3 ingedeeld. Alleen als er voldoende waarneembare markttransacties plaatsgevonden hebben voor eigendommen die vergelijkbaar zijn met het onroerend goed dat gewaardeerd wordt, en de schatting van de reële waarde is (bijna) volledig gebaseerd op basis van dergelijke markttransactiegegevens, kan de reële waarde ingedeeld worden in niveau 2.

Indeling van klantendeposito's en andere deposito's

Waardering van instrumenten waarbij de boekwaarde zowel gelijk is aan de reële waarde als aan het nominale bedrag, omdat deze onmiddellijk opvraagbaar zijn, worden ingedeeld in niveau 1. Voor klantendeposito's en andere deposito's die niet onmiddellijk opvraagbaar zijn, is de reële waarde normaal gebaseerd op een waarderingmethode. Indien de waardering enkel waarneembare data bevat, zoals intrest, dan wordt de waardering in niveau 2 ingedeeld. Indien de waardering ook niet-waarneembare data bevat, en deze niet-waarneembare data heeft een significante invloed op de geschatte reële waarde, dan wordt de waardering in niveau 3 ingedeeld.

Omschrijving van niet-waarneembare inputs

Een rentecurve is afgeleid van een selectie van instrumenten met verschillende looptijden. Een **spot rentecurve** of zero-coupon curve wordt verkregen door bootstrapping en interpolatie van de rentecurve. Een forward rentecurve wordt berekend door toepassing van een wiskundige formule op de spot rentecurve. Een **forward rentecurve** vertegenwoordigt de opbrengst voor een bepaalde periode, te beginnen op een bepaald punt in de toekomst. Een **swaprente** is de vaste rente die de marktwaarde bij aanvang van een bepaalde swap op nul zet.

Een repo (of repo-overeenkomst) is de verkoop van effecten met een overeenkomst voor de verkoper om de effecten om een later tijdstip terug te kopen. De terugkoopprijs zou hoger moeten zijn dan de oorspronkelijke verkoopprijs, het verschil dat de intrest vertegenwoordigt, heet de **repo rate**.

De **credit spread** is het renteverskil, of het verschil in rendement tussen verschillende effecten, omwille van een verschillende kredietkwaliteit. De credit spread weerspiegelt het bijkomende netto rendement dat een investeerder kan verdienen op een effect met een hoger kredietrisico ten opzichte van een effect met een lager kredietrisico.

Niveau 3 kan waarneembare indicatoren bevatten die significante aanpassingen of beoordelingen vereisen, bijvoorbeeld een unieke prijs van een makelaar waarbij de bid/offer spread berekend werd via een proxy-tool, maar die niet bevestigd werd.

De **recovery rate** is het geschatte niveau van recuperatie wanneer een tegenpartij in gebreke zou blijven.

Volatiliteit is een maat voor de variatie van de prijs van een financieel instrument in de tijd. Historische volatiliteit is afgeleid van een reeks verleden marktprijzen. Een impliciete volatiliteit wordt afgeleid van de marktprijs van een in de markt verhandeld derivaat (voornamelijk een optie). De impliciete volatiliteit van een optiecontract is de waarde van de volatiliteit van het onderliggende instrument dat, bij inbreng in een optieprijsmodel een theoretische waarde zal geven die gelijk is aan de huidige marktwaarde van de optie. Afhankelijk van de geanalyseerde parameter, kan er **aandelenvolatiliteit, rentevolatiliteit en wisselkoersvolatiliteit** onderscheiden worden.

Correlatie is de meest bekende meting van afhankelijkheid tussen twee grootheden. Aandeel-aandeel correlatie meet de afhankelijkheid tussen twee aandelenkoersen, terwijl de rente-rentecorrelatie de afhankelijkheid tussen twee rentevoeten meet.

Impliciete correlatie is de marktprijs voor correlatie tussen het rendement van de activa. Het kan onttrokken worden van de waargenomen prijs van een afgeleide productencontract gerelateerd aan twee of meerdere activa.

Reële waarde van financiële instrumenten				
In duizenden EUR	2015		2014	
	Reële waarde	Boekwaarde	Reële waarde	Boekwaarde
ACTIVA				
Geldmiddelen en tegoeden bij centrale banken	4.267.049	4.267.049	1.994.517	1.994.517
Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden	14.519.256	14.519.256	19.872.700	19.872.700
Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	94.541	94.541	71.389	71.389
Financiële activa beschikbaar voor verkoop	18.809.052	18.809.052	19.652.854	19.652.854
Leningen en vorderingen	106.485.860	105.194.167	102.022.492	101.175.488
Ter indekking gebruikte derivaten (op het actief)	4.404.693	4.404.693	5.397.150	5.397.150
Financiële activa aangehouden tot einde looptijd	959.946	958.873	0	0
Overige financiële activa	4.679.332	4.679.332	5.701.775	5.701.775
PASSIVA				
Financiële verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden	13.220.845	13.220.845	18.317.525	18.317.525
Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen reële waarde van winst- en verliesrekening	2.371.524	2.371.524	3.043.519	3.043.519
Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen afgeschreven kostprijs	117.321.323	117.459.592	110.798.664	110.487.924
Ter indekking gebruikte derivaten (op het passief)	5.978.127	5.978.127	6.986.202	6.986.202

Activa: reële waarde van financiële instrumenten - 2015					
In duizenden EUR	Vergelijking		Reële waarde hiërarchie		
	Boekwaarde	Reële waarde	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3
Activa gewaardeerd tegen reële waarde	39.129.109	39.129.109	20.523.125	17.355.618	1.250.366
Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden	14.519.256	14.519.256	2.383.137	11.993.490	142.630
<i>Aandelen, vastrentende effecten, leningen en vorderingen</i>	2.379.399	2.379.399	2.379.373	26	
<i>Derivaten</i>	12.139.051	12.139.051	3.763	11.992.657	142.630
<i>Leningen en vorderingen</i>	806	806		806	
Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	94.541	94.541		91.729	2.812
<i>Aandelen en vastrentende effecten</i>	2.812	2.812			2.812
<i>Derivaten</i>					
<i>Leningen en vorderingen</i>	91.729	91.729		91.729	
Financiële activa beschikbaar voor verkoop	18.809.052	18.809.052	18.139.988	591.066	77.998
<i>Vastrentende effecten</i>	18.730.988	18.730.988	18.139.922	591.066	
<i>Aandelen</i>	78.065	78.065	67		77.998
<i>Leningen en vorderingen</i>					
Ter in dekking gebruikte derivaten	4.404.693	4.404.693		4.404.693	
Wijzigingen in de reële waarde van afgedekte posities bij afdekking van het renterisico van een portefeuille	274.639	274.639		274.639	
Materiële vaste activa (Onroerend goed in eigen gebruik)	900.903	900.903			900.903
Vastgoedbeleggingen	47.812	47.812			47.812
Niet geconsolideerde ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat	78.211	78.211			78.211
Activa gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs	110.420.089	111.712.855	10.378.963	1.393.579	99.940.313
Geldmiddelen en tegoeden bij centrale banken	4.267.049	4.267.049	4.267.049		
Leningen en vorderingen *	105.194.167	106.485.860	5.151.968	1.393.579	99.940.313
Financiële activa aangehouden tot einde looptijd	958.873	959.946	959.946		

Activa: reële waarde van financiële instrumenten - 2014					
In duizenden EUR	Vergelijking		Reële waarde hiërarchie		
	Boekwaarde	Reële waarde	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3
Activa gewaardeerd tegen reële waarde	46.335.076	46.335.076	21.062.501	24.099.550	1.173.025
Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden	19.872.700	19.872.700	2.030.980	17.773.752	67.968
<i>Aandelen, vastrentende effecten, leningen en vorderingen</i>	2.044.882	2.044.882	2.030.658	14.224	
<i>Derivaten</i>	17.821.562	17.821.562	322	17.753.272	67.968
<i>Leningen en vorderingen</i>	6.256	6.256		6.256	
Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	71.389	71.389		67.890	3.498
<i>Aandelen en vastrentende effecten</i>	3.498	3.498			3.498
<i>Derivaten</i>					
<i>Leningen en vorderingen</i>	67.890	67.890		67.890	
Financiële activa beschikbaar voor verkoop	19.652.854	19.652.854	19.031.521	556.132	65.201
<i>Vastrentende effecten</i>	19.599.510	19.599.510	19.020.939	556.132	22.438
<i>Aandelen</i>	53.345	53.345	10.582		42.762
<i>Leningen en vorderingen</i>					
Ter in dekking gebruikte derivaten	5.397.150	5.397.150		5.397.150	
Wijzigingen in de reële waarde van afgedekte posities bij afdekking van het renterisico van een portefeuille	304.625	304.625		304.625	
Materiële vaste activa (Onroerend goed in eigen gebruik)	912.184	912.184			912.184
Vastgoedbeleggingen	47.690	47.690			47.690
Niet geconsolideerde ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat	76.484	76.484			76.484
Activa gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs	103.170.005	104.017.009	9.264.284	2.109.186	92.643.539
Geldmiddelen en tegoeden bij centrale banken	1.994.517	1.994.517	1.994.517		
Leningen en vorderingen *	101.175.488	102.022.492	7.269.767	2.109.186	92.643.539
Financiële activa aangehouden tot einde looptijd					

* Leningen: vastrentende effecten getransfereerd van niveau 3 naar 2, EUR 2.1 miljard en leningen & vorderingen op korte termijn getransfereerd van niveau 3 naar 1 voor EUR 7.2 miljard

Passiva: Reële waarde van financiële instrumenten - 2015					
In duizenden EUR	Vergelijking		Reëlewaardehiërarchie		
	Boekwaarde	Reële waarde	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3
Passiva gewaardeerd tegen reële waarde	21.570.496	21.570.496	101.675	21.241.758	227.064
Financiële passiva aangehouden voor handelsdoeleinden	13.220.845	13.220.845	1	12.993.780	227.064
<i>Vastrentende instrumenten</i>	83.734	83.734	1	83.733	
<i>Derivaten</i>	13.137.111	13.137.111		12.910.047	227.064
Financiële passiva gewaardeerd tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	2.371.524	2.371.524	101.674	2.269.851	
<i>Termijnrekeningen, kasbons, niet-converteerbare obligaties en achtergestelde schulden</i>	2.371.524	2.371.524	101.674	2.269.851	
<i>Derivaten</i>					
Financiële verplichtingen verbonden overgedragen activa					
Ter indekking gebruikte derivaten	5.978.127	5.978.127		5.978.127	
Wijzigingen in de reële waarde van afgedekte posities bij afdekking van het renterisico van een portefeuille					
Passiva gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs	117.459.592	117.321.323	83.322.383	19.932.760	14.066.179
Geldmiddelen en tegoeden bij centrale banken	1.615.041	1.615.041		1.615.041	
Andere financiële passiva	115.844.551	115.706.282	83.322.383	18.317.719	14.066.179

Passiva: Reële waarde van financiële instrumenten - 2014					
In duizenden EUR	Vergelijking		Reëlewaardehiërarchie		
	Boekwaarde	Reële waarde	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3
Passiva gewaardeerd tegen reële waarde	28.347.246	28.347.246	52.147	28.084.333	210.765
Financiële passiva aangehouden voor handelsdoeleinden	18.317.525	18.317.525	330	18.106.430	210.765
<i>Vastrentende instrumenten</i>	75.912	75.912	25	75.886	
<i>Derivaten</i>	18.241.613	18.241.613	305	18.030.543	210.765
Financiële passiva gewaardeerd tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	3.043.519	3.043.519	51.818	2.991.701	
<i>Termijnrekeningen, kasbons, niet-converteerbare obligaties en achtergestelde schulden</i>	3.043.519	3.043.519	51.818	2.991.701	
<i>Derivaten</i>					
Financiële verplichtingen verbonden overgedragen activa					
Ter indekking gebruikte derivaten	6.986.202	6.986.202		6.986.202	
Wijzigingen in de reële waarde van afgedekte posities bij afdekking van het renterisico van een portefeuille					
Passiva gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs	110.487.924	110.798.732	82.186.362	27.912.527	699.843
Geldmiddelen en tegoeden bij centrale banken *	1.622.235	1.622.235	69	1.622.166	
Andere financiële passiva	108.865.689	109.176.497	82.186.293	26.290.361	699.843

* "Geldmiddelen en tegoeden bij centrale banken" omvatten leningen aangaande Targeted Longer-Term Refinancing Operations (TLTRO) van het ECB: 1,6 miljard, met vervaldag 26/09/2018.

Belangrijke overdrachten tussen niveau 1 en niveau 2 van reële waarde - 2015

Belangrijke overdrachten tussen niveau 1 en niveau 2 aangaande reële waarde - 2015				
In duizenden EUR	2015			
	Naar niveau 1	Uit niveau 1	Naar niveau 2	Uit niveau 2
ACTIVA				
<u>Activa gewaardeerd tegen reële waarde</u>				
Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden				
<i>Aandelen, vastrentende effecten, leningen en vorderingen</i>				
<i>Derivaten</i>				
<i>Leningen en vorderingen</i>				
Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde via winst- en verliesrekening				
<i>Aandelen en vastrentende effecten</i>				
<i>Derivaten</i>				
<i>Leningen en vorderingen</i>				
Financiële activa beschikbaar voor verkoop	373.250			-373.250
<i>Vastrentende effecten</i>	373.250			-373.250
<i>Aandelen</i>				
<i>Leningen en vorderingen</i>				
Ter indekking gebruikte derivaten				
Wijzigingen in de reële waarde van afgedekte posities bij afdekking van het renterisico van een portefeuille				
Materiële vaste activa (Onroerend goed in eigen gebruik)				
Vastgoedbeleggingen				
Niet geconsolideerde ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat				
<u>Activa gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs</u>				
<i>Geldmiddelen en tegoeden bij centrale banken</i>				
<i>Leningen en vorderingen</i>				
<i>Financiële activa aangehouden tot einde looptijd</i>				
PASSIVA				
<u>Passiva gewaardeerd tegen reële waarde</u>				
Financiële passiva aangehouden voor handelsdoeleinden				
<i>Vastrentende instrumenten</i>				
<i>Derivaten</i>				
Financiële passiva gewaardeerd tegen reële waarde via resultatenrekening				
<i>Termijnrekeningen, kasbons, niet-converteerbare obligaties en achtergestelde schulden</i>				
<i>Derivaten</i>				
Financiële verplichtingen verbonden overgedragen activa				
Ter indekking gebruikte derivaten				
Wijzigingen in de reële waarde van afgedekte posities bij afdekking van het renterisico van een portefeuille				
<u>Passiva gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs</u>				
<i>Geldmiddelen en tegoeden bij centrale banken</i>				
<i>Andere financiële passiva</i>				

Belangrijke overdrachten tussen niveau 1 en niveau 2 van reële waarde - 2014

Belangrijke overdrachten tussen niveau 1 en niveau 2 aangaande reële waarde - 2014				
In duizenden EUR	2014			
	Naar niveau 1	Uit niveau 1	Naar niveau 2	Uit niveau 2
Activa				
<u>Activa gewaardeerd tegen reële waarde</u>				
Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden				
<i>Aandelen, vastrentende effecten, leningen en vorderingen</i>				
<i>Derivaten</i>				
<i>Leningen en vorderingen</i>				
Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde via winst- en verliesrekening				
<i>Aandelen en vastrentende effecten</i>				
<i>Derivaten</i>				
<i>Leningen en vorderingen</i>				
Financiële activa beschikbaar voor verkoop				
<i>Vastrentende effecten</i>				
		-9.030	9.030	
<i>Aandelen</i>				
<i>Leningen en vorderingen</i>				
Ter indekking gebruikte derivaten				
Wijzigingen in de reële waarde van afgedekte posities bij afdekking van het renterisico van een portefeuille				
Materiële vaste activa (Onroerend goed in eigen gebruik)				
Vastgoedbeleggingen				
Niet geconsolideerde ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat				
<u>Activa gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs</u>				
<i>Geldmiddelen en tegoeden bij centrale banken</i>				
<i>Leningen en vorderingen</i>				
<i>Financiële activa aangehouden tot einde looptijd</i>				
PASSIVA				
<u>Passiva gewaardeerd tegen reële waarde</u>				
Financiële passiva aangehouden voor handelsdoeleinden				
<i>Vastrentende instrumenten</i>				
<i>Derivaten</i>				
Financiële passiva gewaardeerd tegen reële waarde via resultatenrekening				
<i>Termijnrekeningen, kasbons, niet-converteerbare obligaties en achtergestelde schulden</i>				
<i>Derivaten</i>				
Financiële verplichtingen verbonden overgedragen activa				
Ter indekking gebruikte derivaten				
Wijzigingen in de reële waarde van afgedekte posities bij afdekking van het renterisico van een portefeuille				
<u>Passiva gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs</u>				
<i>Geldmiddelen en tegoeden bij centrale banken</i>				
<i>Andere financiële passiva</i>				

Reële waarde niveau 3 - 2015

Reële waarde niveau 3 - 2015									
In duizenden EUR	Beginsaldo	Aankopen	Verkopen	Uitgiften	Afwikkelingen	Overdrachten naar niveau 3	Overdrachten vanuit niveau 3	Herwaarderingen	Eindsaldo
ACTIVA									
<u>Activa gewaardeerd tegen reële waarde</u>									
Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden	67.968	209.596	-102.982			1.644	-21.661	-11.935	142.630
<i>Aandelen, vastrentende effecten, leningen en vorderingen</i>									
<i>Derivaten</i>	67.968	209.596	-102.982			1.644	-21.661	-11.935	142.630
<i>Leningen en vorderingen</i>									
Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	3.498	233	-313					-606	2.812
<i>Aandelen en vastrentende effecten</i>	3.498	233	-313					-606	2.812
<i>Derivaten</i>									
<i>Leningen en vorderingen</i>									
Financiële activa beschikbaar voor verkoop	65.200	15.804	-24.215					21.209	77.998
<i>Vastrentende effecten</i>	22.438	2.132	-24.172					-398	0
<i>Aandelen</i>	42.762	13.672	-43					21.607	77.998
<i>Leningen en vorderingen</i>									
Ter indekking gebruikte derivaten									
Wijzigingen in de reële waarde van afgedekte posities bij afdekking van het renterisico van een portefeuille									
Materiële vaste activa (Onroerend goed in eigen gebruik)	912.184	310	-16.214			8.412	-1.170	-2.619	900.903
Vastgoedbeleggingen	47.690					1.299	-1.177		47.812
Niet geconsolideerde ondernemingen waarmee deelnemingsverhouding bestaat	76.485	6.241	-20.744					16.230	78.211
<u>Activa gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs</u>									
Geldmiddelen en tegoeden bij centrale banken									
Leningen en vorderingen	2.239.146	23.731	-15.013				-1.626.590	-76	621.198
Financiële activa aangehouden tot einde looptijd									
PASSIVA									
<u>Passiva gewaardeerd tegen reële waarde</u>									
Financiële passiva aangehouden voor handelsdoeleinden	210.765	222.378	-188.408			450	-36.444	18.323	227.064
<i>Vastrentende instrumenten</i>									
<i>Derivaten</i>	210.765	222.378	-188.408			450	-36.444	18.323	227.064
Financiële passiva gewaardeerd tegen reële waarde via winst- en verliesrekening									
<i>Termijnrekeningen, kasbons, niet-converteerbare obligaties en achtergestelde schulden</i>									
<i>Derivaten</i>									
Financiële verplichtingen verbonden overgedragen activa									
Ter indekking gebruikte derivaten									
Wijzigingen in de reële waarde van afgedekte posities bij afdekking van het renterisico van een portefeuille									
<u>Passiva gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs</u>									
Geldmiddelen en tegoeden bij centrale banken									
Andere financiële passiva	699.843		-152.318			1.638		-2.239	546.925

Reële waarde niveau 3 - 2014

Reële waarde niveau 3 - 2014									
In duizenden EUR	Beginsaldo	Aankopen	Verkopen	Uitgiften	Afwikkelingen	Overdrachten naar niveau 3	Overdrachten vanuit niveau 3	Herwaarderingen	Eindsaldo
ACTIVA									
<u>Activa gewaardeerd tegen reële waarde</u>									
Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden	66.950	166.405	-167.451					2.064	67.968
<i>Aandelen, vastrentende effecten, leningen en vorderingen</i>	4.750		-4.750						
<i>Derivaten</i>	62.200	166.405	-162.701					2.064	67.968
<i>Leningen en vorderingen</i>									
Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	3.053							445	3.498
<i>Aandelen en vastrentende effecten</i>	3.053							445	3.498
<i>Derivaten</i>									
<i>Leningen en vorderingen</i>									
Financiële activa beschikbaar voor verkoop	517.847	8.769	-203.556			-245.365		-12.495	65.200
<i>Vastrentende effecten</i>	454.623		-182.872			-249.365		52	22.438
<i>Aandelen</i>	63.224	8.769	-20.684			4.000		-12.547	42.762
<i>Leningen en vorderingen</i>									
Ter indekking gebruikte derivaten									
Wijzigingen in de reële waarde van afgedekte posities bij afdekking van het renterisico van een portefeuille									
Materiële vaste activa (Onroerend goed in eigen gebruik)	636.826	13.056	-22.398			369.619	-66.688	-18.230	912.184
Vastgoedbeleggingen	370					44.745		2.575	47.690
Niet geconsolideerde ondernemingen waarmee deelnemingsverhouding bestaat	73.718	4.112	-19.436			6.786	-3.926	15.231	76.485
<u>Activa gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs</u>									
Geldmiddelen en tegoeden bij centrale banken									
Leningen en vorderingen	2.902.739	15.013	-926.990			249.365		-981	2.239.146
Financiële activa aangehouden tot einde looptijd									
PASSIVA									
<u>Passiva gewaardeerd tegen reële waarde</u>									
Financiële passiva aangehouden voor handelsdoeleinden	161.900	370.805	-318.932					-3.008	210.765
<i>Vastrentende instrumenten</i>									
<i>Derivaten</i>	161.900	370.805	-318.932					-3.008	210.765
Financiële passiva gewaardeerd tegen reële waarde via winst- en verliesrekening									
<i>Termijnrekeningen, kasbons, niet-converteerbare obligaties en achtergestelde schulden</i>									
<i>Derivaten</i>									
Financiële verplichtingen verbonden overgedragen activa									
Ter indekking gebruikte derivaten									
Wijzigingen in de reële waarde van afgedekte posities bij afdekking van het renterisico van een portefeuille									
<u>Passiva gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs</u>									
Geldmiddelen en tegoeden bij centrale banken									
Andere financiële passiva	727.842		-29.861			3.301		-1.439	699.843

Totale winsten en verliezen voor de periode reële waarde bepaling op niveau 3 - 20145

Totale winst of verliezen over de periode voor herwaarderingen tegen reële waarde in niveau 3 - 2015			
In duizenden EUR	Winsten	Verliezen	Winsten of verliezen over aan het eind aangehouden activa en verplichtingen
Resultatenrekening			
Nettowinst / -verlies op financiële activa en passiva aangehouden voor handelsdoeleinden		-30.258	-30.258
Nettowinst / -verlies op financiële activa en passiva gewaardeerd tegen reële waarde via winst-en verliesrekening	534		534
Aanpassingen aan de reële waarde van indekkinginstrumenten			0
Niet-gerealiseerde resultaten			0
Reserve uit de herwaardering van de voor verkoop beschikbare financiële activa	35.596		35.596
Kastroomindekking			0
Het effect van mogelijke alternatieve veronderstellingen die de reële waarde belangrijk zouden wijzigen			0

Totale winsten en verliezen voor de periode reële waarde bepaling op niveau 3 - 2014

Totale winst of verliezen over de periode voor herwaarderingen tegen reële waarde in niveau 3 - 2014			
In duizenden EUR	Winsten	Verliezen	Winsten of verliezen over aan het eind aangehouden activa en verplichtingen
Resultatenrekening			
Nettowinst/-verlies op financiële activa en passiva aangehouden voor handelsdoeleinden	47.027		47.027
Nettowinst/-verlies op financiële activa en passiva gewaardeerd tegen reële waarde via winst-en verliesrekening	6.745	-75.805	-69.060
Aanpassingen aan de reële waarde van indekkinginstrumenten			0
Niet-gerealiseerde resultaten			0
Reserve uit de herwaardering van de voor verkoop beschikbare financiële activa	68.406		68.406
Kastroomindekking			0
Het effect van mogelijke alternatieve veronderstellingen die de reële waarde belangrijk zouden wijzigen			0

Reële waarde van financiële activa

ING België heeft de volgende methodes en veronderstellingen gehanteerd om de reële waarde van de financiële instrumenten te schatten.

- **Geldmiddelen en tegoeden bij centrale banken**

De boekwaarde van de geldmiddelen is gelijk aan de reële waarde.

- **Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde via winst -en verliesrekening en aangehouden voor handelsdoeleinden**

De reële waarde van effecten in de handelsportefeuille en andere activa tegen reële waarde via winst en verlies zijn gebaseerd op genoteerde marktprijzen voor zover deze beschikbaar zijn. Voor niet actief verhandelde effecten wordt de reële waarde geraamd op basis van intern verdisconteerde kasstroomprijsmodellen die rekening houden met huidige kasstroomveronderstellingen en de kredietstatus van de tegenpartijen.

- **Financiële activa beschikbaar voor verkoop**

De reële waarde van aandelen is gebaseerd op beurskoersen, of, indien niet genoteerd, op geschatte marktwaarden die doorgaans uitgaan van de beurskoersen voor soortgelijke effecten. De reële waarden van vastrentende effecten zijn gebaseerd op beurskoersen, voor zover beschikbaar.

De reële waarde van effecten waarin niet actief gehandeld wordt is geschat door gebruik te maken van waarden die zijn verkregen van private ratingbedrijven dan wel door de contante waarde te bepalen van de verwachte toekomstige geldstromen met behulp van de huidige marktrente zoals deze van toepassing is gezien het rendement, de kredietwaardigheid en de looptijd van de belegging.

▪ **Leningen en vorderingen**

De boekwaarde van leningen en vorderingen waarvan de waarde regelmatig wordt herzien en het kredietrisico niet in belangrijke mate is gewijzigd, wordt geacht een redelijke benadering te zijn van de reële waarde. De reële waarde van de overige leningen is geschat op basis van de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen, gebruik makend van de rentevoet die op dit moment geldt voor leningen aan kredietnemers met eenzelfde risicoprofiel. De reële waarde van kredieten waarop geen interest wordt ontvangen, zijn geschat op basis van de contante waarde van de verwachte toekomstige ontvangsten op de al afgeboekte kredieten. De reële waarde van hypothecaire leningen zijn geschat door het bepalen van de contante waarde van de verwachte toekomstige geldstromen, gebruik makend van de rentevoet die op dit moment geldt voor soortgelijke leningen aan kredietnemers met een zelfde risicoprofiel. De reële waarde van polisbeleningen met een vaste rente zijn geschat door het bepalen van de contante waarde van de geldstromen, gebruik makend van de rentevoet die geldt voor op dit moment uitgegeven polisbeleningen inzake soortgelijke polissen. Ten behoeve van de berekening worden leningen met dezelfde karakteristieken bij elkaar opgeteld. De reële waarde van polisbeleningen met variabele rente is ongeveer gelijk aan boekwaarde.

▪ **Overige activa**

De boekwaarde van de overige financiële activa benaderen de reële waarde.

Opsplitsing volgens de methodes voor reële waardebeoordeling - 2015			
In percentage	Gepubliceerde marktnotering	Waarderings-techniek ondersteund door marktinput	Waarderings-techniek niet ondersteund door marktinput
ACTIVA			
Activa gewaardeerd tegen reële waarde	52,45%	44,35%	3,20%
Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden	16,41%	82,60%	0,98%
Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	0,00%	97,03%	2,97%
Financiële activa beschikbaar voor verkoop	96,44%	3,14%	0,41%
Ter indekking gebruikte derivaten	0,00%	100,00%	0,00%
Wijzigingen in de reële waarde van afgedekte posities bij afdekking van het renterisico van een portefeuille	0,00%	0,00%	100,00%
Materiële vaste activa (Onroerend goed in eigen gebruik)	0,00%	0,00%	100,00%
Vastgoedbeleggingen	0,00%	0,00%	100,00%
Niet geconsolideerde ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat	0,00%	0,00%	100,00%
Activa gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs	9,29%	1,25%	89,46%

Reële waarde van financiële verplichtingen

ING België heeft de volgende methodes en veronderstellingen gehanteerd om de reële waarde van de financiële instrumenten te schatten.

▪ **Financiële verplichtingen tegen afgeschreven kostprijs**

De reële waarde van de financiële verplichtingen tegen afgeschreven kostprijs is geschat op basis van de contante waarde van de geldstromen, gebruik makend van de rentevoet die op dit moment geldt voor soortgelijke instrumenten.

▪ Financiële verplichtingen tegen reële waarde via winst -en verliesrekening

De reële waarde van effecten in de handelsportefeuille en andere verplichtingen tegen reële waarde via winst -en verliesrekening zijn gebaseerd op genoteerde marktprijzen, voor zover die beschikbaar zijn. Voor niet actief verhandelde effecten wordt de reële waarde geraamd op basis van intern verdisconteerde kasstroomprijsmodellen die rekening houden met huidige kasstroomveronderstellingen en de kredietstatus van de tegenpartijen.

▪ Overige verplichtingen

Voor overige verplichtingen wordt de boekwaarde vermeld die niet significant verschilt van de reële waarde.

Opsplitsing volgens de methodes voor reële waardebeoordeling - 2015			
In percentage	Gepubliceerde marktnotering	Waarderings-techniek ondersteund door marktinput	Waarderings-techniek niet ondersteund door marktinput
PASSIVA			
Passiva gewaardeerd tegen reële waarde	0,47%	98,48%	1,05%
Financiële passiva aangehouden voor handelsdoeleinden	0,00%	98,28%	1,72%
Financiële passiva gewaardeerd tegen reële waarde via winst- en verliesrekening	4,29%	95,71%	0,00%
Financiële verplichtingen verbonden overgedragen activa	0,00%	0,00%	0,00%
Ter indekking gebruikte derivaten	0,00%	100,00%	0,00%
Wijzigingen in de reële waarde van afgedekte posities bij afdekking van het renterisico van een portefeuille	0,00%	0,00%	0,00%
Passiva gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs	71,02%	16,99%	11,99%

* Omgekeerde terugkoopovereenkomsten (reverse repos) zijn opgenomen in deze categorie. Aangezien het hier gaat om korte termijn transacties is de reële waarde

▪ Saldering van financiële activa en financiële passiva

IFRS 7 vereist om kwantitatieve informatie te verschaffen over de rechten om te salderen en de aanverwante overeenkomsten (zoals zekerheidsovereenkomsten).

Betrokken financiële instrumenten

IFRS 7 is van toepassing op alle financiële instrumenten die :

1. op **netto** basis opgenomen zijn in de balans onder de IFRS-saldering vereisten (wettelijk recht om te compenseren en de intentie om op netto basis af te wikkelen); en
2. op **bruto** basis opgenomen zijn in de balans, maar die deel uitmaken van een afdwingbare globale salderingsovereenkomst, behalve wanneer deze overeenkomst van toepassing is op:
 - * leningen en deposito's in dezelfde instelling; of
 - * financiële instrumenten die uitsluitend verband houden met een zekerheidsovereenkomst (leningen die gewaarborgd zijn door onderpand).

Publicatievereisten

In de toelichting wordt informatie gegeven per type financieel instrument per balans post. Er is geen vereiste om informatie te verstrekken op een dieper niveau. Een tabel voor de activa en een tabel voor de passiva is vereist. Elke tabel moet de volgende informatie geven voor de betrokken financiële instrumenten:

1. Brutobedragen van de erkende financiële activa (of passiva):

Deze cel vermeldt de bruto boekwaarde van de betrokken instrumenten (positieve bedragen in het overzicht van de activa, negatieve bedragen in het overzicht van de passiva) zonder toepassing van enige saldering.

2. Brutobedragen van de erkende financiële passiva (of activa) die gecompenseerd werden in de balans:

Deze cel vermeldt de netto waarde die bekomen werd door toepassing van de IFRS regels in de IFRS-balans. Het totale bedrag in het overzicht van de activa moet gelijk zijn aan het totale bedrag in het overzicht van de passiva.

3. Nettobedragen van de financiële activa (of passiva) opgenomen in de balans:

Deze cel is de som van de twee cellen hierboven beschreven. Het vermeldt de bedragen zoals die opgenomen werden in de IFRS balans. Deze bedragen hoeven echter niet overeen te stemmen met de totale waarde van de betrokken balanspost.

4. Gerelateerde bedragen die niet gecompenseerd werden - financiële instrumenten:

Deze cel vermeldt het gecompenseerde bedrag voor afdwingbare globale salderingsovereenkomsten. De bedragen worden beperkt tot de bedragen die deel uitmaken van éénzelfde globale overeenkomst tot saldering of vergelijkbare overeenkomst.

5. Gerelateerde bedragen die niet gecompenseerd werden - financiële ontvangen en gegeven zekerheden:

Deze cel vermeldt de cash bedragen en de reële waarde van de financiële instrumenten die als zekerheid ontvangen of gegeven werden en die niet gecompenseerd werden in de balans, maar toch deel uitmaken van salderingsovereenkomsten.

6. Nettobedrag:

Deze cel vermeldt de netto-positie na toepassing van alle saldering en verrekening van alle zekerheden.

De salderingsovereenkomst evenals de hoogte van de zekerheden zijn gespecificeerd in een ISDA-contract (voor derivaten) of een CSA-contract (voor krediet contracten).

Saldering Financiële Activa en Financiële Passiva							
Per 31 december 2015	Financieel instrument	Brutobedrag van erkende financiële activa	Brutobedrag van erkende financiële verplichtingen gesaldeerd in de balans	Nettobedrag van financiële activa gepresenteerd in de balans	Bijhorende bedragen niet gesaldeerd in de balans		Netto bedrag
					Financiële instrumenten	Geldmiddelen en financiële instrumenten ontvangen in onderpand	
Vorderingen op kredietinstellingen	Reverse repo en vergelijkbare overeenkomsten						
	Overige						
Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde door w-v rekening - Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden	Derivaten	3.678.260	-154.439	3.523.821	3.150.043	104.000	269.778
	Reverse repo en vergelijkbare overeenkomsten	925					
	Overige						
Financiële passiva gewaardeerd tegen reële waarde door RR - niet-handelsderivaten	Derivaten	102.819	-976	101.843	101.843		
Financiële activa beschikbaar voor verkoop	Reverse repo en vergelijkbare overeenkomsten						
	Overige						
Leningen en vorderingen op klanten	Reverse repo en vergelijkbare overeenkomsten						
	Overige						
Overige activa waar saldering is toegepast in de balans	Overige						
Impact van in rechte afdwingbaar 'master netting' of vergelijkbare overeenkomst	Derivaten				-823.884		823.884
	Overige						
Totaal Financiële Activa		3.782.004	-155.415	3.625.664	2.428.002	104.000	1.093.662
Schulden op kredietinstellingen	Repo en vergelijkbare overeenkomsten						
	Overige						
Klantendepositos en andere fondsen op depositos	Repo en vergelijkbare overeenkomsten						
	Corporate deposito's						
	Overige						
Financiële passiva gewaardeerd tegen reële waarde door w-v rekening - Financiële passiva aangehouden voor handelsdoeleinden	Derivaten	3.896.638	-154.439	3.742.200	3.715.256	104.000	-77.056
	Repo en vergelijkbare overeenkomsten	925					
	Overige						
Financiële passiva gewaardeerd tegen reële waarde door RR - niet-handelsderivaten	Derivaten	529.665	-976	528.688	526.113		2.575
Overige passiva waar saldering is toegepast in de balans	Overige						
Impact van in rechte afdwingbaar 'master netting' of vergelijkbare overeenkomst	Derivaten				-1.813.367		1.813.367
	Overige						
Totaal Financiële Passiva		4.427.228	-155.415	4.270.888	2.428.002	104.000	1.738.886

6.7.3.2 Buitenbalans verplichtingen

Tijdens de normale gang van zaken neemt ING België deel aan activiteiten waarvan de risico's niet of niet geheel worden weerspiegeld in de geconsolideerde rekeningen.

Borgtochten verwijzen zowel naar krediet- als kredietvervangende garanties. Kredietvervangende borgtochten zijn garanties die door ING België worden verstrekt in verband met kredieten die door derden aan klanten worden verleend. Veel daarvan zullen naar verwachting aflopen zonder dat ze werden opgevraagd en daarom vertegenwoordigen zij niet noodzakelijk toekomstige kasuitstromen.

De borgtochten zijn doorgaans kortlopend van aard. Naast deze posten die in de voorwaardelijke verplichtingen zijn opgenomen, heeft ING België garanties uitgeschreven als deelnemer aan collectieve regelingen van nationale sectorale instanties en als deelnemer aan door de overheid opgelegde collectieve garantiëplannen die van toepassing zijn in verschillende landen.

Onherroepelijke kredietbrieven vormen voornamelijk de zekerheid voor betalingen aan derden m.b.t. de buitenlandse en binnenlandse handelstransacties van een klant zodat deze de verzending van de goederen kan financieren. Het kredietrisico van ING België in deze transacties is beperkt gezien deze transacties worden gedekt door de verzonden producten en omdat ze kortlopend van aard zijn. De overige voorwaardelijke verplichtingen hebben voornamelijk te maken met rekeningaccepten en zijn van kortlopende aard.

Onherroepelijke voorzieningen vormen voornamelijk ongebruikte gedeelten van onherroepelijke kredietvoorzieningen die aan bedrijfsklanten werden verstrekt. Veel van deze voorzieningen zijn geldig voor een vaste periode en dragen interest tegen een vlottend tarief. Het kredietrisico van ING België in deze transacties is beperkt. Het merendeel van de ongebruikte gedeelten van onherroepelijke kredietvoorzieningen wordt gedekt door activa van klanten of tegenwaarborgen van centrale overheden en volgens de reglementering vrijgestelde instanties. Onherroepelijke voorzieningen omvatten ook verbintenissen voor het aankopen van effecten die door overheden en particuliere emittenten zullen worden uitgegeven.

Buitenbalansverplichtingen - Notionele bedragen		
In duizenden EUR	2015	2014 *
Kredietverplichtingen	34.723.684	29.223.306
Verstrekt	34.723.684	29.223.306
Ontvangen (-)		
Financiële garanties	-23.441.361	-18.540.008
Verstreekte garanties	655.322	775.273
Ontvangen garanties (-)	-24.096.684	-19.315.281
Verstreekte kredietderivaten		
Ontvangen kredietderivaten (-)		
Overige verplichtingen	9.101.380	12.754.634
Verstrekt	9.187.581	12.792.860
Ontvangen (-)	-86.200	-38.226

* Bedragen van 2014 zijn aangepast op basis van correcte bronnen

ING België geeft, als leasinggever, activa in operationele lease aan derden. Geen enkele individuele operationele leasingcontracten hebben de termen en condities die materieel het bedrag, timing of zekerheid van de geconsolideerde kasstromen van ING België kunnen beïnvloeden. De toekomstige minimale leasebetalingen op grond van niet-opzegbare operationele leases zijn als volgt:

Toekomstige minimale leasebetalingen per looptijd		
in duizenden EUR	2015	2014
< 1 jaar	762.373	739.279
> 1 jaar ≤ 5 jaar	1.837.867	1.684.506
> 5 jaar	1.024.956	961.157
TOTAAL	3.625.196	3.384.942

6.7.3.3 Op aandelen gebaseerde betalingen

Via het Long term Equity Ownership (Leo) Plan, in voege sinds 2004, biedt ING Groep NV wereldwijd aan bepaalde medewerkers aandelenopties en performance shares aan.

Belangrijkste Modaliteiten

Aandelenopties:

- laat de deelnemers toe om tegen een vooraf vastgelegde uitoefenprijs een aantal aandeelbewijzen van ING Groep NV aan te kopen dat gelijk is aan het aantal opties waarover ze beschikken;
- een uitoefenperiode van 10 jaar vanaf de datum van toekenning dat op initiatief van de deelnemer tot 5 jaar kan worden beperkt;
- uitoefening van de opties is pas mogelijk drie jaar na de toekenning van de opties;
- uitoefening door middel van levering van de aandeelbewijzen van ING Groep aan de deelnemer onmiddellijk gevolgd door de verkoop ervan of door het plaatsen ervan in effectenrekening na betaling van de uitoefenprijs.

Performance shares:

- toekenning van een aantal performance shares op deelbewijzen van ING Groep NV waarbij het finaal bekomen aantal performance shares afhankelijk is van de relatieve positie die de Total Shareholder Return (TSR) van ING Group NV inneemt binnen de TSR van een groep van concurrenten;
- verworven op het einde van de performance periode van drie jaar;
- afrekening performance shares naargelang de voorkeur van de deelnemer (alles verkopen/alles houden/ gedeeltelijk verkopen).

In 2011 werd een nieuw op aandelen gebaseerd plan geïntroduceerd, het 'Longterm Sustainable Performance Plan' (LSPP). Dit plan vervangt het LEO plan (de huidige plannen in uitvoering blijven ongewijzigd). De voornaamste kenmerken van het LSPP zijn:

- plan bestaat uit 100% aandelen;
- toekenning hangt af van de prestatie van ING Groep;
- Verspreide toekenning: 1/3^e na het eerste jaar, 1/3^e na tweede jaar, 1/3^e na het derde jaar.

Bewegingen in de optierechten				
In EUR	Uitstaande opties		Gewogen gemiddelde uitoefenprijs (in EUR)	
	2015	2014	2015	2014
Beginbalans	5.262.463	7.404.968	16,40	14,78
Transfer	-14.279	-335.504	12,28	12,45
Toegekend				
Uitgeoefend	555.909	-912.642	6,23	5,75
Verbeurd	54.039	-164.878	16,53	15,93
Kapitaaluitgifte				
Vervallen	1.026.593	-729.481	18,15	15,27
EINDBALANS	6.884.725	5.262.463	17,50	16,40

De gemiddelde gewogen aandelenprijs at moment van uitoefening van de optie tijdens 2015 is 13,62 euro. (Dit is het ING Groep gemiddelde, en is niet beschikbaar per entiteit).

Overzicht van uitstaande en uitoefenbare aandelenopties						
Waaier van uitoefenprijs in euro	Uitstaande opties per 31 december 2015	Gewogen gemiddelde resterende contractuele looptijd	Gewogen gemiddelde uitoefenprijs	Uitoefenbare opties per 31 december 2015	Gewogen gemiddelde resterende contractuele looptijd	Gewogen gemiddelde uitoefenprijs
00,00 - 05,00	325.822	3,22	2,75	325.822	3,22	2,75
05,00 - 10,00	606.525	4,22	7,33	606.525	4,22	7,33
10,00 - 15,00	5.905	2,72	14,14	5.905	2,72	14,14
15,00 - 20,00	1.061.400	2,20	17,00	1.061.400	2,20	17,00
20,00 - 25,00	770.126	1,23	24,15	770.126	1,23	24,15
25,00 - 30,00	841.865	0,23	25,11	841.865	0,23	25,11
30,00 - 35,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
35,00 - 40,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00

De marktwaarde van de toegekende opties wordt als kost opgenomen in de personeelskosten en wordt toegewezen aan de periode waarin de opties werden aangekocht. De marktwaarde van de vergoedingen in de vorm van opties wordt bepaald door middel van een Monte Carlo simulatie. Dit model houdt rekening met de risicoloze rentevoet (2,02% - 4,62%), de geschatte levensduur van de opties (5 tot 9 jaar), de uitoefenprijs, de huidige prijs van het aandeel (2,90 EUR - 26,05 EUR), de geschatte volatiliteit van de certificaten voor aandelen van ING Groep (25,00% - 84,00%) en het geschatte rendement van de dividenden (0,94% - 8,99%).

De bron voor inbegrepen volatiliteit gebruikt voor de waardering van de aandelenopties is het trading systeem van ING. Ze zijn vastgelegd in dit systeem door de ING-traders en ze zijn gebaseerd op marktdata en niet op historische gegevens.

Betalingen gebaseerd op aandelen		
In duizenden EUR	2015	2014
Kost voortkomend uit transacties betaald in aandelen	7.471	7.626
Kost voortkomend uit transacties in cash	0	0
- boekwaarde op het einde van het boekjaar	0	0
- totale intrinsieke waarde aan het einde van het boekjaar	0	0

6.7.3.4 Informatieverschaffing over verbonden ondernemingen

Balans 2015					
In duizenden EUR	Moeder- maatschappij	Dochter- onderneming	Ondernemingen waarmee een deelnemings- verhouding bestaat	Joint ventures waarin de entiteit een deelnemer is	Overige
ACTIVA	6.355.417	5.380.192	8.966	0	0
Leningen en vorderingen	6.355.417	5.380.192	8.966		
Zichtrekeningen	409.311	10.769			
Termijnleningen	2.384.155	5.335.753	7.434		
Financiële leaseovereenkomsten					
Consumentenkrediet					
Hypothecaire kredieten					
Overige	3.561.951	33.671	1.532		
Eigen vermogensinstrumenten					
Handelseffecten					
Beleggingseffecten					
Overige vorderingen					
PASSIVA	3.781.956	7.623.007	6.946	0	11.446
Deposito's	3.598.699	7.345.354	6.884		11.446
Deposito's	3.598.699	7.345.354	6.884		11.446
Overige ontleningen					
Overige financiële schulden					
Schuldcertificaten					
Achtergestelde schulden					
Op aandelen gebaseerde betalingen					
Toegekend					
Uitgeoefend					
Overige schulden					
Garanties verstrekt door de groep			62		
Garanties ontvangen door de groep	183.257	277.652			
Voorzieningen voor dubieuze debiteuren					

Resultatenrekening 2015		
In duizenden EUR	2015	2014
Kosten	1.307.955	2.112.802
Rentelasten	1.294.388	1.251.106
Vreemde valuta's		
Provisies en vergoedingen	13.567	10.626
Dienstverlening		
Aankoop van goederen , eigendom en andere activa		
Transfers		
Overige		851.070
Inkomsten	1.217.252	1.592.425
Rentebaten	1.158.646	985.775
Vreemde valuta's		127.377
Provisies en vergoedingen	58.606	62.285
Ontvangen dividenden		
Ontvangen diensten		
Verkoop van goederen, eigendom en andere activa		
Transfers		
Overige		416.988
Uitgaven van dit jaar voor dubieuze debiteuren	0	0

6.7.3.5 Gerechtelijke procedures

ING België en haar dochterondernemingen zijn als eisers of als gedaagde betrokken bij rechtszaken in België die voortvloeien uit de normale gang van zaken als beleggers en als belastingbetalers. In sommige van die rechtszaken werden er grote of onbepaalde bedragen geëist, waaronder hoge schadevergoedingen en interesten. De bank heeft een overeenkomst met de meerderheid van de getroffen klanten bereikt.

Ook al is het onmogelijk te voorspellen of te bepalen hoe alle hangende of dreigende rechtszaken uiteindelijk zullen aflopen, toch meent de directie niet dat de afloop daarvan een effect zal hebben op de financiële positie of de operationele resultaten van ING België.

In België gaat het onder andere om verscheidene geschillen over de vermeende aansprakelijkheid van de Bank in het kader van zogenaamd frauduleuze witwaspraktijken (in het begin van de jaren 2000) van kasgeldvennootschappen.

ING België werd gedagvaard door een informaticaleverancier met wie zij een overeenkomst afgesloten had met het oog op de outsourcing van werkzaamheden van bewaring en uitvoering van orders m.b.t. financiële instrumenten. Daar die vennootschap in de uitvoering van de overeenkomst tekort schoot, heeft ING België de samenwerking stopgezet overeenkomstig de bepalingen van die overeenkomst, wat de dienstverlener betwist. In eerste aanleg heeft de rechter de eisen van de dienstverlener niet ingewilligd. Het vonnis is nog vatbaar voor beroep.

Record Bank, een dochteronderneming van ING België, heeft verschillende dagvaardingen ontvangen van klanten van een aantal van haar onafhankelijke agenten. De klanten hadden, buiten het medeweten van Record Bank om, fondsen toevertrouwd aan deze agenten. Deze fondsen werden bij een derde geplaatst, met wie Record Bank geen band of zakenrelatie heeft. Het bedrijf werd inmiddels failliet verklaard. Er is een strafrechtelijke dossier geopend, maar Record Bank werd buiten vervolging gesteld.

In Luxemburg wordt ING Luxemburg geconfronteerd met verscheidene geschillen in het kader van de fraude van een ex-werknemer inzake frauduleuze verwerving van middelen voor 2005.

ING Luxemburg is ook betrokken bij zaken in verband met zogenaamde frauduleuze verrichtingen voor 2002, met betrekking tot kasgeldvennootschappen. In het kader van die zaken wordt de Bank (en een ex-medewerker) in België strafrechtelijk vervolgd of door de Staat voor de burgerlijke rechtbank is gedagvaard.

6.7.3.6 Terugvordering BTW

ING België heeft in 2015 haar berekeningsmethode inzake terugvorderbare BTW herbekeken. Op basis van deze analyse heeft ING België een claim van terugvorderbare BTW ad 35,8 miljoen EUR geboekt op het actief. Voor voorgaande jaren is een gelijkaardige oefening voorzien. Echter, voor deze jaren werd nog geen gedetailleerde berekening gemaakt noch werd tot nu toe een claim ingediend. De geschatte terugvorderbare BTW voor deze jaren bedraagt 95 miljoen EUR voor dewelke een voorwaardelijk actief werd vermeld.

6.7.3.7 Land-per-land rapportering

Krachtens artikel 420 van de Belgische bankenwet van 25 april 2014, dient ING België de hieronder vermelde gegevens bekend te maken op een geconsolideerde basis. De land per land rapportering herneemt alle entiteiten die deel uitmaken van de geconsolideerde scope van ING België.

ING België geconsolideerd, per land - 2015							
	Aard van activiteiten	Omzet * in duizenden EUR	Aantal werknemers in VTE	Winst/verlies voor belastingen in duizenden EUR	Belastingen op het resultaat in duizenden EUR		Ontvangen overheids- subsidies
					Belastingen	Uitgest Belastingen	
België	Banken, andere financiële diensten en immobiëliën	3.017.436	9.472	1.055.173,2	325.947,8	4.680,4	
Luxemburg	Banken, andere financiële diensten en verzekering	261.948	792	133.464,3	7.638	26.623	
Canada	Andere financiële diensten	154		-9,3	1,2		
USA	Andere financiële diensten	-61		-113,9	-0,05		
Zwitserland	Banken en andere financiële diensten	217.872	170	151.384,6	18.706,4	-89,6	

* Omzet omvat fee en commissie inkomsten/kosten, netto saldo wisselkoersen (winst/verlies), overige operationele inkomsten/kosten.

SCOPE:

België: ING Belgium nv/sa, CEL Data Services nv/sa, Immo Globe nv/sa, ING Contact Center nv/sa, ING Technology Services, ING Lease Belgium, New Immo-Schuman nv/sa, Record Bank nv/sa, Record Credit Services cvba/srcl, Sogam nv/sa, Sogès-Fiducem nv/sa

Luxemburg: ING Luxembourg, ING Belgium International Finance Luxembourg sa

Canada: Belgium Overseas Agencies Ltd.

USA: Belgian Overseas Issuing Corp

Zwitserland: ING Belgium Genève (Subsidiary)

ING België geconsolideerd, per land - 2014							
	Aard van activiteiten	Omzet * in duizenden EUR	Aantal werknemers in VTE	Winst/verlies voor belastingen in duizenden EUR	Belastingen op het resultaat in duizenden EUR		Ontvangen overheids- subsidies
					Belastingen	Uitgest Belastingen	
België	Banken, andere financiële diensten en immobiëliën	3.239.327	9.698	1.439.163,8	316.265,4	43.050,1	
Luxemburg	Banken, andere financiële diensten en verzekering	11.092	770	-108.163,0	7.424	907	
Nederland	Banken en andere financiële diensten	1.030	6	477,9	109,5		
Portugal	Banken en andere financiële diensten	7.087	11	6.011,3	1.648,1		
Spanje	Banken en andere financiële diensten	44.539	87	-7.250,4	1.599		
Canada	Andere financiële diensten	17		-82,9	1,3		
USA	Andere financiële diensten	96		-3,9	1,21		
Zwitserland	Banken en andere financiële diensten	199.414	164	143.839,1	37.426,4	-46,5	

* Omzet omvat fee en commissie inkomsten/kosten, netto saldo wisselkoersen (winst/verlies), overige operationele inkomsten/kosten.

SCOPE:

Belgium: ING Belgium nv/sa, CEL Data Services nv/sa, Immo Globe nv/sa, ING Contact Center nv/sa, ING Technology Services, ING Lease Belgium, New Immo-Schuman nv/sa, Record Bank nv/sa, Record Credit Services cvba/srcl, Sogam nv/sa, Sogès-Fiducem nv/sa

Luxemburg: ING Luxembourg, ING Belgium International Finance Luxembourg sa

The Netherlands: ING Belgium Breda (Subsidiary)

Portugal: ING Belgium Portugal (Subsidiary)

Spain: ING Belgium Espagne (Subsidiary)

Canada: Belgium Overseas Agencies Ltd.

USA: Belgian Overseas Issuing Corp

Switzerland: ING Belgium Genève (Subsidiary)

6.7.3.8 Vergoeding van de commissaris en de leden van zijn netwerk

Ernst & Young bedrijfsrevisoren BCVBA is de belangrijkste commissaris van ING België. Onderstaande tabel toont de audit- en niet-auditvergoedingen voor de Groep voor boekjaar 2014.

Vergoeding van de commissaris en de leden van zijn netwerk		
In duizenden EUR	2015	2014
De commissaris en de personen met wie hij (zij) verbonden is		
1. Bezoldigingen van de commissaris(sen)	2.248	2.156
1.1 Bezoldigingen voor de uitoefening van een mandaat van commissaris	1.945	1.864
1.2 Bezoldigingen voor uitzonderlijke werkzaamheden of bijzondere opdrachten uitgevoerd voor de groep	303	292
a. Andere controleopdrachten	303	292
b. Belastingadviesopdrachten		
c. Andere opdrachten buiten de revisorale opdrachten		
2. Bezoldigingen van personen met wie de commissaris(sen) verbonden is (zijn)	514	626
2.1 Bezoldigingen voor de uitoefening van een mandaat van commissaris	446	343
2.2 Bezoldigingen voor uitzonderlijke werkzaamheden of bijzondere opdrachten uitgevoerd voor de groep	68	283
a. Andere controleopdrachten	27	110
b. Belastingadviesopdrachten		130
c. Andere opdrachten buiten de revisorale opdrachten	41	43

Alle honoraria zijn expliciet goedgekeurd door het auditcomité van ING België NV et het auditcomité van ING Groep NV (Amsterdam).

6.7.4 Bezoldiging van de leden van de Raad van Bestuur en van het Directiecomité

6.7.4.1 Structuur van de bezoldigingen van de leden van de Raad van Bestuur

De Gewone Algemene Vergadering van 25 april 2011 heeft de bezoldiging voor ieder lid van de Raad van Bestuur vastgelegd op 35.000 euro.

Er wordt voor de niet-uitvoerende leden van de Raad van Bestuur in geen enkele verbrekingsvergoeding van het mandaat voorzien.

Voor 2015 werd een totaal bedrag van 602.500 euro aan de bestuurders in functie uitbetaald.

Bovendien werd een totaal bedrag van 57.819 euro aan de ere-bestuurders toegekend in 2015.

6.7.4.2 Leningen en voorschotten aan de leden van de Raad van Bestuur

Leningen en vorderingen aan de leden van de Raad van Bestuur		
In duizenden EUR	2015	2014
Kortetermijn personeelsbeloningen	1.211	476

De leningen en voorschotten aan de leden van de Raad van Bestuur worden tegen de marktvoorwaarden verstrekt.

6.7.4.3 Structuur van de bezoldigingen van de leden van het Directiecomité

De recente evolutie van de regels van toepassing op de financiële wereld heeft geleid tot het aannemen van een nieuwe loonpolitiek vanaf 1 januari 2011.

De samenstelling van de enveloppe van bezoldigingen die de leden van het Directiecomité genieten, werd bijgevolg herzien en bestaat op vandaag uit twee hoofdelementen:

- het basisloon, dat het totale gewaarborgde jaarinkomen voor de betrokkenen vertegenwoordigt;
- de variabele bezoldiging waarvan een deel direct wordt toegekend en een ander deel uitgesteld wordt toegekend:
 - Het deel dat direct wordt toegekend, bestaat voor de helft uit contanten en voor de helft uit aandelen van de ING Groep of gelijkgestelde instrumenten onderworpen aan een retentieperiode van 1 jaar;
 - het uitgestelde gedeelte wordt toegekend over een totale periode van drie jaar waarbij één derde ieder jaar wordt toegekend. Iedere jaarlijkse toekenning is eveneens verdeeld voor de helft in contanten en voor de helft in aandelen van ING groep of gelijkgestelde instrumenten. Dit tweede gedeelte is eveneens onderworpen aan een retentieperiode van één jaar.

De variabele bezoldiging wordt toegekend op voorwaarde dat er zich voorafgaand geen van de hierna beschreven omstandigheden voordoen: bewezen wangedrag, ernstige fout, misdrijf, fraude, aanzienlijke tekortkomingen in het risicobeheer, aanzienlijke veranderingen in de economische en gereguleerde kapitaalbasis, specifiek gedrag dat heeft geleid tot een ingrijpende rechtzetting van de jaarrekening van de groep of een grote schade berokkend heeft.

Bovenop wat voorafgaat, genieten de leden van het Directiecomité dezelfde voordelen als vele andere personeelsleden van de bank: uitbreiding van de ziekte- en invaliditeitsverzekering, overlijdensverzekering, representatiekosten, bedrijfswagen.

Structuur van de bezoldigingen van de leden van het Directiecomité		
In duizenden EUR	2015	2014
Kortetermijn personeelsbeloningen	3.566	2.973
Vergoedingen na uitdiensttreding	921	632
Andere langetermijnpersoneelsbeloningen	274	314
Ontslagvergoedingen	0	0
Op aandelen gebaseerde betalingen	655	753
TOTAAL	5.416	4.672

6.7.4.4 Pensioenstelsel van de leden van het Directiecomité

Het pensioenstelsel van de niet-geëxpatrieerde leden van het Directiecomité is gebaseerd op een toegezegd bijdragenplan, dat wordt verzekerd via een contract met AXA Belgium SA/NV.

6.7.4.5 Andere contractuele bepalingen inzake de bezoldiging van de leden van het Directiecomité

Als de functie van een lid van het Directiecomité wordt beëindigd om een andere reden dan pensionering, ontslag of ernstig wangedrag, dan geniet de betrokkene een verbrekingsvergoeding die gelijk is aan 12 maal zijn basisloon. In geval van beëindiging voor een andere reden dan de prestatie, kan de Raad van Bestuur beslissen om de verloning uit te breiden tot 18 maal het basisloon (vaste en variabele vergoeding).

In geval van langdurige ziekte ontvangen de leden van het Directiecomité 100% van hun laatste basisloon gedurende de eerste twaalf maanden, 90% gedurende de twaalf volgende maanden en 50% nadien.

In 2015 werden geen vergoedingen voor langdurige ziekte betaald.

7. Verslag van de Commissaris aan de Algemene Vergadering der Aandeelhouders van ING België nv over de geconsolideerde jaarrekening over het boekjaar afgesloten op 31 december 2015

Het verslag van de Commissaris betreft hoofdstuk 2 “Rapport van de Raad van Bestuur over de geconsolideerde rekeningen van ING België nv” en hoofdstuk 3 “De Geconsolideerde jaarrekening”.

Verslag van de commissaris aan de algemene vergadering van de vennootschap ING België nv over het boekjaar afgesloten op 31 december 2015

Overeenkomstig de wettelijke bepalingen, brengen wij u verslag uit in het kader van ons mandaat van commissaris. Dit verslag omvat ons oordeel over het geconsolideerd overzicht van de financiële positie op 31 december 2015, het geconsolideerd overzicht van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten, het geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen en het geconsolideerd kasstroomoverzicht voor het boekjaar afgesloten op 31 december 2015 en over de toelichting (alle stukken gezamenlijk de "Geconsolideerde Jaarrekening") en omvat tevens ons verslag betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde eisen.

Verklaring over de Geconsolideerde Jaarrekening - oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben de controle uitgevoerd van de Geconsolideerde Jaarrekening van ING België nv (de "Vennootschap") en haar dochterondernemingen (samen "de Groep") over het boekjaar afgesloten op 31 december 2015, opgesteld op grond van de *International Financial Reporting Standards* zoals goedgekeurd door de Europese Unie, met een geconsolideerd balanstotaal van K€ 151.989.077 en waarvan de geconsolideerde resultatenrekening afsluit met een winst van het boekjaar van K€ 950.266 (aandeel van de Groep).

Verantwoordelijkheid van het bestuursorgaan voor het opstellen van de Geconsolideerde Jaarrekening

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen van de Geconsolideerde Jaarrekening die een getrouw beeld geeft in overeenstemming met de *International Financial Reporting Standards*, zoals goedgekeurd door de Europese Unie. Deze verantwoordelijkheid omvat: het opzetten, implementeren en in stand houden van een interne controle met betrekking tot het opstellen en de getrouwe weergave van de Geconsolideerde Jaarrekening die geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of het maken van fouten bevat; het kiezen en toepassen van geschikte waarderingsregels; en het maken van boekhoudkundige schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de commissaris

Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel over deze Geconsolideerde Jaarrekening tot uitdrukking te brengen op basis van onze controle. Wij hebben onze controle volgens de internationale controlestandaarden (ISA's) uitgevoerd. Die standaarden vereisen dat wij aan de deontologische vereisten voldoen alsook de controle plannen en uitvoeren teneinde een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de Geconsolideerde Jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de in de Geconsolideerde Jaarrekening opgenomen bedragen en toelichtingen. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de beoordeling door de commissaris, met inbegrip van diens inschatting van de risico's van een afwijking van materieel belang in de Geconsolideerde Jaarrekening als gevolg van fraude of van fouten. Bij het maken van die risico-inschatting neemt de commissaris de bestaande interne controle van de Groep in aanmerking die relevant is voor het opstellen van de Geconsolideerde Jaarrekening die een getrouw beeld geeft, teneinde controlewerkzaamheden op te zetten die in de gegeven omstandigheden geschikt zijn, maar die niet gericht zijn op het geven van een oordeel over de effectiviteit van de bestaande interne controle van de Groep.

Een controle omvat tevens een evaluatie van de geschiktheid van de gehanteerde waarderingsregels en van de redelijkheid van de door het bestuursorgaan gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van de presentatie van de Geconsolideerde Jaarrekening als geheel.

Wij hebben van het bestuursorgaan en van de aangestelden van de Vennootschap de voor onze controle vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen en wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om daarop ons oordeel te baseren.

Oordeel zonder voorbehoud

Naar ons oordeel geeft de Geconsolideerde Jaarrekening van de Groep per 31 december 2015 een getrouw beeld van het vermogen en van de financiële toestand van het geconsolideerd geheel alsook van haar geconsolideerde resultaten en van haar geconsolideerde kasstromen voor het boekjaar dat op die datum is afgesloten, in overeenstemming met de *International Financial Reporting Standards* zoals goedgekeurd door de Europese Unie.

Verslag betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde eisen

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen en de inhoud van het jaarverslag over de Geconsolideerde Jaarrekening, in overeenstemming met art 119 van het Wetboek van vennootschappen.

In het kader van ons mandaat en overeenkomstig de van toepassing zijnde bijkomende norm uitgegeven door het Instituut van de Bedrijfsrevisoren, zoals gepubliceerd in het Belgisch Staatblad op 28 augustus 2013 (de "Bijkomende Norm"), is het onze verantwoordelijkheid om bepaalde procedures uit te voeren aangaande de naleving, in alle van materieel belang zijnde opzichten, van bepaalde wettelijke en reglementaire verplichtingen, zoals gedefinieerd in de Bijkomende Norm. Op grond hiervan, doen wij de volgende bijkomende verklaring die niet van aard is om de draagwijdte van ons oordeel over de Geconsolideerde Jaarrekening te wijzigen:

- ▶ Het jaarverslag over de Geconsolideerde Jaarrekening behandelt de door de wet vereiste inlichtingen en stemt overeen met de Geconsolideerde Jaarrekening en bevat geen van materieel belang zijnde inconsistenties ten aanzien van de informatie waarover wij beschikken in het kader van onze opdracht.

Brussel, 8 april 2016

Ernst & Young Bedrijfsrevisoren bcvba
Commissaris
Vertegenwoordigd door

Jean-François Hubin*
Vennoot

* Handelend in naam van een bvba

16JFH0205